పగటిచుక్క

తృతీయభాగము

గ్రంథకర్త:
పిల్లలమఱ్ఱి గోపాలకృష్ణయ్యగారు
తెనాలి

పబ్లిషర్సు:
కొండపల్లి వీరవెంకయ్య అండ్ సన్సు
శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో,
రాజమండ్రి.
1955

 [వెల 1—0—0

విషయసూచిక

3

పగటిచుక్క

మొదటి ప్రకరణము

దాసరిపల్లి

కనకపురమునకు దక్షిణమున సముద్రతీరమునం దనేక గ్రామములు గలవు. వానిలో దాసరిపల్లె యనునది యొకటి. దాసరిపల్లి యొకమోస్తరు పెద్దగ్రామము. అందు ఏమూడు నూరుగడపల గడప యుండెను. ఇతరపల్లెలలోవలెనే గ్రామములో నట్టనడుమ మిద్దె లుండెను. ఈమిద్దెయం దొకదానిలోనికి జనపదులను ప్రవేశపెట్టరు.

ఈమిద్దె యూరికి నుత్తరపువైపున నుండెను. దీని నిర్మాణము జరిగి చాలకాలము గడచినను యాకృతి మాసి నంతనే చెప్పవచ్చును. అంతపురాతనము కాదనిపి. కట్టడము పురాతనము. గోడలపైని చిత్రపుబొమ్మలు, గృహావసతి, ప్రక్కనజావళి — అన్నియు పురాతనము. ముఖద్వారముపై కొంతకొంచెము గుబ్బపు శిలాక్షరములు గ్రుచ్చబడి [illegible] రించుచుండెను. వానిపై గోడమీద పిడతలో [illegible] అండజ [illegible] నిర్లక్ష్యముగ [illegible] యుండెను.

ఇట్టి స్వల్పవిషయములు సహితము గృహము పూరి
దని నొక్క చెప్పుచుండెను.

లోపల నొకగదిలో ప్రాతతివాసీపై మాణి
కూర్చుండి, ముఖముపైకెత్తి తనకు గొలది దూరమున
యున్న పురుషోత్తమరావుతో నేమియో గాంభీర్యమ
ప్రసంగించు చుండెను. పురుషోత్తమరావు నిర్లక్ష్యభావము
నిలచెను. ఆతని నేత్రములును, చూడ్కులును మోహ
భావము నొలికించుచుండెను. మాణిక్యము వదన మతిసాహ
సూచకమై యామె మనస్థైర్యమును వెలిబుచ్చుచుండెను.

'కాంబట్టి — కాంబట్టి — నామాటవినవు వినవుగాదా'
అని పురుషోత్తమరావు గంభీరస్వరముతోఁ బలికెను.

'నీమాట కాదు — నీ నీచపుసలహా!' అని యామె
హేయభావముతో సమాధానము చెప్పెను.

'నానీచపు సలహా! నేను నీచుడనా?'

'కాదా మఱి?'

'కాదు, పిల్లా! నీవు పొరబడుచున్నావు. నేను నీచుఁ
డనుకాను. నీవు కృతఘ్నురాలవు — మఱియు —'

'అయ్యో! మీదూషణ కట్టిపెట్టుడు!'

'మాణిక్యం! నీవు పిచ్చిదానవు'

'మాకంటెనా?'

'మున్మాటికిని'

'నాఅభిప్రాయము వేఱు'

'సహజమే'

'మీకువలెనే'

పురుషోత్తమరావామెను కొలదిగ సమీపించెను. తటాలున మాణిక్యము విసురుగ లేచెను. ఆమె వాడిచూపునకు బెదరి యా మోహాంధుడు నిర్ఘాంతపోయి వెనుకంజ వేసెను:

'మర్యాదగా దూరమున నుండుము. సమీపమునకు వచ్చిన—నా—నా—స్త్రీ సాహస మెఱుగవా?

'ఏమి చేసెదవు?'

'నీవో, నేనో'

'ధీరురాలవే!'

'నాధైర్యమును బరీక్షింపకుము. భద్రముసుమా!'

పురుషోత్తమరావు రెండడుగులు వెనుక వేసి గోడ నానుకొనెను. ఆతనిదృష్టి మాత్రమాసుందరి ముద్దుమోము నుండి మరలలేదు. ఆతడు దానిని త్రిప్పజాలడు. అంత దృఢముగా నది యట నతుకుకొనెను. మాణిక్యము తిరిగి యూసీనకాలేదు.

రెండు నిముసము లట్లు గడచెను. ఎట్టకేలకు మిక్కిలి శాంతముగా వక్షముపై జేతులు మడిచి యిట్లనెను.

'నేను నిన్ను బలవంతముగా—'

'నీజన్మలో చేయజాలవు!' అని భయంకరముగా నుచ్చరించుచు మాణిక్య మాతని కడ్డమువచ్చెను.

'ఏమి చేయజాలను?'

'నన్నంటజాలవు'

'చూచెదను'

'ప్రేలకుము. పతివ్రత మానభంగసమయమున భూత ముగా మారి ఎదుటి వారిని హతము చేయును.'

'నీవు పతివ్రతవా?' అనుచు పురుషోత్తమరావు వికట మందహాస మొనరించెను.

మాణిక్యము నిరుత్తరయాయెను.

'నీకేపతియందు వ్రతము?' అనుచు నాతడు పరిహాస ముగా, ధిక్కారముతో నడిగెను.

'నాప్రాణపతియందు.'

పురుషోత్తమరావు వదనమున గాంభీర్య మొక్క మారుగ నుబికెను.

'నీప్రాణపతియా?'

'అవును.'

'ఆత డెవ్వడు?'

'నీ కనవసరము.'

'చెప్పగూడదా?'

'చెప్పను'

'పేరు చెప్పుము.'

'దేనికి ?'

'విని సంతసింతును.'

'తుచ్ఛుడా నీవాతని నేమియు జేయజాలవు. విని దుఃఖించుము. చెప్పెదను.'

'చెప్పుము'

'జస్వంతరావు'

మాణిక్యమాతని ముఖమును బరిశీలించెను. అందెట్టి మార్పును జరుగలేదు. పురుషోత్తమరావు గంభీరముగా యోజించుచుండెను.

'మాణిక్యం! నేననిన నీకేల రోఁత?' యని యాతడు కొంతకాల ముండి శాంతముగా నడిగెను.

'నీచర్యలచేత'

'నేనేమి చేసితిని!'

'నన్ను వంచన.'

'ఆవిషయము నేరమా? అది నా మోహాతిశయమును జూపుచున్నది. నాకోరిక వినవా ?

'మన యిరువురిలో నొకరు బ్రతికియుండగా పొసగదు'

'నేటిరాత్రి మఱియొకమారు సాహసముప్రయత్నించెదను. అది కడసారి సుమా.'

'తరువాత?'

'నన్ను హరిహరాదులాపలేరు'

లేపు నీవుండవు.

'నాకు లక్ష్యములేదు. నీచేత చావైనను నాకిష్టమే'

'తథాస్తు! అని యాసుందరి యతిశాంతముగా బ్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ఆకంఠస్వరము గొప్ప బెదరింపులకంటె మిక్కిలి భయంకరముగ నుండెను. పురుషోత్తమరావు గ్రహించలేదు. కాని యాతడు సరకుచేయలేదు.'

'రాత్రికి సిద్ధురాలవై యుండుము.'

'నిన్ను రూపుమాపుటకా?'

'దానికైనను సరే'

'మంచిది. స్త్రీలు అబలలుగారు సుమీ!'

'నిజమని అనుభవముచే దెలిసికొంటిని.'

'వారికి దోడులేదని తలపకుము.'

'నీకెవ్వరు ?'

తలుపుదట్టిన శబ్దమాయెను. పురుషోత్తమరావు విసుగుతో దలుపు తెఱచెను. నిర్లక్ష్యభావము మూర్తీభవించినట్లు ఆదుర్ముఖము ప్రవేశించి చుట్టవెలిగించెను.

రెండవ ప్రకరణము

వేయి రూపాయలు

పురుషోత్తమరావు వదనము మాటాడినట్లయ్యెను. ఉన్నట్లుండి యొకమారుగ నది నల్లబారెననుట యతిశయోక్తి కానేరదు. అతఁడేమియు మాటాడలేదు. అర్ధముఖము తివాసీపై నాసీనుడై మాణిక్యము నేకదృష్టిగ జూచుచు బాగవదలుచుండెను. ఆజవ్వని యీ పిశాచద్వయమునకు దూరముగా గదిలో నొకమూల నిలిచెను. కొంతకాలమామె ముద్దుమొగమును గమనించి, నోటినుండి చుట్టదీసి పొడియార్చుచు అర్ధముఖము చిఱునవ్వుతో నిట్లనెను.

'గోవిందంపంతులు! చక్కని దానిని ఏరినావయ్యా! మొన్న ఈపిల్లను స్టేషనుమాష్టరు ఇంటినుండి నేను, ఓంకారము ఎత్తుకొని వచ్చునప్పుడు సరిగా చూడలేదు. పిల్ల రత్నముసుమా!'

పురుషోత్తమరావు ప్రత్యుత్తరమీయలేదు. అర్ధముఖము నిర్లక్ష్యముగ చుట్టను పీల్చుచు మరల నిట్లనెను.

'గోవిందంపంతులు మాటాడవేమి?'

'నన్నా పేరున పిలువవద్దని చెప్పలేదా?'

'నిజమే. అయిన దాసరిపల్లిలో భయములేదు.'

'ఏమో ! గోడలకు చెవులుండును.'

'మంచిది పురుషోత్తమరావ్ పైకము వచ్చినదా?'

'ఇంకను రాలేదు.'

'ఎప్పుడు వచ్చునో ?'

'రెండు దినములలో తప్పక రాఁగలను.'

'నిజముగా.'

'తప్పక.'

'పురుషోత్తమరావ్ ! నన్ను తేఱిపాఱ చూడుము.'

'దేనికి ? చూచుట లేదా?'

'నా పేరేమి ?'

'అర్ధముఖము ?'

'అర్ధముఖము అనిన మాటను తప్పని వాఁడని తెలియునా?'

'తెలియదు'

'తెలియదా ? త్వరలో తెలిసికొనఁగలవు'

పురుషోత్తమరావు మాటాడక మాణిక్యమువంక జూచెను. ఆమె వారి సంభాషణ నతిజాగరూకురాలై యాలకించుచుండెను. అర్ధముఖమును, ఆసుందరిని గంభీరముగ నొకింత కాలము తిలకించి మరలఁ బురుషోత్తమరావువైపు తిరిగి యిట్లనెను.

'సొమ్ము—వేయి రూపాయలు ఈదలచుకొంటివా, లేదా ? దాచక నిజము చెప్పుము'

'ఇచ్చెదను. పైకము రానిమ్ము'

'ప్రస్తుతము నీవద్ద పైకములేదుగా?'

'ఉన్న నెందుకీయను?'

'అది యెంతయు నాకు తెలియును. ఖరారుప్రకారము చిల్లిగవ్వ తక్కువగాకుండ వేయిరూకలు లెక్కపెట్టుము.'

'ఎప్పుడు?'

'ఇప్పుడు.'

'ఇప్పుడు నాదగ్గర పది రూకలు కూడ లేవు.'

'పురుషోత్తమరావ్! తప్పించుకొనజూడకుము. మీదు మిక్కిలి నన్నా? నీప్రాణము నా చేతిలో నున్నది.'

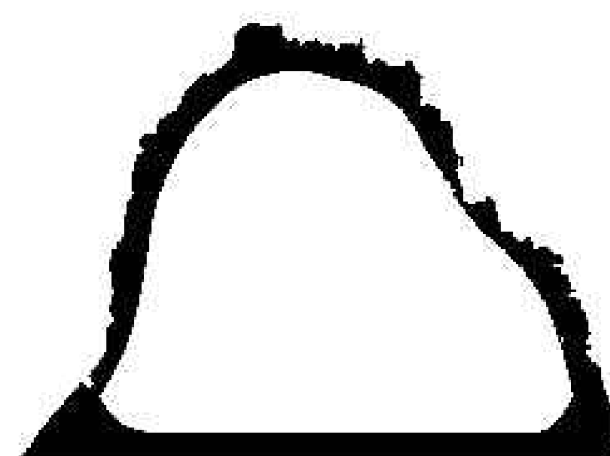
పురుషోత్తమరావు కనుసైగ చేసెను. మాణిక్యము సమక్షమున నిట్టిప్రసంగ మాతని నిలువున దహించుచుండెను.

'ఆర్ముఖం! ఒడలు తెలిసి మాటలాడుము. విస్తారము ప్రేలిన—పిచ్చికుక్కను కాల్చివేసినట్లు కాల్చివేసెదను!'

'తుపాకి సంపాదించితివా?' అనుచు నిర్లక్ష్యముగా ఆర్ముఖము చుట్ట నోటినుండి తీసెను.

'అవును. సంపాదించితిని. ఉపయోగములో పెట్టించకుము.'

'పిచ్చిగోవిందంపంతులు! నేనా నీకు జంకుహాడను! భయపడకుము. వేయిరూపాయలు ప్రయోగించుము. ఆ శబ్దముతో ఆర్ముఖము మాయమైపోవును.'

'లేనిచో ?'

'లేనిచో-ఎందుకు? నావస్తువు నేను తీసికొనిపోయెదను'

'నీవస్తువేమి ?'

'ఈమాణిక్యమని నీకు తెలియదా ?'

పురుషోత్తమరావు ముఖమస్తమించుచున్న సూర్య బింబము రక్తిమ వహించెను. నేత్రములు నిప్పుకణములు గ్రక్కుచుండెను.

'అర్భకుం ! తుచ్ఛుడా ! జాగ్రత్త ! అని యతడొక ప్రచండమైన కేక వేసెను.

అర్భకుడు వింత చెందిన వానివలె నిర్లక్ష్యముగా పక్కున నవ్వెను.

'పంతులు ! ఎవరిని బెదరించుచున్నావు ? అంత కేక వేసితివేల ?'

'నాకంఠములో నూపిరియుండగా నీవు మాణిక్యము నంటజాలవు.'

'కావచ్చును.' అని అర్భకుడు శాంతముగా సమాధాన మిచ్చెను.

'నీవిచటనుండి పొమ్ము. లెమ్ము. నాయింటిలో నీవింక నొకక్షణ ముండవద్దు. నడువుము.'

పురుషోత్తమరావున కింత ధైర్యమున్నదిగా ! ఏమి ? నీప్రియమిత్రుని, నీగుట్టంతయు బూసగ్రుచ్చినట్లు తెలిసిన వానిని నన్ను, విరోధిని చేసికొను సాహసుడవైతివా ?'

'నీచుడా! నీ బెదరింపుల కీక్షణమునుండియు గోవిందం పంతులు లొంగడని యెఱుగుము.

'ఇంక నా ప్రయత్నములు నేను చేసెదను. పర్యవసానము చెప్పజాలను. ముందీబాలికను విడిపింపవలసియున్నది. ఆమెను నాకు మర్యాదగా దిరిగి యిచ్చివేయుము ?'

ఓరీ ! నీవు పోయెదవా? గెంటుదునా ?

పంతులు! మాటలు మిగులకుము ! తరువాత నెత్తుటి కన్నీరు గార్చెదవుసుమా ! భద్రము.

'నీవు లేచెదవా లేదా ?' అనుచు పురుషోత్తమరావు తటాలున దుస్తులలోనుండి ఆరుగుళ్ళ చేతితుపాకి (రివాల్వరు) తీసెను. క్రోధావేశముచే నాతనిశరీర మాపాదమస్తకము కంపించుచుండెను.

ఆర్భుఖము క్షణములో గ్రహించుకొని లేచి ద్వారమును సమీపించి నిలిచెను. ఆతనికన్నులం పురుషోత్తమరావు నేత్రములలోనికిం జూచుచున్నంత వాడిగ నుండెను.

'గోవిందంపంతులు ! మన ఒడంబడిక చెల్లినది. నీకును నాకును బాకీ లేదు-అనంగా స్నేహము నిమేషములో చివరమాట లడిగి నేనిదే పోవుచున్నాను.'

'తత్క్షణమే కానిమ్ము.'

'పైకము నియ్యవా ?'

'దమ్మిడీకూడ.'

'పిల్లనీయవా ?'

'జన్మలో'

'నీతలఁ [illegible] ము.'

మహాగ్రహమున పురుషోత్తమరా వాతనివైపు చేతిలోని తుపాకి నెత్తెను. కాని ఆర్యముఖము తెప్పపాటులో వెలుపలికేగెను.

మూడవ ప్రకరణము

మామిడితోపు

పురుషోత్తమరావు గృహమునిడిచి ఆర్యముఖము వెలుపలికి వచ్చునప్పటికే బాగుగా గనుజీకటి పడియుండెను. దూరముననున్న మనుష్యులు కానవచ్చుటలేదు. ఆర్యముఖము విసురుగా నడచి గ్రామము దక్షిణమునకు బోవ నారంభించెను. అచిరకాలములో నాతి దూరివెలుపలికి వచ్చెను. పొలములోబడి నడచుచు నాత డింకను బోవదొడగెను. కొంతసేపటి కొక మామిడితోపు వచ్చెను. ఆచీకటిలో నది నల్లగా భయము గొల్పుచుండెను. ఆర్యముఖము నిర్లక్ష్యముగా నాతోపు ప్రవేశించెను.

అప్పటి మామిడిగున్నలక్రింద నంధకారము నివాస మేర్పఱచుకొనెను. గుమ్మటములవలె నల్లని చెట్లదృష్టి భేదింప

జాలని కటిక చీకటి. ఆర్యముఖము మెల్లగా ముందునకేగు చుండెను. ఎండుటాకులు గాని, పండుటాకులుగాని యచట లేవు. దారిపై పచ్చిక పెరిగి మృదువుగా నుండెను. అతడు నిశ్శబ్దముగా నడచి తోపునడుమకు జేరెను. అచట నెవ్వరి కొఱకో యాతడు చూచెనుగాని యాప్రాంతములో నాతని కెవ్వరును గానరాలేదు.

'తుకాజీ!' అని యాతడు కేక వేసెను.

పెద్దనగ్గు ప్రత్యుత్తరమువచ్చెను. అది నిమ్మళించిన పిమ్మట నెవరో గొంతు సవరించుకొన దొడగిరి.

'తుకాజీ ఎక్కడరా!' అని ఆర్యముఖము మరల హెచ్చరించెను.

'హు! హు—ఇక్కడరా!' అని అనతిదూరము నుండి గంభీరస్వరముతో సమాధానము వచ్చెను.

ఆర్యముఖము గొంతుసవ్వడినిబట్టి యుపక్రమించెను. ఒక మామిడి బోదెచాటున నాతనికొక చిన్న నిప్పుకణము వంటి పదార్థము కానవచ్చెను. ఆయస్పష్టపు వెలుతురులో నొక మనుజుని వికారవదనము కొలదిగ గన్పట్టుచు మాయ మగుచు నుండెను.

'తుకాజీ! ఇచ్చట జేరితివా?' అనుచు ఆర్యముఖ మా పురుషుని కెదురుగ జీకటిలో నేలపై నాసీనుడాయెను.

'అవును. రమ్ము.'

'పత్రి యున్నదా ?'

'ఈరాత్రికి పూర్తిగా నున్నది.'

'గొట్టములో మఱికొంత వేసి ఒకగుక్క యిటుదెమ్ము'

తుకాజీ కొంతగంజాయి తీసి, తృటిలో జీకటిలోనే గింజలేరి, నలిచి, గొట్టములో నుంచెను,

'ఖుదా ఎంత దూరాలోచన గలవాడు! ఈ జ్ఞానపత్రి సృష్టింపనిచో మనవంటి బైరాగులు గతియేమి?' అనుచు తుకాజీ దేవునిమహిమను గొనియాడెను.

నిజము.నిజము. దేనికైనను మంచిదని అన్నిదిగుళ్ళకు మందు నల్లమందు కూడా ఏర్పఱచెను. ఈ రెంటిసారము సేవించువారి కెఱుక.'

తుకాజీ ఆనందమున దలయూచుచు నొక నిముసము కాలము దీర్ఘముగ గుక్కపట్టెను. వెంటనే అర్ముఖము పీక నందుకొని కొండచిలువ గాలిపీల్చినట్లు మఱియొక పెద్దగుక్క పట్టెను. తుకాజీ మెల్లగా బొగవదలజొచ్చెను. అది ముక్కుపుటముల నుండి, ముఖపుగుహనుండి మబ్బులు మబ్బులుగ వెలుపలికి వచ్చెను. అర్ముఖము పీకను తిరిగి తుకాజీ కందించి ధూమము విసర్జించు చుండెను.'

ఉభయులు నంతట వంతులప్రకారము జ్ఞానపత్రిని సేవించుచు బొగవదలుచు నడుమ నడుమ దగ్గుచు నీక్రిందిరీతి

గంభీరముగా ప్రసంగింపజొచ్చిరి. తుకారాము సంభాషణ నుపక్రమించెను.

'ఆర్మూఖం! ఇక గానిమ్ము. నీవువెళ్లినపని యేమైనది?'
'తేపు గంజాయికి పైసకూడ లేదు—రాదు'

'ఆ ! దుర్మార్గుడు ! దమ్మిడియు నీయలేదా?'

'చిల్లిగవ్వకూడ'

'నీవూరకుంటివా?'

'బెదరించితిని—భయపెట్టితిని. ఏమిలాభము ?'

'గోవిందం పంతులు జంకలేదా ?'

'వాడా ! వాడేరుదాటి తెప్పగాల్ప జూచుచున్నాడు. కాని యాతెప్ప తననుగూడ దహించు ననుసంగతి యెఱుగడు—ఛండాలుడు !

'అవ్వనుగా ! వీనిపీకగోసి పీల్చనా ? గాడిద, యెంత మదించినాడు.

'పిల్ల దొరికినది—వాడు మనసు మరచినాడు. జ్ఞాపకముచేసినను లక్ష్యపెట్టలేదురా, తుకాజీ !

'సరి, సరి ఇట్లు వచ్చుచున్నాడా ? వీనిమచ్చ మాపెదను ! అన్నయ్యా ! నీవు ఆలోచనకు మొనగాడవు. చెప్పుము. నేను నీచేతిలోని చక్రమువలె నీకోరికప్రకారము తిరిగెదను'

'మొదట జరిగిన సంగతి అంతయు వినుము'

'ఇంకను విశేషములున్నవిగా ? చెప్పుచెప్పుము'

'నేను వేయిమాటలడిగినానని తనప్రియురాలికి ధైర్యం చూపుటకై వాడు చేతితుపాకి నాగుండెకు గురిపెట్టెను'

'ఊ ! అనుచు తుకాజీ భయంకరముగా పొగ వదల జొచ్చెను.

ఎట్లో తప్పించుకొంటిని. అరే, తుకాజీ, వానిని చీల్చి వేయవలెనురా'

'తయార్ ! అర్జుఖము ! ఎప్పుడు ?—'

'ఎప్పుడు ? నేటిరాత్రితాక వాడు మరల మనకు చిక్కునా ? తెల్లవారునప్పటికి గోవిందంపంతులు ఫైసల్ !'

'నేటిరాత్రియా ? వానిని నఱకుదమా, పొడుతమా?'

'పొడిచివేయుదము. లుచ్ఛా. సొమ్ము చాలయున్న దిరా? ఈయవలసినదానికే ఖిటకరించుచున్నాడు అంతయు వదలించినగాని రోగము కుదురదు.'

'ఇంక ఆలస్యమెందులకు ? బయలుదేఱుదమా?'

'బయలుదేఱుదము, కాని వానివద్దనున్న తుపాకి లాగవలెను.'

'అర్జుఖం ! ఒక్కటేమాట, తలుపులు బలవంతముగ దెఱచి ప్రవేశింతము. వెంటనే నీవో, నేనో యిద్దరము వాని మీదబడుదము. వానికి తుపాకీతీయు వ్యవధియీయవద్దు.'

'మంచిది. తుకాజీ ! నీచుఱకత్తి యున్నదా ?'

'ఎక్కడికి పోవును? కొలువులలో వేటను నఱికినట్లు నఱికుదును. వానితల మాయము చేయుదము.'

'పిల్ల నాది'

'న్యాయప్రకారము పిల్ల నీకే వచ్చును. ఆమె నాకు వద్దు.'

'సరి. ఒప్పుకొంటిని. ధనమును లెక్కచూచి పంచుకొందము.'

'దొరకినవెంటనే'

'లెమ్ము.'

'ఒకవేళ మనము పలాయనము చేయుట సంభవించిన?'

'తిరిగి యిచ్చటనే కలిసికొందము.'

'సమ్మతము'

'వీలైనంతవఱకు పని నిశ్శబ్దముగా జరుపవలెను. రెండవ కంటికికూడ దెలియనీయవద్దు.'

'సరే. జాగ్రత్తగానే పొడిచెదను.'

'దానిని పోనియగూడదు, తుకాజీ!'

'జన్మలో'

'ఇక రమ్ము. నేను దారిచూపెదను.

అర్మ్ఖమును, తుకాజీయు లేచిరి. ఇరువురు అచిరకాలములో దోపువిడిచి, కటికచీకటిలో గోవిందంపంతులు మిద్దెవైపు నడువజొచ్చిరి.

నాలుగవ ప్రకరణము

చేతి తుపాకి

మామిడితోపులో తుకాజియు నాద్మఖునును ప్రసంగించు చుండిన వేళనే పురుషోత్తమరావు మిద్దెలోని గదిలో జరుగుచున్న విషయములు విశదీకరింపవలసి యున్నది.

మాణిక్యము గోడమూలనే నిలిచియుండెను. పురుషోత్తమరావును వెనుకటిప్రదేశముననే నిలువబడియెను. కాని యిప్పుడు ఆతనిలో జిన్న ఆరుగుళ్ళతుపాకి లేదు. ఆతడు తన చేతులను వక్షముపై మడిచి, శిరమువంచి దీర్ఘముగా యోచించుచుండెను. అట్లాతడు సుమా రొక యరగంట కాలము నుండియు జింతించుచుండెను. చోటుకదలక విగ్రహమువలె నిలిచి యాతడంత తీవ్రముగా నాలోచించు విషయ మేమో యని మాణిక్యము వింత చెందెను. కాని యెంత విచారించినను ఆమెకు సమాధానము తెలియరాలేదు. పురుషోత్తమరావు చేయు యోజనాఫలమునకై యామె శాంతిముగా నిరీక్షించు చుండెను.

క్షణములు, నిమిషములు గడచిపోవుచుండెను. కాని యాతడు వంచినతల యెత్తడాయెను. ఎట్టకేలకు మాణిక్యమునకు మహానుమానము గలిగెను. ఆతడు నిద్రించుటలేదు.

గద ? నిలుచుండిరా? అసంభవము—మఱియు నాసమయమున నా? మఱి యింతసేపటినుండియు నీత డాలోచించు విషయమేమి ?

ఆకస్మికముగ మాణిక్యమునకు భయముద్భవించి శరీరము కంపింపసాగెను. అతిప్రయత్నముమీఁద నామె దాని నాపుకొనెను. పురుషోత్తమరా వెట్టి ఘోరకార్య మెంచుచుండెనో! నాఁటిరాత్రి తన మానభంగము, చావు తప్పవని ఆమె నిశ్చయించుకొనెను. కాని ఆతని జంపకుండ మాత్రము తాను చావకూడదని యామె మనసులో శపథముచేసికొనెను. ఈ ఉద్దేశముతో, దృఢనిశ్చయసూచక నేత్రములతో నామె యాతనివదనమును ఱెప్పవాల్పక గమనించుచుండెను.

ఎట్టకేలకు పురుషోత్తమరావు మెల్లగా దలపైకెత్తి తన దృష్టి మాణిక్యము వదనముపైఁ బఱపెను. ఆమె యాతని ముఖభావముల నతిసూక్ష్మముగా బరీక్షించెను. పురుషోత్తమరావు మిక్కిలి శాంతముగానుండెను. ఆతని శరీరముపై నేమియు జలించుటలేదు. ఈ శాంతభావము రాఁబోవు తుపానున కుపోద్ఘాతమని మాణిక్యము నిశ్చయించుకొనెను.

'మాణిక్యం!' అది పురుషోత్తమరావు మిక్కిలి నెమ్మదిగా నామెను సంబోధించెను.

కాని యువతి మాఱుపలుకలేదు.

'ఇది కడసారి. నాకు సమాధానము చెప్పవా?' అని యాతడు మరల నామెను హెచ్చరించెను. కంఠస్వరములో గ్రోధముగాని, మోహముగాని, కన్పట్టుటలేదు—దీన భావము, విచారము—కాక పశ్చాత్తాపము, ఈగుణము లచట మిళితమై యుండెను.

'పలుకవా?' అని యాతడు మూడవసారియు బ్రతిమాలెను.

మాణిక్యము ప్రత్యుత్తరమీయ నిశ్చయించుకొనెను. ఆతనిలోతు కనుగొనుటకు ప్రసంగమే కదా సాధనము.

'బహుశా—నిజముగా నిదియే మన మొకరినొకరు చివరసారి చూచుట, మాటలాడుట, జవాబు చెప్పవా?' అని ఆతడు నెమ్మదిగా నింకొకమారు ప్రార్థించెను.

అయిన బురుషోత్తమరావు సత్యముగాఁ బశ్చాత్తాపము చెందుచుండెనా? మాణిక్యమున కాయాశలేదు అతని నెట్లు నమ్మవచ్చును. అది యంతయు బూటకము—నక్కజిత్తులు. అయిన అన్నిటికి తెగించియున్నది కాన నామె యాతనితో సంభాషించిచూడ దలచెను. క్రమక్రమముగా నాతని నడతను గమనించుచు దానినిబట్టి తాను ప్రవర్తింపనెంచెను.

'నామనవి వినవుగా?' అని అతఁడు జాలిగానడిగెను.

'నీకేమి కావలయును?' అని మాణిక్య మెట్టకేలకుఁ బెదవులు విచ్చెను.

పురుషోత్తమరావు మిక్కిలి సంతసించి నట్లగపడెను. ఏమి కావలయునో చెప్పుదునా?'

'చెప్పుము.'

'నీప్రేమ—నీకౌగిలి—నీముద్దు!'

'నీజన్మలో పొందవు.'

'ఎందు చేతనో?'

పురుషోత్తమరావుముఖముతీరుక్రమక్రమముగా మారుచుండెను. మాణిక్యము దానిని గమనించుచుండెను.

'నీకు చెల్లెళ్ళు, అప్పలు లేరా?'

'లేరు'

'భార్య లేదా?'

'నీవు తప్ప.'

'ఛీ దుర్మార్గుడా! నీకు తల్లి లేదా?'

'లేదు.'

'నీవు పశువునకుఁ బుట్టితివా?'

'చెప్పజాలను.'

మాణిక్యమున కసహ్యాభావ మెక్కుడయ్యెను. ఆమె నాతని ప్రశ్నించుట మాని తిరస్కారమున నాతని గమనించుచుండెను. పురుషోత్తమరావు కనుల కొక్కమారుగ తేజము వచ్చెను. అవి మెఱయజొచ్చెను. మాణిక్యము దేనికైనను సిద్ధురాలై యుండెను.

'మాణిక్యం! ఈ క్షణమువరకు ఇష్టాయిష్టములు నీ చేతిలో నుంచితిని. ఇపుడు నీవు వానిని వదలుకొంటివి. కాచుకొనుము.'

'దేనికి?'

'దేనికా? చూడుము.'

అనుచు పురుషోత్తమరావు చేతి తుపాకి వెలికిదీసి కుడిచేత బట్టుకొనెను. మాణిక్యము జంక లేదు.

'నిన్ను హూనముచేసెదను. బాలికా భద్రము'

'చేయుము. అది నాకిష్టమే'

'నాకోరిక దీర్పనిచో, నిన్ను గుండెలలో కాల్చెదను, నీశవము కాలితో దన్నెదను. జాగ్రత్త!'

'అదియు నాకు సమ్మతమే'

'అరచినచో నీతల ఛిన్నాభిన్నముచేసెదను. తెలిసినదా?'

'దానికి మనస్ఫూర్తిగా ఒప్పుకొందును.'

పురుషోత్తమరావు తటాలున నామెను సమీపించి, యెడమచేతితో నామెను కౌగిలింపబోయెను. ప్రాణములకు దెగించియున్న మాణిక్యమాతని విసురుగ నొక త్రోపుత్రోసి మఱియొక గోడమూలకేగెను.

'నిన్ను పేల్చెదను. మాణిక్యం! ఖబడ్దార్! నామాట వినవా'

'తుచ్ఛుడా ! వదరకుము'

ఆతడామెను మరల సమీపించెను. ఆమె యాతని మరల ద్రోసి మరల దప్పించుకొనెను.

పురుషోత్తమరావు వామెను మూడవసారి జాయుచు దటాలున నాగెను. గది తలుపు నెవరో బలవంతముగా దెఱచిరి. గడియయూడి ఖంగుమనుచు గ్రిందబడెను. ఇరువురును విస్మయముతో జూచిరి.

'రక్షింపుడు! రక్షింపుడు!' అని మాణిక్యము కెవ్వున కేకవేసెను.

ఆర్యముఖమును తుకాజీయు దటాలున బ్రవేశించిరి.

'అడుగో! నఱకుము!' అనుచు గత్తిదూసి ఆర్యముఖము పురుషోత్తమరావు మీఁదికి లంఘించెను. కాని మధ్యమార్గముననే ధామ్మను మ్రోతతో తుపాకి ప్రేలెను.

'తుకాజీ! నన్ను చంపినాడురా! నఱకుము!' అనుచు ఆర్యముఖము కెవ్వున నఱచి క్రింద బడెను.

'గాడిదా! చావుము!' అనుచు పురుషోత్తమరావు పొగలో నదృశ్యుడయ్యెను. తుకాజీ చుఱకత్తిదూసి యాతని వెంబడించెను.

ఐదవ ప్రకరణము

మొండిప్రాణము

గదిలోని పొగవిచ్చెను. మాణిక్యము ప్రతిమవలె నొక మూల నిలిచియుండెను. నేలపై నెత్తురుమడుగులో ఆర్యముఖము

పడి గిజగిజలాడుచుండెను. అచట పురుషోత్తమరావు, తుకా జీయు లేరు. మిగిలిన వేవియు నెట్టివస్తువును వహింపలేదు. చేతనములేని గోడలు మొదలైనవి మెచ్చటివచ్చట నేయుండెను.

మాణిక్యమున కేమిచేయుటకును దోచలేదు. జరిగిన విషయముల కామె నిర్ఘాంతపడెను. కర్తవ్య మామె యూహించుకొన జాలదాయెను అనుమానముతో గొంత కాల మట్లు నిలిచి యాతరుణి ఆర్తముఖమును సమీపించెను. ఆతడు కనులు మూసికొని విలవిల దన్నుకొనుచుండెను. ఆతనిస్థితి చూచి నప్పుడు మాణిక్యము దేహము కంపించెను. ఆచోరు డనసాన కాలమున నుండెనని యామె తలచి విచారించెను. పోయి వైద్యుని నెవనినైన బిలిచిన లాభముండు నేమో ? కాని యా గ్రామనులో గ్రామవైద్య డెట్లు దొరకును ? దొరికినచో ?—ఈ దురదృష్టవంతు డిట్లు దిక్కుమాలి ప్రాణములు వదల వలసిన దేనా ?

తటాలున వంగి యామె ఆర్తముఖమును దాకెను. ఆతడు వెంటనే కన్నులు విచ్చెను. కొలదికాలము నివ్వెరపాటుతో నామెనుజూచి, తెలివి తెచ్చికొని యాత డిట్లనెను.

'నన్ను—నన్ను—రక్షింపుము ! మాణిక్యం బ్రతికింపుము !'

'ఎట్లు నేనేమి చేయను ?'

'పరుగెత్తి వైద్యుని—ఎవరైనను సరే—తెమ్ము !'

'ఎవరున్నారు ?'

'గ్రామములో త్వరగా విచారింపుము,'

'నేను తిరిగివచ్చుదాక?'

'దేవుడున్నాడు'

వెంటనే మాణిక్యము తలుపులు తెఱచుకొని వెలుపలి గాఢాంధకారములోనికి జనెను. పది నిముసములు విసురుగా నడచి యామె యొక పురుషునిగాంచెను. వెంటనే ఆమె యాగి రొజుచు, అయ్యా! మునసబుగారియిల్లెక్కడ?' అని యడిగెను.

ఆతఁడాగి యామె నెగాదిగా చూచుచు 'నీవెవరు?' అని ప్రశ్నించెను.

'అయ్యా! వ్యర్థప్రసంగమునకు వేళలేదు. దయచేసి వెంటనే చెప్పుము.'

'ఇంత తొందరలో నున్నావేమి?

'ఒక మనుష్యుఁడు చనిపోవుచున్నాడు వైద్యునిల్లు తెలిసిన చెప్పుడు మీమేలు మఱవను.'

'నీవీ గ్రామమునకు క్రొత్తదానవు. లేనిచో సన్నెఱుగుదువు—'

'మీ రెవ్వరు?'

'నేనే వైద్యుడను.'

మాణిక్యము మిక్కిలి యానందముతో, అయిన వెంటనే రండు! రండు! మనము పోవునప్పటికే కార్యము మించిపోవునేమో! రండు? అని యాపురుషుని ప్రార్థించెను.

'అయిన త్రోవచూపుము' అని యాతడు బయలు దేరెను.

ఉభయులును చకచక నడచుచు పురుషోత్తమరావు దీసికొనిన మిద్దెవైపుదారి బట్టిరి త్రోవలో మిక్కిలి క్లుప్తముగ తనచెలి, పురుషోత్తమరావు ప్రవర్తన అర్కుముఖము తుకాజీ యాతనిం జంపవచ్చుట జరిగిన విషయము లాతనికి జెప్పెను. మిక్కిలి వింత చెందుచు నాపురుషు డామెను చెచ్చెర వెంబడించుచుండెను.

వారాగతి ప్రవేశించి చూచునప్పటి కార్కుముఖము స్పృహ దప్పిపడియుండెను. ఆపురుషు డాతని సమీపించి, కూర్చుండి గాయము జాగ్రత్తగా బరీక్షింప నారంభించెను. దీపపు వెలుతురులో మాణిక్య మాతని యాకారమును దిలకించెను. వైద్యునికి సుమారు నలుబదియేండ్లు మీరి యుండెను. పొడగరి బక్కపలచగా నుండెను. గడ్డము మీసములును నున్నగా గొరిగించుకొనెను. శరీరము వన్నె చామన చాయ మెడలో బంగారముపొదిగిన యొంటిరుద్రాక్ష యుండెను.

'గాయముపాయకరమా? అని యామెయడిగెను.'

'కాదు-బాధాకరము. ఇతడు జీవించును—ఇది యుండి ప్రాణము.'

'వెంటనే చికిత్సచేయుడు. ఆలసింపవద్దు.'

'ఈతని యెడమ పక్షములో గుండెకాయకు మూడంగుళములపైన తుపాకిగుండు తగిలినది, దానిని తీయవలెను.

'చప్పున దీసివేసి యాతనికి స్పృహ గలిగింపుడు.'

'నేను ఇంటికి వెళ్ళి పరికరములు తెచ్చెదను. ఈ లోపుగ నీవీతని ముఖముపై నీరుజల్లి విసరుచుండుము.'

'సరి. కాని యీతుపాకి మ్రోతకు గ్రామములోని జను లిచ్చట గుంపుకూడరుగద?'

'నీకు రహస్య మిష్టమా?'

'అవును.'

'భయములేదు. ఈమిద్దె కొలదిదూరమున నున్నది. అదియుగాక నీవు చెప్పినట్లది యీగదిలో జరుగుటచే వెలుపలికి మిక్కిలి విశదముగా వినబడియుండదు. నాకు వినరాలేదు!'

'చిత్తము. మీరు సమయమునకు భగవంతునివలె తటస్థపడితిరి. మీ రేపనిమీద పోవుచుంటిరో!'

'ఏ శేషములు లేవు, మా మేనమామగారి యింటినుండి తిరిగి వచ్చుచుంటిని.'

'ఇక మీరు త్వరలో సాధనములు తేవలెను.'

'వెళ్ళి వెంటనే వచ్చెదను.'

వైద్యుడు నిష్క్రమించెను. నిరాశిక్యుడు ఆర్యముఖమును సమీపించి, కొంతసేపు గాయము పరిశీలించెను. అంతట నాతడు లేచిపోయి, కొంత నీరుదెచ్చి యాతని ముఖముపై జల్లి, విసనకఱ్ఱతో విసరజొచ్చెను. కొద్దిసేపటికి ఆర్యముఖుడు కన్నులు విచ్చెను.

'మాణిక్యం !'

'ఏమి ?'

'నేను బ్రతికియున్నానా ? వైద్యుడు వచ్చినాడా?'

'వచ్చి మందుకొఱకు ఇంటికి వెళ్ళినాడు నీప్రాణము నకు భయములేదు విచారించవద్దు. మిక్కిలి ధైర్యముగా నుండుము.'

'నాది మొండిప్రాణ మనినదెవ్వరు ?'

'వైద్యుడు.'

'నేను చావనని రూఢిగా జెప్పెనా.'

'మిక్కిలి నమ్మకముగా.'

'ముమ్మాటికి.'

'ముమ్మాటికి.'

ఆదుర్ముఖము నేత్రము లొక్కమారుగ బ్రకాశించెను.

'ఈసారి నేను బ్రతికిన గోవిందంపంతులు లేదు. అరే! పంతులు! నీగుండెలలో నిద్రపోయెదను.'

'ఆదుర్ముఖం! అలసి మూర్ఛపోయెదవు. ఇప్పుడు మాటాడవద్దు.'

ఆతడు మరల రెప్పలు విప్పక నిశ్చలముగా బరుండెను. నాల్గునిముసముల లోపుగ వైద్యుడు తిరిగివచ్చెను. మాణిక్య మాతని నాహ్వానమొనర్చి, నేను ఈలోగికి ప్రక్క గదిలో శయ్య సిద్ధముచేసెదను అని చెప్పెను.

చేయుము. ఈలోపుగ నేను తుపాకిగుండు తొలగించి కట్టుకట్టెదను, అని యాతడనెను.

మాణిక్య మచటినుండి నిష్క్రమించి ప్రక్కగదిలో నచిరకాలములో రోగికొక మృదుతల్పము పరిశుభ్రముగ నేర్పరచెను. వైద్యుడు కట్టుకట్టి తోడనే యామెను బిలిచెను. ఇరువురును నానుకొనగా ఆర్ముఖము మెల్లగా వచ్చి శయ్యపై కృతజ్ఞత తెలుపుచు శయనించెను. అంతట వైద్యు డామెతో నేకాంతముగ నిట్లనెను.

'అమ్మా! నీవు భోజనముచేసి యీతనికి గొలది దూరమున బరుండుము. నడుమనడుమ్మ నాతనిస్థితి నరయుచుండుము.'

'చిత్తము. మీరెప్పుడు తిరిగివచ్చెదరు?'

'రేపు ప్రొద్దున'

'ఈరాత్రి కేమియు ఫర్వాలేదుగద?'

'లేశమును'

'చిత్తము. మీరీసంగతి రెండవ చెవిలో నూదవలదని మనవి.'

'అట్లే జరిగించెదను. చూచెదవు.'

వైద్యుడు వెడలిపోయెను. మాణిక్యము వంటచేసికొని భోజనమొనర్చి ఆర్ముఖమునకు, గొంచెముదూరమున జాపపై బరుండెను. నాటిరాత్రి యామెకు నిదుర రాలేదు.

తెల్లవారులును ఆర్మ్యుఖముకలవరించుచు నేయుండెను. వానిలో నెక్కువగ 'తుకాజీ' గోవిందంపంతులు' 'మొండి ప్రాణము!' 'పంతులు ! నిన్ను మ్రింగెదను!' అని పలుమారు రుచ్చరింపఁ బడుచుండెను.

ఆఱవ ప్రకరణము

చందమామ

నాలుగు దినములు గడచెను. అర్మ్యుఖమునకు గొంత స్వస్థత చిక్కెను. ఆతఁడు శయ్యపై గోడ నానుకొని యాసీనుడు కాఁగలిగెను. గాయము మహాయుసహితము కాకుండుటచే క్రమక్రమముగా మానుచుండెను. దాసరిపల్లిలోనివారి కేరికిని ననుమానములేకుండ వైద్యుఁడు వైద్యము చేయుచుండెను ఆ మిద్దెలో పురుషోత్తమురావు పెట్టెలో రెండునూర్ల రూకలు దొరకెను. వానిలో గొలదిగ మాణిక్యము భిషగ్వరుని కీఁబోయెను. కాని యాతఁడా బహుమాన మంగీకరింపలేదు. సుస్వభావముగల యాతని యనంగీకారమునకు మాణిక్యము నొచ్చుకొనలేదు.

ఈనాలుగు దినములనుండియు నామె కొక చింత కలిగెను. తానిప్పుడు స్వేచ్ఛగానున్నది. ప్రతిక్షణమును ఆపాప కూపమును విడిచిపోయి లక్ష్మీపురములో దన జనకుఁ సమక్ష

మున వ్రాలవలెనని యామె యుద్రేకము చెందుచుండెను. కాని రోగి నొంటరిగా విడిచిపోవుట కామె కిష్టములేదు. దిక్కులేక అతడు మరణించునేమో యని యామె భయపడెను. మిక్కిలి ప్రేమగల భార్యగాని తల్లిగాని యాతనికి మాణిక్యముకంటె నెక్కువగా సపర్యసలిపియుండరు. నాలుగు దినములను ఆర్ముఖమునకు మహానందముగా గడచెను. కాని మాణిక్యమునకో! నాలుగు యుగములైన నామెకంత దీర్ఘముగా గన్పట్టియుండవు. ఏక్షణమును గృహము విడువనెంచి, ఆర్ముఖము దుస్థితిని జూచి, జాలిచెంది యాసుందరి తన యుద్యమము నతిప్రయత్నమున మానుచుండెను.

మాణిక్యము సంగతి యిట్లుండ నిక నార్ముఖము మన సెట్లుండెనో చూతము. సాధారణముగా జూదరులు, చోరులు, త్రాగుబోతులు, కఠినహృదయులు. కాని వారికి పశ్చాత్తాపముగాని, ప్రేమగాని, కృతజ్ఞతగాని యొక్కసారి గాఢముగ నాటిన వారవ్వానిని త్రోసిపుచ్చ నశక్తులై యామృదుగుణముల దాసులయ్యెదరు. ఆర్ముఖము స్థితియు నట్లే యాయెను. మాణిక్యము తనకు చేయుచుండిన మహోపకారమునుజూచి తానామె యెడల జరిపిన మహాపకారమును దలచికొని యామె క్షమాపణ నడిగి, యాతడేడ్చుచు నామె ధైర్యము చెప్పువరకు నామె పాదముల విడువలేదు. ఆమె విషయములో నాతడు పశ్చాత్తాపముచే దహింపబడుచుండెను. ఆమెయు నాతనియందు మిక్కిలి జాలివహించెను.

ఆర్ముఖ మామెను 'చందమామ' యని పిలువనొడగెను. ఏటికాతడామె నట్లు సంబోధింప నారంభించెనో యాజవ్వనికి దెలియలేదు. ఆమె యాతని నడుగలేదు. ప్రేమచే బిలుచుచుండెనని యామెకు దెలియును. తన చందమామ తనయొద్దనుండి మాయమగునేమో యని యార్ముఖము మిక్కిలి కనిపెట్టి యుండెను. చిన్నపిల్లలు ప్రియమగు నాటవస్తువులను సహితమంతకంటె నెక్కువ శ్రద్ధగా గనిపెట్టి యుండజాలరు. ప్రతినిమేషము నాతని కామెవదనము కన్పట్టు చుండవలెను. నిద్రలేచిన క్షణమే యాతనిదృష్టి యామెకొఱకై వెదకును. మాణిక్యము ముఖమున కాతని చూడ్కు లతికించినట్లాయెను. అట్టి యాలని నామె యెట్లు విడిచి పోగలదు?

మాణిక్యము కర్తవ్యమునుగూర్చి యోజించుచు జేతులలో దలచేర్చి, ఆర్ముఖము శయ్య ప్రక్కచాపపై నాసీనయై యుండెను. ఆర్ముఖ మారగా బడుండి యామె నేత్రముల జూచుచుండెను. కొంతకాలముండి యాతడు మెల్లగా నిట్లనెను.

'చందమామ! ఇప్పుడు వేళయెంత?'

'పొద్దుగ్రుంకినది-కాని నీవు నన్నేల క్రొత్త పేరు బిలుచుచున్నావు?'

'రెండుకారణములకు—ఒకటి నీ ముఖము మచ్చలేని చందమామ; రెండు నీవు నాచీకటిమాపిన చందమామవు—కాబట్టి నీవు చందమామవైతివి-తెలిసినదా!'

'తెలిసినది.'

'మఱియొకసంగతి చెప్పుదునా?'

'చెప్పుము.'

'నీవు నన్ను బ్రతికించితివి—కాదా?'

'భగవంతుడు బ్రతికించెను.'

'పోనిమ్ము నేను బ్రతికితిని—నీదయవల్ల—కాదా?'

'అవు ననుకొనుము.'

'నీకు ప్రత్యుపకారము చేసెదను.'

'ఎట్లు?'

'పగ! పగ! ఒకటి నీకొఱకు, రెండు నాకొఱకు!'

'మాణిక్యము కొట్లాడలేదు.'

'చంద్రమామా! వినుము, గోవిందంపంతులును జంపితీరెదను. లేనిచో నీమారు నేనుచచ్చితీరెదను. నీపగతీర్చెదను—నాబాకి తీర్చుకొనెదను!'

'విస్తారముగ మాటాడి ఆయాసపడుచుందువు! ఇక గొంచెము నమ్మకము చిక్కునదాక నూరకుండవుగా!'

'నాది మొండిప్రాణము, నేను చావను.'

'అయినను నీవు చేయుపని మంచిదికాదు.'

'చంద్రమామా! నాదొక మనవి. నీవీసమయమున నన్నువిడిచిపోవమానుము. ఏమంటివేని నాకెవ్వరుదిక్కులేరు. నీవే నాతల్లివి—నా చెల్లెలవు—నాప్రాణమవు. నా గాయము

బాగుగా నిమ్మళించిన పిమ్మట నేనే నిన్ను లక్ష్మీపురములో దిగవిడిచెదను.'

మాణిక్యము మూకీభావము వహించి నిజవిశాల నేత్రములతో నాతని దేటిపాఱఁజూచెను.

'నీవు నన్ను సందేహించకుము చందమామా! ఇప్పటికిని తెలిసికొనలేక పోతివా? ఆర్ముఖు డన్నమాటను తప్పువాడు కాడు.'

'గ్రహించితిని, నీవు మాటాడక పరుండినగాని నే నూరకుండను. శయనింపుము, నిద్రించుము.'

ఆర్ముఖ మా మెచకనమునైననే దృష్టినిగిడించి నిశ్శబ్దముగా బరుండెను. అతని కనేకాలోచనలు పోవుచుండెను. తుదకాతనికి గది తిరుగుచున్నట్లు తోచెను. కన్నులు క్రమ క్రమముగా మూసికొనిపోయెను, అచిర కాలములో నాతడు గాఢ నిద్ర చెందెను.

మాణిక్య మా సంగతి జాగ్రత్తగా గమనించెను. అచటి నుండి యామె నిశ్శబ్దముగ లేచి [illegible] గదిలోని కేగి యొక కలమును సిరాబుడ్డి లోనుండి [illegible] దీసెను. ప్రక్కలోనే చిన్న కాగిత మొకటి సంపాదించి [illegible] దానిమీద నేమో వ్రాసెను. పిమ్మట [illegible] యామె రోగిగదిని ప్రవేశించెను. [illegible] ఆర్ముఖుని నొక్కమారు [illegible] బలకించి కన్ని

టితో నామె యాగది విడిచిపోయెను. తరువాత కొలది కాలముననే పురుషాకారమున నామె యామిద్దె వదలి చవితి నాటి వెన్నెలలో దూర్పుగా నడువ నారంభించెను.

ఆమె నిష్క్రమించిన కొలదిసేపటి కొక పురుషు డాగది ప్రవేశించెను. ఆతడు సందడిగా వచ్చుటచే నాత్మ ఖము మేల్కొని చూచి 'తుకాజీ' అని సంతోషముతో నఱచెను.

'నేనే! నీవు జీవించియుంటివిగదా! ఖుదాకు జేపు నాలుగు కొబ్బరికాయలు గొట్టింతును.'

'ఆహా! బ్రతికియే యుంటిని. గోవిందపంతులు చిక్కెనా?'

'దొంగగాడిద తప్పించుకొనినాడు.'

'అరే బద్మాష్! కూర్చుండుము. సంగతి అంతయు జెప్పుము.'

'చెప్పెదను. ఆపిల్లయేది?'

'చందమామా!'

'చందమామ యెవరు?'

'ఆమెయే మాణిక్యము'

'ఆమాణిక్య మేది?

'ఇంటిలో లేదా?'

'నాకు గన్పడ లేదు.'

'ఆ!'

'అనుచు నారుమ్మఖము లేచి కూర్చుండెను, తుకాజీ బల్లపై చీటి చూచెను.

'ఇది యేమి ?'

'తుకాజీ! చదువుము, ఆమె వ్రాసినదేమో !'

తుకాజీ చీటి విచ్చి యిట్లు చదివెను.

'ఆరుమ్మఖం! నేను పోతినని దిగులుపడకుము. నీకుప్రాణ భయములేదు. పెట్టెలో సుమారు రెండునూర్ల ర్మూకలుగలవు. సొమ్మేమిచేయలేను! నీవొక దాసినో, వంటకత్తెనో ఏర్పఱు చుము. నేను లక్ష్మీపురం పోవుచున్నాను.

నీచెల్లెలు,

'చందమామ.'

ఏడవ ప్రకరణము

జస్వంతరావు

కనకపురమునుండి మధ్యాహ్నము మూడుగంటలవేళ బయలుదేరిన ప్రయాణీకులబండి గంటలమ్రోతతో వచ్చి శాయకూరనుప్రక్కస్టేషనులోనాగెను. శాయకూరొకమాదిరి పెద్దస్టేషను. అదియుగాక నాడచట జనులు కిటకిటలాడు

చుండిరి. సుమారు ఇన్నూ రెకరముల నాధుడగు నొక రైతు కుమారుని వివాహార్థము పెండ్లివారు తరలి యాబాలగోపాలము ముకుందపురము స్టేషను కేగుటయే దీనికి కారణము. అందుచే నచట పెండ్లివారే సుమారు నూరుగుందిని మించి యుండిరి.

రెండవతరగతి పెట్టెయందు గవాక్షమునొద్ద కూర్చొనిన యావనుఁ డొకడు పెండ్లివారి తొందర—కలవరము శాంతముగా గమనించుచుండెను. స్టేషనుమాస్టరును, గార్డును వారిని పెట్టెలలోనికి త్రోయుచు సర్దుచుండిరి. ఆడవారి కేకలును, పిల్లలయల్లరియు, పురుషుల హెచ్చరికలును, వృద్ధుల యఱపులును' గార్డుదొర వారి చీకాకును, స్టేషనుమాస్టరుగారి ముక్కోపమును, రైల్వే సేవకుల అడావిడియు, బండినడపు వారి తొందరయు, పెట్టెల మోతలును, నడుమనడుమ బసిబిడ్డల యేడ్పులును, తల్లుల లాలనయు—పలుమాటలేల? ఆప్రదర్శనము వింతగను, దర్శనీయముగ నుండెను.

ఈవేగిరపాటంతయు శాంతముగా దిలకించుచున్న యావనునికి సుమారు ముప్పది యేండ్లుండును. సుందరమైన తుమ్మెదఱెక్కలవంటి వెంద్రుకలు కనుబొమలు నున్నమీసమును. గడ్డము చక్కగా గొఱుగబడెను వదనముతీరుగంభీరముగ నుండెను. కాని యది సామాన్యముగా మందహాసమునకు దావని కన్నులు నొక్కి చెప్పుచున్నట్లు తోచును. పూర్ణముగా గనుబడని బాహువులును, వక్షము నాతడు మిక్కిలి

బలిష్టుడని స్వల్పవర్ణనమువలననే చాటుచుండెను. ఆతడు వెలగలదుస్తులు ధరించెను.

ముఖము కొలదిగమాత్రము కన్పడునట్లు ముసుగు గప్పుకొనిన యొకస్త్రీ యాపెట్టెను సమీపించి లోనికి దొంగి చూచెను. పురుషుడు ప్రప్రధమమున నామె రాకను గ్రహించలేదు. కాని యచిరకాలములోనే యాతడు మనుష్యుల జాడకట్టి యా ముసుగుకప్పుకొనిన స్త్రీవంక చూచెను. ఆస్త్రీ మాత్రము బండిలో జూచుచునేమో యోజించుచున్నట్లగ పడెను. యావనుని కామె ముఖము కన్పట్టుటలేదు.

'ఇది రెండవతరగతి అమ్మా! దీనిలో నెక్కకూడదు బండికదలువేళ యైనది. తొందరగా నింకొకదానిలో—'

స్త్రీ తటాలున నాతనివైపు తిరిగి 'జస్వంతా' అని యానంద విస్మయాతిశయసూచకమగు పెద్దకేక వేసెను.

'మాణిక్యం!, అనుచు నాపురుషు డించుమించుగా బాలిపోయినట్లు వింతచే తెల్లపోయెను. కాని మఱుక్షణములో నాతని సహజసౌందర్య మాతనికి వచ్చెను. ఆతని వదనమున నానందము తాండవమాడుచుండెను.

మాణిక్యం ! రమ్ము ! రమ్ము. ఎన్నినాళ్ళకు ! ఎన్ని యుగములకు! ముందు లోనికి రమ్ము.

ఆతడు తెప్పపాటులో దలుపు తెరచెను. ఆజవ్వని క్షణములో లోనికెక్కెను. జస్వంతరావు తలుపు మూయుచుండగనే పెద్దమ్రోతతో బండి కదలెను.

మాణిక్యము ముసుగుతీసి ప్రక్కన బాఱవైచెను. జస్వంతరావామెను నిమిషకాలము తెప్పవాల్పక చూచి తటాలున నామోహనాకారమును గాఢముగ కౌగిలించి ముద్దాడెను. మాణిక్యము నాతని యుద్రేకమునకు సమ మగు నుద్రేకముతో నాతని కౌగిటిలోని కుటికి యాతని లాలనల స్వీకరించెను. మఱి రెండు నిమిషములు వారా మహానందమున మునిగియుండిరి. వారినేత్రము లేమి సంభా షించుకొనెనో కాని, పెదవులుమాత్రము విప్పబడలేదు. అంతట వారిద్వరు నొకరొకరి కెదురుగ రెండు మెత్తని సోఫాలపై నాసీనులై సంభాషణ మొదలుపెట్టిరి. వారి చూడ్కులలోను, ప్రసంగములోను స్వాచ్ఛానురాగ మొలికి పోవుచుండెను. జస్వంతరావు చిఱునవ్వుతో సంభాషణ నుపక్ర మించెను.

'మాణిక్యం! నిజముగా నాకు నేడొక పండగసుమీ ఇంతటి మహాదృష్టమా!'

'నాకుగాదా? ఎంతటి స్వలాభపరాయణుడవు!'

'మనకనుట మఱచితివేమి?-ఇంత తలవని తలంపా? ఈ స్టేషనులోనా?—ఎనిమిది నెలలకు తరువాత—అక స్మాత్తుగ మబ్బులేని మెరపువలెను నీ విచటికెట్లు వచ్చితివి?'

'నాకథ చాలవున్నది. ఇప్పుడది తరగము. నెమ్మదిగా జెప్పెదను నీ వెచటికి టిక్కెట్టు?'

'లక్ష్మీపురమునకు, నీవో?'

'అక్కడికిగాక యింకెక్కడకు?'

'మేలు ! అన్నిటి కేమిగాని ప్రస్తుత మెక్కడనుండి రాక ?'

'ఇచటికి మూడామడలో దాసరిపల్లి యను గ్రామము గలదు. అచటినుండి బయలు దేరితిని.'

'ఆపల్లిలో నెవ్వరియింటిలో నుంటివి ?'

నన్నొక దుర్మార్గుడు చెరగొనెను. ఆకథ యంతయు నిమ్మళముగా దెల్పెదను వానిమిద్దెలో నుంటిని.

'వాని పేరు ?'

'వాని నిజమైన పేరువాడుదాచి తనను పురుషోత్తమ రావని పిలుచుకొనుచుండెను.

'దుర్మార్గుడు ! నిన్ను రాధాయమ్మ యొద్దనుండి మూడువేలకు గొనినవాడు కాడా యతడు ?

మాణిక్యము మిక్కిలి వింత చెందెను.

'జస్వంతా ! నీకెట్లు తెలియును ?'

'ఈ నడుమ విచారించితిని-అది యట్లుంచుము. వాని నిజమైన పేరేమి ?'

'గోవిందంపంతులు'

'గోవిందంపంతులు ! గోవిందంపంతులా ! నిజము గానా !'

'ముమ్మాటికిని—నీకింత యాశ్చర్యమేల ?'

'గోవిందంపంతులు! ఔరా! హంతకుడా! ఈ మారు నిజముగా నదృష్ట దేవత నన్ను కరుణించుచున్నది' పంతులు!

చిక్కితివా ? నీవిక చిక్కినట్లే !—నిన్నేమి చేసెదనో పరమాత్మునికెఱుక.'

మాణిక్యము తెల్లపోవ జొచ్చెను.

'జస్వంతా ! అదియేమి ? నీవు గోవిందపంతులు నెఱుగుదువా ?'

'ఎఱుగను.'

'మఱి.'

'పేరు మాత్రము విని యుంటిని.'

'అతడు నీకేమైన అపకారము చేసెనా ?'

'లేశమును.'

మాణిక్యము నిర్ఘాంతపోయెను.

'మఱి యీవికారమేమి ?'

'తరువాత జెప్పెదను.'

'చిత్రమే—ఆతనికిని నీకును సంబంధ మెట్లు ?'

'త్వరలో దెలిసికొనగలవు.'

'నీప్రవర్తన వింతగ నున్నది. నాకేమియు దెలియుట లేదు.'

'కొంత కాలము మాత్రమే.'

'తరువాత.'

'తరువాత నీవు విచిత్ర, అద్భుతవిషయములు తెలిసికొందువు.'

'ఎప్పుడు ?'

'నేడు తెల్లవాఱులోపుగ.'

'నేడే !'

'తప్పక.'

'అంత అద్భుతములా ?'

'మిక్కిలి. నీవు జన్మలో మరల నొక్కనిముసమున నన్నిటిని దెలిసికొనబోవు.'

'నన్ను నో రూరించుచున్నావు.'

జస్వంతరావు వంగి యామె చెక్కు ముద్దాడెను.

'పిచ్చి నాప్రాణమా ! తొందరపడకుము. నల్లని వన్నియు నీళ్ళుగావు. తెల్లని వన్నియు బాలుగావు.'

'అదేమి ?'

'తారామందిరములో నేడు కొన్ని మహాద్భుత విషయములు తెలిసికొందువు.' ఈలోపుగ—'

'ఏమి ?'

'కొలదికాలము నన్ను యోజింపనిమ్ము.'

జస్వంతరావు యోజన నారంభించెను. ద్విగుణిత విస్మయముతో నాసుందరి యాతని వదనమును జూచుచు గూర్చుండెను.

బండి విసురుగా బ్రయాణ మొనర్చుచుండెను.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

తారామందిరము

లక్ష్మీపురమునకు దూర్పున గొన్ని సుందరమైన మందిరములు గలవు. అవి పురమునకుఁ గొంత యెడముగా నుండెను. వానిలో జాతివారు నివసించుచుండక పోయినను నాభవనములు పురజనులచే 'దొర బంగళాలు' పిలువబడు చుండెను. ఇంచుమించుగా నవన్నియు మనోహరోద్యానముల నడుమనుండి రెండుగజముల యెత్తు ప్రహరీగోడలచే జుట్టబడి యుండెను. కట్టడప్రవేశమునకు ప్రహరీగోడలోని ప్రవేశ ద్వారముగడచి, గులకరాతి దిమ్మెస నేలమీదుగ, పూల తోట్టులనడుమగా బోవలసియుండెను.

ఈదొరబంగళాలో నొకటిమాత్రము మిగిలినదానికెడ ముగనుండి చక్కని పూదోటచే జుట్టబడియుండెను. ఆమంది రము మిక్కిలి సొగసైనది. 'తారా మందిరము' అని పెద్ద పెద్ద యెఱ్ఱయక్షరములతో వ్రాయబడియున్న పేరు మిక్కిలి దూరమునకు సహితము కన్పడును. ఆకట్టడముపైన తీగెలు ప్రాకించిరి. ఆ లతలు పందిరవలె నల్లుకొని వింతవింత రంగుల పూలను బూసి గృహసౌందర్యమును వృద్ధిపఱచుచుండెను.

తారామందిరమునకు ముఖద్వారము పడమటగ నుం డెను. ఆవైపున నాయుంసనుయునున పూలమొక్కలమధ్య

నున్న కొయ్యబల్లపై గూర్చుండి యొక పురుషుడును, స్త్రీ యును సంభాషించుచుండిరి. పురుషుని కేబది యేండ్లు మించిన వయసుండెను. పొడవరి. బక్కపలుచగానుండెను. శిరోజములు సగము నెఱసెను. మీసములుగాని, గడ్డముగాని, యాతడుంచుకొనలేదు. ముఖవర్చస్సునుబట్టి యౌవనమున నందకాడై యుండెనని తెలిసికొనవచ్చును. ఆతనిదుస్తులు బీదవానివిగా నుండలేదు.

ఆస్త్రీకి నలువది యేండ్లో, లేక మూడునాలుగు తక్కువో యుండును. కురులింకను నెఱియ ప్రారంభింపలేదు. సుందరమైన ముఖము. ఆమె ప్రాయము మిక్కిలి యందకత్తెయనుటకు సందేహములేదు. కన్నులలో శాంతతయు, వదనమున నొకవిధమగు విన్నదనమును, నామెరూపమునకు గ్రొత్తకళ నిచ్చుచుండెను. గంభీరస్వభావము కలదని, మితభాషిణి యని ముఖము చూచినంతనే విశదమగును. ఆమె దుస్తులు కూడ బీదరాలు వానివలె నుండలేదు.

ఏడు నెలలే పురుషుడనుచుండెను; 'రమారమియేడు నిండు నెలలే! నాభార్యయున్న యీచింతచే దప్పక మృతి చెందెడిది.'

'దినము లెంతలో గడచునండి!' ఆస్త్రీ సమాధానమిచ్చుచుండెను. 'ఎన్ని మాపులు తెల్లవారెను? ఎన్ని పగారులు ప్రొద్దుగ్రుంకెను?'

'ఏమో, లలితా! పిల్లను జూడనిది నేను నిలువలేను. మధుసూదనరావుగారితో జెప్పి యొకటి రెండు దినములలో బయలుదేఱెదను.'

'దేనికి?'

'ఇంక దేనికి—మాణిక్యమును వెదకుటకు.'

'ఈ మహాలోకములో!'

'అవును.'

'బసవరాజుగారు! ఈపిచ్చి వదలుడు. మీరు విచారభారమున నిట్లనుచున్నారు కాని—'

'ఏమి? నేను నిజముగా వెళ్ళెదను.'

'అయిన మీకు నిజముగా వెఱ్ఱిపట్టియున్నది.'

'లలితా!'

'సందేహమేమి? ఎంత పిచ్చిప్రయత్నము?'

'పిచ్చిప్రయత్నమా? ఏల?'

చెప్పెదను. మాణిక్యము నెత్తుకొనిపోయిన చోరులాబాలను జాగ్రత్తగా నీపురములోనే ఎచ్చటనో దాచిరనుకొందము. మీరు ప్రయత్నించి కనిపెట్టగలరా?

'సాధ్యము కావచ్చును.'

'అబ్బా! ఎట్లు?'

'పోలీసులసాయమున.'

'దుర్లభము. వారేగృహమును వెదకుదురు?'

'ప్రతియింట—'

'మేలు! అనగా ప్రతివారిని దోచుటకై సాగియుంటురా? ఇది గాదా వెఱ్ఱితనము! ఎవ్వరు శోధన కొప్పుకొందురు? ఎవ్వరూరకుందురు? దొంగలేనా యంత చేతగానివారు? ఎప్పటికిని పోసగదని యెఱుగుడు.'

'అవునుసుమా!'

'ఈహిందూదేశములో దీనిని మించిన వెన్ని పట్టణములు లేవు? ఇవన్నియు నెట్లు వెదకుదురు? అసంభవము. అదియుగాక—'

'ఏమి? చెప్పుము.'

'ప్రియురాలిజాడ ప్రియుడు కనిపెట్టలేకపోయిన దండ్రి కనిపెట్టగలడా? జరుగదు.'

'అవుననుకొనుము. ఈపదు నెలలనుండియు జస్వంతరావెట్టి సమాచారమును దేలేదు. తానును రాలేదు!

'వచ్చును. కొలదిదినములలో దిరిగి వచ్చుచున్నట్టినడుమ జస్వంతరావొక లేఖ వ్రాయడా?—'

'సత్యమే కొలదిదినములు గడచెను. ఆతనిజాడలేదు.'

'రెండుమూడునాళ్ళు జరుగులోపుగ వచ్చుననియే తలపవలసియున్నది. నేడె రావచ్చునని నే ననుకొందును.'

'ప్రతిక్షణము నాతనికొఱకె యెదురుచూచు చుంటిమి. ఏడీ! మధుసూదనరావుగారు చెందుచున్న దిగులునకు మేరలేదు.'

'ఆశ్చర్యమేమండి? ఆయనకు భార్యలేదు, సంతానము లేదు. ఈ సుందరిపై వారిప్రేమ పాఱెను, కన్నకూతుకంటె

గారాబముగా నాత డామెను సంవత్సరమును జూచుచుండ లేదా ?'

'లేదామతి ? లలితా ! నిజముగా మధుసూదనరావు గారి మనసు నేమనవచ్చును ? అట్టి సజ్జను డుండబోడు. మాణిక్యము మాయమగుట వారికి గొడ్డలిదెబ్బగ నుండెను. తనకన్నుల వెలుగు అదృశ్యమైనదనుచు నాయన వాపోవు చున్నాడు!'

'వాస్తవముగా నామె ప్రతివారికిని కన్నుల వెలుగే యగును. ముద్దులుమూటగట్టు ఆమెముఖమును చూచుటయే పండుగ !'

'లలితా! అయ్యో! నాపిల్ల బ్రతికిఉన్నదా ? ఉండిన నిన్నిదినము లేని తిరిగిరాక యుండును! అయ్యో ! ఆ-మెకు-'

'మీరు పిచ్చిబడకుడు. ఆమెకు ప్రాణభయములేదు. ఆమె సౌందర్యమునకై యాసుందరి నెవరో దొంగిలించిరని నా దృఢనమ్మకము.'

'పాపిష్టి సౌందర్యము ! దీనివలన బిడ్డకేమి కీడు వచ్చెనో కద ? ఏక్షణమున నేమివార్త పుట్టునో ! రామా!'

'ప్రహరీగోడలోని ద్వారమెవరో తెఱచి లోనికివచ్చి నట్లు సందడికలిగెను. వారిద్వరు నటు చూచిరి. జస్వంత రావును మాణిక్యమును జకచక నడచుచు నాతాతిబల్లను తేజోవంతములైన ముఖపద్మములతో సమీపించు చుండిరి.

'నాతల్లీ!' అనుచు సంతోషాతిశయమున బాష్పములు విడుచుచు దబాలున లేచి బసవరా జామె కెదురు వరు విడెను.

'జస్వంతరావ్! మాణిక్యం! ఆహా! నాఅదృష్టము!' అనుచు లలిత ఆనందముతో లేచి యాకాముకీ కాముకుల డాసెను.

బసవరాజు కూతును గాఢాశ్లేష మొనర్చెను జస్వంత రావు లలిత చేతిని గ్రహించి కన్నులకద్దుకొనెను.

'నాయనా! స్థితిగతు లెట్లున్నవి?' అని యామె రహస్యముగ జస్వంతరావు నడిగెను.

'ఇంతవఱకు నన్నియు సరిగానే ఉన్నవి' అని జస్వంత రావు రహస్యముగానే సమాధానము చెప్పెను.

అంతట నెల్లరును మధుసూదనరావుగారికీ శుభవార్త తెలుప తారామందిరములోనికి జనిరి.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

మధుసూదనరావు

తారామందిరముపై నొక రమణీయమగు గదియందు బసవరాజును, జస్వంతరావును, మాణిక్యమును నొక చక్కని శయ్యప్రక్క కుర్చీలపై గూర్చుండి యుండిరి. వంటలక్క

యగు లలిత వారికి గొలది దూరమున నొక బల్లపై నాసీన యాయెను. ఆశయ్యపై నొకపురుషుడు దుప్పటికప్పుకొని పరుండెను. ఆయనయే మధుసూదనరావుగారు. ఆయన ఎఱ్ఱని టోపీని తలమట్టును ధరించి యుండుటచే పెదవులును, నాసికయు, కనులును, కనుబొమలును, మకురొకింతయు దప్ప మిగిలిన వదనము కప్పబడియుండెను. ఆటోపీలోనుండి నయితము కొన్ని వెండ్రుకలు గడ్డముపై నిక్కబొడుచు కొనుటచే ఆయనను గడ్డము పెరిగియుండెనని యూహింప వీలగుచుండెను. మీసము లర్థనెఱపును వెలిబుచ్చు మధుసూదనరావునకు సుమారు బసవరాజు వయసుండునని చాటుచుండెను.

అచట గంభీరముతో లలితతప్ప మిగిలినవారు భాగము తీసుకొనుచుండిరి. మధుసూదనరావు మాత్రము శయనించియే ప్రసంగించుచుండెను.

'అమ్మా! నీవృత్తాంతము మాకు మొదటినుండియు బూసగ్రుచ్చినట్లు చెప్పుము.' అని మధుసూదనరావు మాణిక్యమును గోరెను.

'అది చాలా వున్నది బాబూ!' అనుచు నామె మందహాసముతో నభ్యంతరము చెప్పెను.

'ఇచ్చట నెవరికి తొందర? అంతయు చెప్పవమ్మా!' అని బసవరాజుగారు ప్రోత్సహించెను.

'మొదటినుండియు విందురా!' అని మాణిక్యము కంఠము సవరించుకొనెను.'

'అవును. ఆరంభింపుము.'

'నిన్ను తారామందిరమునుండి యెత్తుకొనిపోయిన దాది నేటివఱకు జరిగిన యేడునెలల సమాచారములు విశదముగా జెప్పుము' అని జస్వంతరావనెను.

అందఱు మిక్కిలి శ్రద్ధతో నాలకించుచుండ, మధుసూదనరావువైపు జూచుచు మాణిక్యము నిజకథ నిట్లు చెప్పదొడగెను.

'సుమారు రెనిమిది నెలలక్రిందట జస్వంతరావు తారామందిరము విడిచి, తన యుద్యమమేమో యేరితోడను జెప్పక యెచటికో బయలువెడలెను. తరువాత బదిదినములు విశేషము లేమియు జరుగలేదు. ఒకనాటి సంజవేళ నేను మన పూలతోటలో దిరుగుచుంటిని. ఆసమయమున గోడ మీదుగ వచ్చి చీటియొకటి నాముందు బూలమొక్కలలో బడెను. నేనాసమయమున తారామందిరము వెనుకనుంటిని. నేను వింతతో వంగి యాచీటిదీసి విప్పియిట్లు చదువుకొంటిని.

'మాణిక్యం! జస్వంతరావు మహాపదలో నున్నాడు: చావు తప్పదు, కాని దిగులుపడకుము. ఇంటిలో జెప్పకుము. సర్వనాశనమగును. దేవునిదయచేత నీవానిని కాపాడవచ్చును. రాత్రి యెనిమిదిగంటల క్షిప్రముగనే ఉండవలెను.'

'దస్కతు లేదా?' అని మధుసూదనరా వడిగెను.

'దుర్మార్గులు!' అనుచు జస్వంతరావు పండ్లు కొఱికెను.'

'దస్కతు లేదు. నేనా చీటిని నమ్మితిని. అనుభవము లేమి నేను మోసపోతిని. జస్వంతరావును గాపాడవలె నను నొక్క యూహ తప్ప నింకొకటి నాకు దట్టలేదు. అదియు గాక నాకంత భయము లేదు. మీతో జెప్పక నేను నాటి రాత్రి యెనిమిది గంటలకు దోటచేరితిని—'

'పిచ్చిదానా! మాతో జెప్పక యెట్టి యనర్థముల పాలయితివి?' అనుచు మధుసూదనరా వడ్డువచ్చెను.

'ఇంతకు దైవాజ్ఞ అట్లున్నది' అని బసవరాజనెను. తరువాత?

'ఏమున్నది? నేను చాలసేపు తోటలో జీకటిలో నిలువకమునుపే యెవరో తటాలున వెనుకగావచ్చినానోరు గట్టిగా మూసిరి. క్షణములో నా కాళ్ళు, చేతులు, నోరు, కళ్ళు, గట్టిగా బంధింపబడెను. భయమును మించిన విస్మయముతో నేను క్రిందబడితిని. నన్ను గోడమీదుగ నెట్లో చేరవేసి యొక బండి నెక్కించిరి. బండి రివ్వున సాగెను. నా మనసెట్లుండెనో పలుమాటలలో నేను వర్ణించుటకంటె మీ రూహించుకొనవచ్చును. జరిగిన మోసమునకు కోపముతో, భయముతో నా తెలివి లేమికి బశ్చాత్తాపముతో, రోషముతో ప్రతీకార భావముతో నేను పిచ్చియూహల నెన్నియో దారి

పొడుగునను చేయుచునే ఉంటిని. ఎట్టకేలకు బండి ఆగెను. నన్ను దించిరి. నానోటిగుడ్డలు విప్పి నాకు భోజనము పెట్ట బోయిరి. కాని నేను ముట్టలేదు. నన్ను పరుండబెట్టిరి. ఎచ్చట! నాకు దెలియదు. తెల్లవారినతరువాత నానోటికి గుడ్డలుకట్టి మరల బండిలో ప్రయాణమారంభించిరి. రాత్రి నిద్రలేమిచే నచిరకాలములోనే గాఢముగ నిద్రించితిని.

మాణిక్య మొకింతయాగి మరల ప్రారంభించెను.

'పదిమాటలేల? భోజనమువేళ కాగుచు, మరల బయలుదేఱుచు, మేము మూడు దినములు ప్రయాణము చేసితిమి. ఈలోపుగ నా బంధములు వారు విప్పలేదు. భోజన సమయమునకు నోటిగుడ్డలు మాత్రము విప్పుచు వచ్చిరి. ప్రయాణ మెప్పుడు ముగియునాయని వింతగ నుండెను. భయముమాత్రము నాకు గలుగలేదు. వారు నన్ను చంపరని నాకు ధైర్యము బాగుగా గలిగెను. ఎందు కట్లు కలిగెనో నాకు దెలియదు.

'మూడు దినములకు పిమ్మట మాబండి యాగెను. నన్ను దింపిరి. ఎవరో సాయముచేయగా నేనొకగృహముప్రవే శించి కొన్ని మెట్లెక్కదొడగితిని. నేనొకగది ప్రవేశించినట్లు తెలిసికొంటిని. అచట నాబంధము లన్నియు విప్పబడెను. మూడుదినములకు దరువాత నేను కండ్లుతెరచి చూచితిని. అదియొక విశాలమగు గది. ఒకటే తలుపు ఉన్న రెండుచిన్న కిటికీలును మిక్కిలి యెత్తుగానుండెను. గదిలో శయ్యయు,

సోఫాలు నుండెను. నేనచట నారు నెలలుంటిని—ఆరునెలలు అక్కడకు నన్ను తీసికొచ్చినది ఓంకార మనువాడు. ఆయిల్లు రాధాయమ్మయను స్త్రీది! వారు భార్యాభర్తలు, వారికి శ్రీముఖ యను కూతురు గలదు. ఏటికి నన్నిచటికి దీసికొనివచ్చిరో తెలియకుండ ఖైదీగా మిమ్ములను గుఱించి పెద్దదిగులుతో, నేనచట ఆరు నెలలు గడపితిని. శ్రీముఖినాతో నప్పుడప్పుడు సంభాషించుచున్నను, నన్ను తన తల్లిదండ్రులు ఏమిచేయనెంచిరో మాత్రము చెప్పినది కాదు.

ఇచ్చట మాణిక్యము వృత్తాంతము వదలివేయు చున్నాము—అనగా నామె వాక్యములుగా జెప్పుటయనిమా అభిప్రాయము. మాణిక్యముతరువాత పురుషోత్తమరావురాక దగ్గఱనుండి తిరిగి పురుషోత్తమరావునొద్దనుండి దాసరిపల్లిలో తప్పించుకొనువఱకు జరిగినవృత్తాంతము చదువరులకు దెలిసిన దగుట దానిని ఆమె వారికి జెప్పినట్లుగానే తెలుపుచు దానిని విడుచుచున్నాము. మాణిక్యము పురుషోత్తమరావు నిజమైన పేరు గోవిందంపంతులు. అనిమాత్రము చెప్పలేదు. కారణము జస్వంతరావు కోరికయే. చవితినాటి వెన్నెలలో, దాసరిపల్లి లోని మిద్దెవిడిచి, యామె ఆత్మఖమును మోసపుచ్చి, పురుషవేషము ధరించి, తూర్పుగా నడువ నారంభించెనని వెనుక చెప్పితిమి. ఆమె వృత్తాంతమచటినుండి తిరిగి యెత్తుకొనుచు న్నారము.

గర్తపురములో రాధాయమ్మగృహము—ఓంకారము శ్రీముఖి, జ్వాలల వర్ణన—పురుషోత్తమరావు రాక—మోసపు మాటలు—తానాతని వెంబడించుట—రైలులో జరిగిన సంగతి—తాను కనకపురస్టేషను మాష్టరుగారియింట నాటి రాత్రి బసచేయుట—చోరుల మోసము—ఆర్యముఖము తనను దాసరిపల్లి జేర్చుట—అచ్చట పురుషోత్తమరావాక మిద్దె నేర్పరచియుంచుట—ఆమిద్దెలో జరిగినవిశేషములు—పురుషోత్తమరావు పలాయనము—తానార్యముఖమునకు సపర్య చేయుట—క్రిందటిరాత్రి యాతని విడిచి పురుషవేషముతో జీకటిలో బయలుదేరుట—ఈ విషయములన్నియు సవిస్తరముగా దెలియజెప్పి మాణిక్యమిట్లనెను.

'ఆర్యముఖమును విడిచి నేనాకనుచీకటిలో బయలుదేరితిని. నిన్న చవితికదా? ఆకొంచెపు వెన్నెలలో నేను దైవవశమున గనకపురము బాటలు కనిపెట్టితిని. నాకప్పటికి నిశ్చయముగా నది కనకపురమార్గమని తెలియకుగాని నేనట్లూహించితిని. తుదకు నేనూహించినట్లే తేలెను. కొంత దూరము నడచితిని. అచట గంటలమ్రోత వినరాగా నడక హెచ్చించితిని. అచిరకాలములో నాకు గొన్ని సవారిబండ్లు గన్పట్టెను. అవి యిరువదిని మించుచుండెను. బండ్లలో స్త్రీ కంఠస్వరమున బ్రసంగము స్పష్టముగా వినవచ్చుచుండెను. నేను ఆత్రముగా వెనుకనున్నబండిని జేరితిని.

'ఎవరువారు ?' అని స్త్రీ గద్దించి అడిగెను.

'అమ్మా ! మిక్కిలి కష్టములోనున్న స్త్రీని—రక్షింపుడు!' అని నేను దీనముగా ప్రార్థించుచు బురుషవేషమును దొలగించితిని.

'స్త్రీలేమో గుసగుసలాడిరి. నేను బళ్ళవెంబడి వచ్చుచుంటిని. తటాలున బళ్ళన్నియు నాగెను కొందఱు పురుషులు దీపములతో నన్ను జుట్టుముట్టిరి. వారియాజ్ఞ ననుసరించి నా వృత్తాంతము మిక్కిలి క్లుప్తముగా వారికి దెలియబఱచితిని. వారు నాయిష్ట మడిగిరి.

'మీరెక్కడి కేగుట?' అని నేను ప్రశ్నించితి.

'మేము పెళ్ళివారము. తరలిపోవుచున్నాము. శాయకూరు స్టేషను జేరుదుము' అని సమాధానము వచ్చెను.

'నన్నుకూడ మీబళ్ళలో శాయకూరుస్టేషను జేర్చుడు. మీమేలు జన్మలో మఱవను!' అని ప్రార్థించితిని.

'వారంగీకరించిరి. నేనొక స్త్రీలబండిలో నెక్కి వారితో బాటు ప్రయాణముచేసి, తెల్లవారుజామున శాయకూరు జేరితిని. పెళ్ళివారును లక్ష్మీపురమువైపుగా వచ్చుచుండుట చేతను మధ్యాహ్నము పోవునట్లు చెప్పుటచేతను, వారి కోరిక మీద నేను వారియొద్దనే యుండి, నేటిమధ్యాహ్నము స్టేషను జేరి, కొలదిగ బైకమున్నది కావున రెండవతరగతి టిక్కెట్టు కొని, పెట్టెకొఱకు వెదకుచుండ, నదృష్టవశమున జస్వంతరావును జూచుట సంభవించెను. వీరైనంత క్లుప్త

ముగా నాయీ యేడు నెలలచరిత్ర మీకెఱింగించితిని ఇంక జస్వంతరావు తన వృత్తాంతము చెప్పవలసి యున్నది.'

మాణిక్యము వృత్తాంతము ముగిసెను. లేనిపోని వర్ణనలతో గాలముపుచ్చక కథాసందర్భముసుకముగా, క్లుప్తముగా మేమిచట దానిని దెల్పియున్నారము. తరువాత జస్వంతరావును తనవృత్తాంతము చెప్పుమనిరి కాని, పలుమారడిగినను నాతడు చిఱునవ్వుతో దనకుఁ జెప్పుటకు విశేషములు లేవనియు, మాణిక్యము జాడ కనిపెట్టుట దుర్లభమాయెననియు జెప్పి యూరకుండెను.

'ఈపురుషోత్తముఁడా వెవడు?' మధుసూదనరావనెను. వీరికిని గర్తపురములోని ఓంకారమునకును సంబంధమేమి? వీరొకరినొక రెట్లెఱుగుదురు? చిత్రముగా నున్నది!'

'ఈరాధాయమ్మను, సహచరులను దొరతనము వారికి బట్టింతమా?' అని బసవరాజనెను.

ఇట్లే యరగంటకాలము ప్రసంగముతో బుచ్చిన మీఁదట నందరు భోజనములకు లేచిపోయిరి. మధుసూదనరావుగారుమాత్ర మట్లే పరుండి మాణిక్యమును బిలిచెను. ఆమె యాగెను.

'ఎందుకు బాబూ!'

'భోజనము చేసిరావమ్మా! నీముద్దుమాటలు వినక చెవులు వూడిపోయినట్లున్నవి'

'తప్పక వత్తును.'

'పోయి రమ్ము'

మధుసూదనరావున కొక్కముద్దిచ్చి మాణిక్యముక్రింది కేగెను. ఆతడు మాత్రము శయనించి యోచించు చుండెను. గడియారము టంగుటంగుమని యెనిమిది గంటలు కొట్టెను.

పదియవ ప్రకరణము

ఆలోచన

భోజనానంతరము మాణిక్యము తన గది కేగి, నిలువుటద్దముముందు నిలిచి చకచక శిరోజములు వదులుజడ వేయుచుండెను. అది త్వరలో ముగించి యామె వెనుదిరుగునప్పటికి సరిగా జస్వంతరా వాగది ప్రవేశించెను. చిఱునవ్వుతో మాణిక్య మాతని సమీపించెను.

'ఎక్కడికి మాణిక్యం?' అని యాతడు మృదువుగా ప్రశ్నించెను.'

'బాబుదగ్గఱకు.'

'తిరిగి తొందరగా వత్తువా?'

'పావుగంటలో—'

'మాటల సందర్భమున—జాలసే పుండవచ్చును.

'అయిన ?'

'త్వరగా రావలెనని నాకోరిక.'

'జస్వంతా! నీనడత యెప్పుడును వింతయే ? దేనికి?'

'తెలిసికొనగలవు. మఱియొక ప్రార్థన'

'అదేమి ?'

'నీవు పురుషోత్తమరావు నిజమైన పేరుచెప్పక నాకు సాయ మొనరించితివి. మీబాబుతో ఇప్పుడును చెప్పవద్దు.'

'చెప్పను.'

'మఱి నిజముగా పావుగంటలో రమ్ము-ఏదోవంకపై.'

'ఎచ్చటికి ?'

'మీనాయన గదికి.'

'సరి.'

మాణిక్యమచటినుండి మేడపైకేగెను. జస్వంతరావు బసవరాజుగదిలోని కరిగెను. బసవరాజచట నాతనికొఱకై నిరీక్షించుచుండెను. జస్వంతరా వాసీనుడై యిట్లనెను.

'ఏమియు జాడలేదుగదా ?'

'మాణిక్యము తల్లి జాడయా ?'

'అవును.'

'అవును.'

లేశమును తెలియరాలేదు. మీకుమిక్కిలి యీ నడుమ మాణిక్యము విచారములో నాసంగతిని గూర్చి ప్రయత్నించలేదు.

జస్వంతరావు కొలదిగ యోజించి యిట్లనెను.

'మాణిక్యము జననవిషయమున మీభార్య ఆ స్త్రీ దగ్గర నుండుటచేతను, తరువాత బది దినము లుపచారము చేయుటచేతను, ఆమె యాస్త్రీని గుర్తింపజాలెడిది కాని మన దురదృష్టమువలన మీభార్య గతించినది. కాబట్టి ఆ స్త్రీజాడ కనిపెట్టుట కష్టసాధ్యమే.'

'అయినను ప్రయత్నించుదము.'

'అందులో లోపమేమి ?'

'మఱి ఈరాత్రి నీవు మాటాడదలచిన విషయమేమి?'

'మాణిక్యము విషయమే.'

'ఏమిటి ?'

'ఆమెకు యుక్తవయసు వచ్చినది. కష్టసుఖములు గ్రహించు జ్ఞానము వచ్చినది కాదా ?'

'అవును.'

'అయిన నిక దాచవలదు. మీరు నిజముగా నామె తండ్రి కాదని, ఆమె జననరహస్య మామె కెఱిగించు సమయము వచ్చినదని యామెతో జెప్పుడు. నేటిరాత్రి యామెకు సమస్తమును దెలుపవలెను.'

'నేటి రాత్రియే.'

'అవును. ఆమె మధుసూదనరావుగారి యొద్దనుండి తిరిగివచ్చిన వెంటనే తన విషయము నామె సంపూర్ణముగా దెలిసికొనవలయును.'

'నే నామె జనకుని కాదని తెలిసికొని యామె నన్ను పూర్వమంతగా ప్రేమించదేమో?'

'మీ వెఱ్ఱి, ప్రేమ ఆమె కెప్పటికిని తగ్గదు.'

తరువాత గొంత కాలము వారు రహస్యముగా గొన్ని విషయములు చర్చించుకొన జొచ్చిరి. అంతలో వారి కెవరో మేడమెట్లు దిగుచున్న చప్పుడు వినవచ్చెను. జస్వంతరా విట్లనెను.

'మఱువకుడు. సంపూర్ణముగా దెలియజెప్పుడు.'

'తప్పక'

'తొందరపడక యుక్తాయుక్తముగా ఎఱిగింపుడు.'

'అట్లే'

'ఆమె వచ్చుచున్నది. నేను అరగంటలో మరల దిరిగివచ్చెదను.'

'ఇచటికే'

జస్వంతరావు లేచి నిష్క్రమించెను. మఱి రెండు నిమిషములకు మాణిక్య మాగది ప్రవేశించెను.

పదునొకండవ ప్రకరణము

లలిత

బసవరాజుండిన గదినుండి బయలువెడలిన జస్వంతరావు తిన్నగా వంటయింటి దారిబట్టెను. అత డచట జేరునప్పటికి లలిత సామగ్రిసర్దుచుండెను. జస్వంతరావు రాక చూచి యామె తనపని త్వరలో గావించెను. పిమ్మట నామె యాతని సమీపించి ప్రేమతో గాఢాలింగనమొనర్చి, బాష్పములతో ముఖముముద్దాడెను. జస్వంతరా వామెను మృదువుగ నొకబల్లపై గూర్చుండబెట్టి తా నామె సరస నాసీనుడాయెను. లలితప్రసంగ మిట్లారంభించెను.

'నాయనా! ఇట్లెంత కాలము గడుపుదువు? ఏమిసంగతియు తేలదాయెను. అయిరుపురిలో నొకనిజాడయైన జిక్కెనా?'

'ఒకని దేమి? ఇద్దరిసంగతి తేలెను. మిక్కిలి తలవని తలంపుగ'

'ఏమి! సుమారు పదునారేండ్లక్రిందట పలాయనము చేసిన గోవిందపంతులును, ప్రస్తుత మెచ్చట నున్నవారో నీకు దెలియునా?

'తెలిసినట్లే'

'ఎవరిమూలమున?'

'మాణిక్యము వలన,'

మాణిక్యమువలననా ! మఱింత చిత్రముగా నున్నది. ఎట్లు?

'విశేషములు తరువాత జెప్పెదను. ప్రస్తుతవిషయ మేమన పురుషోత్తమరావనే గోవిందంపంతులు—ఆర్యమ్మఖ మాతని సేవకుడు.'

'ఛండాలుడు!'

'అవును. మాణిక్యమును వెలయాలివృత్తికి ద్రిప్ప జూచిన పురుషోత్తమరావు నిజముగా మనపగవారిలో నొకడు

లలిత యొకింతకాలము సావధానముగ నాలోచింప జొచ్చెను. జస్వంతరావట్టె శాంతముగా నాసీనుడై యుండెను. ఎట్టకేల కామె యిట్లనెను.

'పురుషోత్తమరావు ఆర్యమ్మఖమునుగాల్చి పలాయనము చేసినట్లు మాణిక్యము చెప్పలేదా? మఱి ఆతనిపోక కనిపెట్ట వలయును.'

'నేను రేపువెళ్ళి తగుప్రయత్నములు చేయుదును.'

'తిరిగి రాక ?'

'మిక్కిలి తొందరగా—మధుసూదనరావు విషయ మేమి ? మనయనుమానము నిజమా ?'

'తప్పక కావచ్చును.'

జస్వంతరావు వదన మాశచే వీక్షించెను.

'ఎట్లమ్మా?'

'ఈ సంవత్సరమున్నర నుండియు నాకు దెలిసినంత వఱ కాయన నెత్తిమీద యీూలుటోపీ మాయెదుట తీయ లేదు.'

'స్నానము నిత్యము గదిలో జేయుచు దలుపులు బంధించునుగదా ?'

'అవును ఎప్పటివలెనే.'

'ఇది యొక పెద్దకారణము కావచ్చును—కాకుండ వచ్చును. అయినను నేను తేపాతని సూక్ష్మపరీక్ష చేయ దలచితిని.'

'ఏవిధముగ ?'

'నా ప్రస్తుతపు ఉద్యోగముతప్ప మిగిలిన విషయము లాతనికి జెప్పి యాతని సమక్షమున గోవిందం పంతులు పేరును దానిమూలమున 'కన్నపుదొంగ' లోని కొన్ని విషయములును దెత్తును. మధుసూదనరావు ముఖమప్పుడు పరీక్షింపవలసి యున్నది.'

'అవును. మంచి యుపాయమే.'

మధుసూదనరావు నిజముగా మనమనుకొను పురుషు డైన తప్పక బయలుపడును.

'తప్పక'

'అది యట్లుండనిమ్ము; తేపు మాణిక్యము హాస్త మడిగెదను. అప్పుడు మనసంగతి వచ్చును. నీవు నాతల్లి వని—మొదలైన విషయములు అందటికిని తెలిపెదను. ఇక దాపరికము అవసరములేదు.'

'నీ నిజమయిన పేరును, ప్రస్తుతప్రవృత్తియు జెప్పుదువా?'

'లేదమ్మా, కాని చేటిరాత్రి మాణిక్యము నకు మాత్రము అసంగతులు, మన బాంధవ్యము చెప్పవలసియున్నది. ఆమె యిష్టాయిష్టములు కనుగొనవలెను. నేనే పగటిచుక్కనని చెప్పినప్పు డామె యంగీకరించునో, లేదో చూడవలసియున్నది.'

'మంచిది చంద్రమా, శ్రీధరు డెచ్చట నున్నట్లు?'

'కర్తపురములోనే. విశేషము లేమైన నున్న రామరాజుత్తరము వ్రాయును. నా పెండ్లియైన తరువాత మాణిక్యము తల్లిదండ్రుల బరామర్శ చేయవలసి యున్నది.'

'ఆమె జననవృత్తాంత మామెకు దెలియబఱచుడు.'

ప్రస్తుతము బసవరాజు ఆపని చేయుచున్నాడు.

'నాయనా! ఇక నీవు విస్తారము నన్ను విడిచియుండిన నేను నిలువలేను పగతోఱకు ప్రాణములు నిల్పితిని. 'కన్నపుదొంగ, వ్రాసిన వెంకటరావుగారు నా పగ కొంతతీర్చిరి— మిగిలినది నాకన్నుల వెలుగు నీవు తీర్చవలెను. నాకదే కోరిక.'

జస్వంతరావు విచారముతో దలయూచి తల్లిని లాలించుచు నిట్లనెను.

'అమ్మా! ఒకయద్దుచూడవైతివి. నిజముగా మధుసూదనరావు మన మనుకొనినట్లు సతారామైన?—'

పైన భగవంతుడున్నాడు!, అని లలిత తలయూచుచు సమాధాన మిచ్చెను.

'మనమాతనిపై నెట్లు పగదీర్చుకొనగలము?'

'అసంభవము.'

'కావున, గొన్ని చిక్కు లింకను గలవు. వానినిగూర్చి పిమ్మట యోజింపవలసియున్నది. ప్రస్తుతము పోయివచ్చెదను.

'ఎచ్చటికి?'

'మాణిక్యమును జూచుటకు—మరల గొంత కాలము నకు దిరిగి వత్తును. నీ విచ్చటనే యుందువా?

'అవును.'

జస్వంతరావు తల్లిని గాగిలించి గదినుండి నిష్క్ర మించెను. లలిత దీర్ఘాలోచన నారంభించెను.

పంద్రెండవ ప్రకరణము

వెనుకటి సంగతి

మాణిక్యము గదిప్రవేశించు నప్పటికే బసవరాజు చేతిలో నొక మడిచిన కాగితముపట్టుకొని యామెకొఱకు నిరీక్షించు చుండెను. ఆమె వచ్చినతోడనే యాసనముచూపి బసవరాజు గంభీరముగా నిట్లనెను.

'అమ్మా! నేటిరాత్రి నీకొక వింత సంగతి తెలుప బోవుచున్నాను. నీవు సంసిద్ధురాలవై యుండుము.'

'దానినై జ మెట్టిది ?' అని మాణిక్యము విస్మయముతో నడిగెను.

'నీకు మిక్కిలి సంబంధించినది—చెప్పుదునా?'

'చెప్పుడు'

'నేనును, నా భార్యయు నీ కేమగుదుము!'

'మీరు నాతలిదండ్రులు !' అని యామె మఱింత విస్మయముతో ననెను.

'కాదని యీక్షణమునుండి తెలిసికొనుము.'

మాణిక్యము తన చెవులను నమ్మజాలకపోయెను.

'నాయనా ! ఇదేమి విపరీతము! నీవునాకన్నతండ్రివి గావా ? రమణమ్మ నాకన్నతల్లి కాదా?'

'మున్నాటికిని గాదు—కాదు. అయినను నీయందు బుత్రికావాత్సల్యము నాకు రేణువైనను తగ్గ లేదని యెఱుగుము'

'ఇదెట్లు? ఇన్ని నాళ్ళీవిషయము దాచితి రేల? నానిజమైన తల్లిదండ్రులెవ్వరు? మీ రేల నన్ను మాయగా బెంచితిరి?'

'నీతల్లిదండ్రు లెవ్వరో దేవుని కెఱుక—కొన్ని కారణములచే నిన్నింతమాయగా బెంచితిమి'

'ఇంకను దాపరిక మెందులకు?—అన్నియు విశదముగా జెప్పుము.'

'ఈ కాగితము చూచుకొనుము—నీకన్నియు విశదమగును.'

'అత్రముగా మాణిక్యమాం కాగితమునందుకొని దాని మడతవిప్పనారంభించెను. బసవరాజామెచర్యఁ జూచుచు నిట్లనెను.

'మొదట నీకందలిసంగతులు అర్థముగాకపోవచ్చును. కావున స్వల్పముగ జెప్పవలసియున్నది. ఈ కాగిత మొక స్త్రీ పుస్తకములోనిది—వ్రాతయు నామెదియే. దీని నామె పుస్తకమునుండి చించి మాయింటిలో బల్లపైఁబెట్టి బాలెంత రాలై నను లక్ష్యపెట్టక తొమ్మిది దినములబిడ్డను నిన్ను విడిచి చిత్రముగా నంతర్థానమొందెను. నాటినుండి నేటివఱ కామె జాడ లేదు!'

మాణిక్యముజన్మ ఆమెకన్నులయెదుటనే ప్రచండ మైన మార్పును చెందుచున్నట్లుండెను.

ఈసంగతులు జరిగి యెంతకాలమైనది?' అని యామె గంభీరముగా నడిగెను.

'సుమారు పదునాఱు సంవత్సరములని నేను వేఱ చెప్పవలెనా ? నీవయసును బట్టి తెలిసికొనలేవా ?'

'ఔను—నాబుద్ధి తారుమారైనది. పదునాఱేండ్లు మాయమ్మ జాడలేదుగా!'

'లేశమును—ఆకాగితమిప్పుడు చదువుము. సంగ తులు విశదమగును.

వణఁకుచున్న హస్తములతో మాణిక్యము కాగితము చదువ దొడగెను. అందీ క్రిందివిధముగ వ్రాయంబడి

యుండెను—ముత్యములవంటి యక్షరములు—దస్తూరి యొక స్త్రీది.

'దైవమా! నాయపరాధముల క్షమించుము. నేను నీయెడ—నాయెడల—అనేకులయెడల మిక్కిలి ద్రోహ మొనర్చితిని— నే నొక స్త్రీనిగదా !

♦ ♦ ♦ ♦

నే నేమి చేయను?—పాడుసొమ్ము— పాపిష్టిధనము ! దానికి లొంగితిని—లొంగనివారెవరు? పురుషుడును చక్కని వాడే; మిక్కిలి ధనికుడు. నావృత్తి యాతఁ డెట్లు కనిపెట్టెనో? ఆతనికోరికకు నేనంగీకరించితిని. కాలము కులాసాగా గడచి నది—పదునేనురాత్రులు—అయిదువందల రూకలు ?

♦ ♦ ♦ ♦

'ఈ ఆరునెలల నుండియు వానిజాడలేదు. పెద్ద ఆశ పెట్టి ఆపురుషు డెక్కడ కేగెను? ప్రస్తుతము కొంతకాలము ఇబ్బంది లేదు. కాని పెలయాలును— నాకీగర్భమేమి?— కానిమ్ము...ఎట్లు కానున్నదో !

'తలవని తలంపుగ వామనరావుతో పరిచయము— బీదవాడు—పిల్లలు లేరు— భార్య, తానుమాత్రమే! — ఆలోచించనిమ్ము నా కాన్పు ఆయనవాతను వేయనా ? ఆయన ఒప్పుకొనునా? ఒప్పుకొననిచో నా నగలు లేవా?— పాపిష్టి నగలు! ఆయనను గడ్డితినిపించవా ?'

మాణిక్యమాగెను. కాగితముొక వైపునున్న సంగతులై పోయెను. అవి యామెకు బూర్ణముగా నర్థముకాలేదు—

పూర్ణముగా నర్థముకాకుండను లేదు. వింతతో నామె బసవ రాజువైపు తిరిగెను.

'వామనరా వెవరు?' అని యామె యడిగెను.

'రెండువైపులఁ జదివితివా!'

'లేదు ఒకవైపుమాత్రమే.'

'అయిన బూర్తిగా జదువుము—తరువాత మాటాడు దము.'

'అప్పుడు నాసంశయములు తీర్చెదరా?'

'తప్పక'

మాణిక్యము కాగితము త్రిప్పెను. అటువైపున దస్తూరి కొంచెము వణకుచున్నట్లు వ్రాయబడెను. కాని వెనుక వ్రాసిన స్త్రీయే దానినికూడ వ్రాసెనని చూచిన వెంటనే కనుగొనవచ్చును. అదియొక లేఖారూపకముగ నుండెను. ఉద్రేకముతో మాణిక్య మిట్లు చదివెను.

'వామనరావుగారు! కుసుమమ్మగారు! నాయీ మహా పరాధమును మనస్ఫూర్తిగా క్షమించి, దిక్కులేని యీ పసి బిడ్డను గాపాడుదురుగాక!'

'నేను దోషపూర్వకముగా గర్భము ధరించితిని. నా ప్రియుడెవ్వడో నాకే తెలియదు. అతడు మాయమయ్యెను. నేను నంతర్థాన మగుచున్నాను. ఈ బిడ్డకు తల్లియు దండ్రియు మీరే. నాకున్న నగలలో సుమారు రాఱునూర్ల రూకలఖరీదు గలవి ఇచ్చట బెట్టినాను. పిల్ల కేలోటును

లేకుండ గాపాడుడు. ఇదియే నా కడసారి ప్రార్థన. మిమ్ము మఱిమఱియు బ్రతిమాలు—'

'ఆ'

'అలం తాజా'

'నాపోక కనిపెట్టుటకు పిచ్చిప్రయత్నములు చేయకుడు. నేను మీకు మరల జన్మలో గనబడను. పసిబిడ్డను ధనమాశచే జంపవద్దు.'

కాగితమును జదువుట ముగిసెను. మాణిక్యము కొంత కాలము యోజించెను. అంతట నామె కాగితమును భద్రముగా మడిచి బసవరాజుతో నిట్లనెను.

'తండ్రీ! నేనీకాగితమును జన్మాంతము నాదగ్గఱ నుంచుకొనెదను. ఇక నీ జన్మలో నా కన్నతల్లిని జూచుట అసంభవము. ఈ క్షణముదనుక గన్న తల్లిదండ్రుల మఱపించిన మీ భార్యాభర్తల కిపుడును, ఎప్పుడును గృతజ్ఞురాలను. విధేయురాలను.'

'అమ్మా! నేను మిక్కిలి ప్రయత్నించి 'ఆ' యను మొదటి యక్షరపుపేరుగల యా స్త్రీజాడ గనిపెట్ట జూచితిని. కాని లాభములేకపోయెను. ఈమూడు నాలుగు సంవత్సరములనుండి జస్వంతరావుకూడ మిక్కిలి పాటుపడుచున్నాడు—'

'అయిన జస్వంతరావునకు నా జనన వృత్తాంతమెల్ల ఈ నాలుగు సంవత్సరముల నుండియు దెలియునా?'

'నేనే చెప్పితిని. ఆతనికి బాగుగా దెలియును.'

'మఱి యాతడిట్టి నన్నేల ప్రేమించుచుండెనో ?'

'ఆతనికి జన్మవిధము ప్రధానముగాదు-గుణరూపములు ముఖ్యమని ప్రప్రథమముననే చెప్పియున్నాడు.'

'జస్వంతా ! ఎంతసజ్జనుడవు!' అనుచు జవ్వని ప్రేమ పూర్వకముగా నిట్టూర్చెను. 'నీకేమియు సందేహములు లేవా?' అని బసవరాజు ప్రసంగము మార్చెను,

'ఔను ఉన్నవి. మీనిజమైనపేరు వామనరావని అమ్మపేరు కుసుమమ్మ యని యిప్పుడు తెలిసినది—కాదా?'

'అవును—ఇంకను?'

'మధుసూదనరావుగారి కీవిషయమెల్ల దెలియునా?'

'తెలియును—కాని నీతో నీ జననవృత్తాంతము చెప్పువఱకు నేను వెనుకటి మారుపేరుతోడనే ఉండదలచితిని. నేనును మీపెంపుతండ్రియు, జస్వంతరావును నొక పలుకుబడి మీద నడచితిమి'

'తలిదండ్రు లెవరో తెలియనిదాననగు నన్ను మధుసూదనరావుగారు పెంచుకొననెట్లంగీకరించెను? ఆయన మిక్కిలి ధనికుడు—వలెనన్న నన్ను మించినవారు పెక్కుమంది లేరా?'

'జస్వంతరావువలెనే మధుసూదనరావుగారికి గూడ గుణరూపములే ప్రధానము—'

'చిత్రమే? ఈరెంటికిని నేనే దొరికితినా?'

'అవును. మిగిలిన సందేహములు?'

'నేను పుట్టినప్పుడు మీరేయూరిలో నుంటిరి?'

'మల్లాపురములో నుంటిమి.'

'తరువాత?'

'నీవు జన్మించిన పిమ్మట సంవత్సరమునకు మల్లాపురము విడిచి నెల్లూరు చేరితిమి. అచ్చట బదేండ్లుండు నప్పటికి తలవని తలంపుగా జస్వంతరావుతో బరిచయమాయెను'

'మాఅమ్మ—అనగా కుసుమమ్మగారు—చనిపోవుటయే ఆపరిచయమునకు గారణము. ఆసంగతి నాకు దెలియును. మీదుమిక్కిలి మనము జస్వంతరావు మూలకముగా నెల్లూరువిడిచి లక్ష్మీపురమువచ్చుటకూడ నాకు బాగుగా నెఱుకయే కాని నీవు మల్లాపురము నేల మొదట వీడితివి?'

'జీవనముజరుగక—నెల్లూరిలో నాకు బరిచయమైన యొక పెద్ద మనుష్యునాశ్రయించితిని. ఆయనదయచే నాకిచ్చట జీవనోపాధి యేర్పడెను.'

'మీకు నేను మిక్కిలి శ్రమయిచ్చియుందును. నన్ను కని విడిచిపోయినతల్లి తల్లిగాదు. నిజముగా కుసుమమ్మగారే నాకన్నతల్లి. మీరే నాకన్నతండ్రి. నేను మీగర్భావాసముగనే యెంచుకొనుచున్నాను.'

ప్రేమతో బాష్పములుస్రవింప; వామనరావా బాలికను గౌగిలించి శిర మాఘ్రాణించెను. మాణిక్యమును సంతోషా

శ్రువులతో నాతనికంతయు తనమృదుహస్తములతో బెన
వైచెను.

'నాకు పేరుపెట్టినది మీరా, లేక, నన్నుకన్న
యామెయా?' మాణిక్యమాతని నడిగెను.

'మేమే, అని వామనరావు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

ఆసమయమున సరిగా గదితలుపు నిశ్శబ్దముగా
దెరచుకొని జస్వంతరావు లోనికేతెంచెను.

పదుమూడవ ప్రకరణము

మతియొక వింత

జస్వంతరావొకయాసనము నధిష్టించువఱకు మాణిక్య
మాతని జూడలేదు. ఆమె బసవరాజువైపు తిరిగి సంభాషించు
చుండెను. కాని బసవరాజాతని రాకను గనిపెట్టి చిఱున
వ్వుతో నాతని నాహ్వాన మొనర్చెను. జస్వంతరావు మంద
హాసముతో గన్నుగీటెను. దీనిలో మాణిక్యము తనప్రియుని
జూచుట తటస్థించెను. కృతజ్ఞతచే గళకళలాడుచున్న ముద్దు
మొగముతో నామెలేచి జస్వంతరావును సమీపించెను.
ఆతడు నాసనము విడిచి యామెను గాఢాపరిరంభణ మొన
ర్చెను, కాముకీకాముకు లిర్వురు నొండొరులమనసులలోని
యభిప్రాయములు గ్రహించుకొనిరి. అంతట నెదురుగ నాసన
ములపై కూర్చుండి వారిట్లు ముచ్చటించుకొనదొడగిరి.

'నీజన్మవృత్తాంతమంతయు వామనరావుగారు తెలిపి యున్నారా? అని జస్వంతరా వామె నడిగెను.

'పూర్ణముగా జెప్పినాడు.' మాణిక్యము సమాధానము చెప్పెను. మధుసూదనరావుగారికి గూడ నీసంగతియెల్ల బూర్తిగా దెలియునట—కాదా!'

'అంతయు దెలియును'

'మొదట—ఇట్టి నన్ను ప్రాణతుల్యముగ ప్రేమించుచున్న నీకు జన్మమెల్ల కృతజ్ఞురాలను—దాసురాలను''

'చెప్పవద్దు—' అని జస్వంతరావు నవ్వెను.

'తరువాత నన్ను పెంచుకొనుచున్న మధుసూదనరావుగారికి యావజ్జీవము నిక్కాలి విధేయురాలను.'

'అది నాకు సమ్మతి మే'

ఇక దాపరిక మెందులకు?' — వామనరావుగారిని నిజమైన పేరునే పిలుచుచుందును. ఏమి?'

'అట్లే'

'కాని—కాని దాసి లలిత కనుమానముగాదా!'

'భయము లేదు. ఆసంగతియెల్ల నామె కిదివఱకే తెలియును.'

మాణిక్యము దిగ్భ్రమ చెందెను.

'దాసికా! లలితకు? నాజన్మరహస్యమా? ఎవరు చెప్పిరి?'

'నేను అని జస్వంతరావు శాంతముగా ప్రత్యుత్తర మొసగెను.

మాణిక్యము మఱింత వింత చెందెను.

'నీవా, ఆమె కేల చెప్పితివి ?'

'అవసరముండి—ఆవిషయము త్వరలో దెలిసికొన గలవు. ప్రస్తుత మదుగ గూడదని నాకోరిక—అది యటుం చుము. నేటిరాత్రి వింతలు పుట్టునని నీకు మఱియొకవింత తెలుప వలసియున్నది.'

'ఏసంబంధము ?'

'నన్నుగూర్చి.'

'నిన్నుగూర్చియా ? అయిన అవశ్యము జాగ్రత్తగా విందును.'

'గంభీరభావముతో గూడ వినవలెను.'

'తప్పక'

'అయిన వినుము.'

మాణిక్యము జెప్పవాల్పక జస్వంతరావును తన విశాల మనోహర నీలనేత్రములతో జూచుచు గూర్చుండెను. ఆతడు గంభీరభావముతో ప్రసంగమును మరల నిట్లారం భించెను.

'నే నెవడనుగా మీతో జెప్పియుంటిని ?'

'నీవా ? మీది దక్షిణాది యనియు, నీవొక సంప న్నుని ఏకపుత్రుడ వనియు, నీకు బంధుగు లొక్కరును లేరనియు దెల్పితివి.'

'దేవుని దయవల్ల నేను సంపన్నుడ నగుట వాస్త వమే. కాని కొన్ని విషయములలో సదుద్దేశముతో నేను నిన్ను హృదయపూర్వకముగా మోసపుచ్చితినని యిప్పుడు చెప్పుచున్నాను.'

మాణిక్యము తన చెవులను నమ్మనట్లగపడెను.

'ఏమి, జస్వంతా ! నీవు నన్ను మోసగించితివా ?'

'అవును.'

'కానిమ్ము. నీమోసమును నేను మనఃపూర్వకముగా క్షమించెదను. సదుద్దేశముతో జేసినట్లు చెప్పుచున్నాడవు. నీయుద్దేశ మేమి ? మున్ముందుగా నీవు చేసిన మోసస్వభావ మెట్టిది ?'

జస్వంతరావు కొలదికాలము మాణిక్యమును నిదా నించి చూచి యిట్లనెను.

'నేను నిజముగా నెవ్వడనో నీకు జెప్పలేదు. ఇప్పుడు చెప్పుదునా ?'

'చెప్పుము.'

'నీవు నాపేరు వేరువిధముగా వార్తాపత్రికలలో చదివి యున్నావు. నాపేరుచాలవఱకువ్యాపించినదని యెఱుగుదువు.'

జస్వంతరా వాగెను. మాణిక్యము తెల్లబోవజొచ్చెను.

'అట్లయిన—'

మాణిక్యం! ఇప్పటికిని దెలియవా?'

'నీవు—నీ—వు—ప—గ—టి—'

ఆమె పై మాటల నుచ్చరింపలేకపోయెను.

'అవును; దశదిశలు పేరు[మ్రో]గుచున్న యా పగటి చుక్కనే నేను' అని జస్వంతరావు శాంతముగా బ్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

మాణిక్య మొక్కసారిగ గంపించి, తల వక్షముపై వ్రాల్చి, దీర్ఘముగా బది నిముసములకాలము యోజించుచు నిలువబడెను. జస్వంతరావు నా యోజనాపర్యవసానము నకై నెమ్మదిగా నిరీక్షించుచుండెను.

ఎట్టకేలకు మాణిక్యము తలయెత్తెను. ఆమె ముఖమున నెట్టి మార్పును జస్వంతరావునకు దోచలేదు.

'సరిగా నీసమయమున నీసంగతి నాకేల చెప్పితివి?' అని యామె మెల్లగా దన ప్రియునడిగెను. ఆ కంఠములో నెట్టి తొట్రుపాటును లేదు.

'రేపు మధుసూదనరావుగారిని నీహస్తము నడుగ బోవుచున్నాను. ఆయన యంగీకరించునని వేఱె చెప్ప నక్కఱలేదు. నీవును ఇదివఱకు సమ్మతించితివి? పెండ్లియైన పిమ్మట నాగుట్టు బయలుపెట్టి నిన్ను కలచుటకంటె వివాహపూర్వమే తెలిపిన నీ యిష్టాయిష్టములు కనుగొనవచ్చును గదా?'

'ఉదారమనస్కుడా!' అనుచు మాణిక్యము తటాలున నాతని కంఠమును, దన మృదుహస్తములచే బెనవైచెను. 'మనయాత్మలొండొంటితో నైక్యమైనవి. వానిని విడదీయుట యసంభవము–అనవసరము. మహాప్రభువైనను–కూడు, గుడ్డలేని దరిద్రుడైనను నా జస్వంతుడు నా జస్వంతుడే?—మాణిక్య మాతనిని లవమును రోయజాలదు.'

'పగటిచుక్క చోరమాత్రుడని యెంచకుము. క్రమక్రమముగా నా చరితము తెలిసికొనగలవు. అప్పుడు నా నడవడి నీకు విశదమగును. నా చర్యలు—'

'ఏమి నీవింత చెప్పవలెనా? అనుమానించువారికి నీ విషయములు పూర్ణముగా దెల్పికొనుము.'

జస్వంతరావు పరమానందము చెంది సుశీలయగు మాణిక్యమును వెడద నుదుటిని ముద్దాడెను.

'మాణిక్యం! ఇక నాకు లోకములో గల యొక్క బంధువును నీకిప్పుడు చూపవలసి యున్నది.'

మరల నా జవ్వని యాశ్చర్యముచే బాలిపోయెను.

'నీబంధువా?—ఇప్పుడు చూపెదవా?'

'ఔను—అమ్మా!'అని యాతడు పిలిచెను.

అచిర కాలములో లలిత యాగది ప్రవేశించెను.

'లలిత—మీతల్లియా! దాసి—దాసి—కాదా!' అనుచు మాణిక్యము మితిమీఱిన విస్మయముచే దడబడసాగెను.

'దాసి కాదు—నన్ను కన్నతల్లి! నా ప్రియజనని' జస్వంతరావు ప్రౌఢముగా సమాధానము చెప్పెను.

'ఈక్షణమునుండియు నాముద్దుల త్త!' అను మమాణిక్య మామె కౌగిటిలోని కురికెను.

ఆనందముతో లలిత యాసుందరిని లాలించజొచ్చెను.

పదునాలుగవ ప్రకరణము

వధు ప్రార్థన

లలితయు, జస్వంతరావును, మాణిక్యమును మూడు కుర్చీలపై నాసీనులైరి. మాణిక్య మొకపెద్దకలనుండి నాటి రాత్రి మేల్కనినట్లుండెను. ఈ పదునై దేండ్లనుండియు నామె యొక్కటే కలకనుచుండెను. ఇప్పు డాస్వప్నమేఘములు విచ్చిపోయి సత్యభానుడు ప్రకాశించుచున్నట్లామెకు దోచెను. మొదట వామనరావును, నాతనిభార్యయు, దరువాత జస్వంత రావును, పిమ్మట మధుసూదనరావుగారును జిట్టచివరకుదాసి లలితయు—వేయేల? తనకు బరిచయముగలవారెల్లరు తనను మోసపుచ్చిరి. తనయెడల వింతగా బ్రార్థించిరి. తానో! తాను వారాడించినట్లాడి తనను తానే మోసపుచ్చుకొనెను. అయిన నామె యుదారస్వభావము చివుక్కుమనలేదు. అంతయుమనో

హారమగు గారడిగా నామె భావించుకొనెను. ఇప్పుడు చిత్ర ధూమమంతయు విచ్చి వస్తువు లామెకు స్వస్వరూపములతో గనుబడ దొడగెను.

అనేక విషయము లామె జస్వంతరావు నడుగదల చెను. కాని వింతయెల్ల బూర్తిగా నణగమి నామె మాటి మాటికి నాసంగతులే తలపోసికొనుచు 'బసవరాజు నాతండ్రి కాడా ? కుసుమమ్మ నాతల్లి కాదా ? జస్వంతరావు జస్వంత రావు కాడా ? లలిత లలిత కాదా ?—ఇదేమిచిత్రము ? క్షణ ములో బకృతియెల్ల నొక్కమారుగ మారినట్లయినది !' అనుకొనుచుండెను.

'నీ కనుమానములున్న జస్వంతరావు తీర్చును, నేను పోయెదను.' అని చెప్పి లలిత వెంటనే నిష్క్రమించెను.

గదిలో గొంత ప్రసంగము జరుగును.

వధూవరుల నీతరుణమున నొంటిగ విడుచుట యుక్త మమని యామె గ్రహించి యట్లొనర్చెను.

ఆమె నిష్క్రమించిన తరువాత జస్వంతరావు తన కుర్చీ మాణిక్యము కుర్చీ ప్రక్కకులాగి, యామె భుజము తట్టుచు నిట్లనెను.

'వింతచే నేమియు మాటాడలేకుంటివా?'

'అవును.'

'నిజమే; వింతగనే యుండును. రేపు మధుసూదన రావుగారితోడను, వామనరావుగారితోడను నేనుపగటిచుక్క

నని చెప్పవద్దు. నాయనుజ్ఞ యగువఱకు వారి కావిషయము దెలుపకుము.'

'అట్లే కానిమ్ము. కాని లలితమ్మ మీాయమ్మ యను సంగతి?'

'రేపు నేనే చెప్పెదను.'

'మంచిది కాని నీ వీపగటిచుక్క పేరుతో నెన్నా ళ్ళుంటివి?'

'సుమారు నాలుగు సంవత్సరములు.'

'అనగా, మేము నెల్లూరులో నున్నప్పుడు నీతో మాకు బరిచయ మాయెనుగదా? అప్పటికి నీవు పగటి చుక్కగా నుంటివా?'

'ఉంటిని—అదే క్రొత్త.'

'ఈవృత్తి యేలకొంటివేల?'

ఇప్పుడు చెప్పజాలను. సమయము వచ్చినప్పుడు తెల్పెదను. రేపు మధుసూదనరావుగారితో సంభాషించు నపుడు తెలిసికొనగలవు.'

'ఇట్లెన్నా ళ్ళుండదలచితివి?'

'భగవంతునిదయ.'

మాణిక్యం ఆలోచించుచు నాతనిజూచి 'నేను విధు వును, రేపు నా పాణి నడుగబోవుచున్నావు—కాదా?' అని అడిగెను.

'అవును.'

ఆమె యాతనికంఠము కౌగిలించి, తనతల యాతని వక్షముపై జేర్చి యాతని నేత్రముల దిలకించుచు ప్రేమతో నిట్లనెను.

'వివాహమునకు ముందువధువునకొక ప్రార్థనగలదు.'

జస్వంతరావు గంభీరముగా జింతింప నారంభించెను, మాణిక్యము నిట్లనెను.

'పేరు వినినంత జనులు గజగజవడకు పగటిచుక్క మహాత్మ్యము నేనెఱుగకపోలేదు. ఆతని సాహసములు పత్రికలలో చూచి చెప్పరానివింత చెందుచుండెడిదానను. కాని జస్వంతుడే భయంకరుడగు నాపగటిచుక్కయని నే నెఱుగను. నాకోరిక స్వల్పము-నీకడ్డము లేదు. నాప్రార్థన దీర్చవా?'

'చెప్పుము' అని యాతడు నెమ్మదిగా ననెను.

'నీవీశపథం నేయుద్దేశముతో బూనితివో, యే యభిప్రాయముతో నిట్టి ఘోరసాహసముల నొనర్చుచుంటివో నీకేయెఱుక—భగవంతుని కెఱుక, నాప్రార్థన యేమన, నీయుద్దేశము నెఱవేఱిన వెంటనే—ఆమఱుక్షణమే-నీవీ వృత్తి వదలవలెను. లేనిచో నామనసున కూఱట యుండదు—'

'ఈసమయమున నీ కోరిక నిరాకరింపను. అక్లేయగుగాక! అయినను మిక్కిలి బలవంతముగ నాసమ్మతి నిచ్చుచున్నానని మాత్రము తెలిసికొనుము —మఱియొకరైన దానిని జన్మలో బొందజాలరు.' అని పగటిచుక్క దృఢముగా జెప్పెను.

మాణిక్యము మాఱుమాటాడక తలయెత్తి తనకు దానే యాతని ముద్దాడెను. దానివలన నామె యానందము జస్వంతరావునకు విశదమాయెను.

'నీ నిజమైనపేరు నాకు జెప్పవచ్చునా?' అని కొంత సేపుండి యామె యడిగెను.

'చెప్పరాకేమి ?—కాని నీకు మాత్రము జన్మాంతము నేను జస్వంతరావునే.'

'అట్లే' అనుచు నామె సంతోషము చూపెను.

'రేపు భోజనములైనతరువాత మధుసూదనరావుగారి ముఖ్యవిషయములు తెలిసికొనగలవు. నేటిరాత్రి కివిచాలును'

'ఈనాటిరాత్రి నాజీవితములో మఱవజాలను!'

'పోయి పరుండి విషయము లేకరువు పెట్టుకొనుము' అనుచు జస్వంతరావు లేచెను. మాణిక్యమును లేచెను. ఒకరిచేతి నొకరు ముద్దాడి వారు తమతమ గదులకు జనిరి.

పదునైదవ ప్రకరణము

మఱునాడు

తెల్లవాఱెను. క్రమక్రమముగా బదిగంటల ప్రొద్దె క్కెను. తారారామమందిరములో నెల్లరును దినకృత్యంబుల నిర్వ

ర్తించి భోజనము లొనర్చిరి. అప్పుడు జస్వంతరావు మధుసూదనరావుగారి గదిలోనికి బోయెను. అచ్చట మాణిక్యము గూర్చుండి యాతనితో బ్రసంగించుచుండెను. మధుసూదనరావు జస్వంతరావున కొక యాసనము చూపెను. యజమాని యెప్పటివలెనే పరుండియుండెను. ఆతడు నెత్తిపై నూలుటోపిని తీయలేదు. వక్షముక్రిందనుండి యొక పచ్చడము కప్పుకొనెను. ఆతని చూడ్కులు పగటిచుక్కపై బ్రసరించెను.

'నేను మీతో గొన్ని ముఖ్యవిషయముల గూర్చి మాటాడ వచ్చితిని.' అనిజస్వంతరావు గంభీరముగా జెప్పెను.

'నిరభ్యంతరముగ మాటాడవచ్చును.'

'మీ కాటంకము లేనిచో వామనరావుగారిని, లలితను గూడ పిలిచెదను సమ్మతమా ?

'కాకేమి ?—నేటినుండి యిక బసవరాజును వామనరావని పిలువవచ్చునని తలచెదను—కాని—కానిమఱచితి.'

'ఏమి ?'

'దాసి లలిత కనుమానము కలుగును.'

జస్వంతరావు చిఱునవ్వు నవ్వెను. కాని మరల దానిని మార్చి గంభీరముగా నాతడిట్లనెను. లలితకు సందేహము కలుగదు—అని చెప్పెను. వామనరావుగారిని, ఆమెను బిలుతునా ?'

'పిలువుడు.'

జస్వంతరావు గదివాకిటదగ్గఱకు వెడలి క్రిందనున్న లలిత కేదో సంజ్ఞచూపెను. అచిరకాలములో నామెయు, వామనరావును మేడపైకివచ్చి యాగది ప్రవేశించిరి. అందఱు నుచితాసనములపై నధివసించిరి. అంతట జస్వంతరావు లేచి వక్షస్థలముపై జేతులు మడిచి యిట్లనెను.

'ఇచట నున్నవా రందఱును నాకాప్తులే. నా వాక్యములను జాగ్రత్తగా విందురుగాక—'

అందరును గంభీరముగా జస్వంతరావును దిలకించు చుండిరి. ఆతడు క్షణముండి మరల నిట్లనెను.

'మాకులాచార ప్రకారము వివాహ సమయము నందు—అనగా ముందు వధూవరుల నిజస్థితిగతు లాండ్రారు లకు బూర్తిగా దెలిసియుండవలెను—తప్పను. నేనా యాచా రము ననుసరించితిని. మాణిక్యము విషయము నా కాద్యంత మును దెలియుననుటకు మధుసూదనరావుగారు సాక్షి— వామనరావుగారు సాక్షి—మాణిక్యము సాక్షి—యీ లలిత సాక్షి.

మధుసూదనరావుగారు విస్మయముచెందెను. వామన రావు నిర్వైరపోయెను. మాణిక్యము చలించలేదు.

'మాణిక్యము విషయము దాసికెట్లు తెలియును'అని మధుసూదనరావు తత్క్షణమే ప్రశ్నించెను.

'నా నిజనామము—ఈపిల్ల జననము నీమె కెవరు చెప్పిరి ?' అని వామనరావు వెంటనే యడిగెను.

'నేనే చెప్పితిని' అని జస్వంతరావు శాంతముగా సమాధానమిచ్చెను.

గృహయజమాని వింత యినుమడించెను. వామనరావు వెలవెలపాటు కూడ ద్విగుణించెను.

'నీవా! అని యుభయులు నేకకంఠముగా నడిగిరి.'

'అవును నేనే—కారణముగలదు.'

'ఏమి?' అని యిరువురు నొక్కమారడిగిరి.

'చెప్పెదను నాతల్లికి దెలియకుండ నేను వివాహమెట్లు చేసికొందును—లలిత నాకన్నతల్లి.'

మధుసూదనరావు లేచి కూర్చుండెను. వామనరావాసనమువీడి జస్వంతరావున కెదురుగ వచ్చెను. వారు చెందిన దిగ్భ్రమ యపారము. మాణిక్యము మాత్రము వదనభావము మార్చక యట్లే కూర్చుండెను.

'అయిన మాణిక్యమునకీ విషయము తెలియునా?' అని మధుసూదనరావు జస్వంతు నడిగెను.

'తెలియును'

'ఎప్పటినుండి?'

'నిన్న రాత్రినుండి'

'చెప్పితివా?'

'అవును—వివాహపూర్వ మామెకు నా నిజవిషయమంతయు సవిస్తరముగా దెలిపియుంటిని.'

'మఱి మాకు జెప్పక దాసిగా ఆమెను నాయొద్ద ప్రవేశపెట్టితివా?

'అవును'

'కారణమేమి?'

'నాచరిత్ర మీకీపట్టున గొంతవఱకు దెలుపవలసి యున్నది. పెండ్లివిషయమునకదియనవసరమగునట. మాణిక్య మునకు సహితము దానిని జెప్పలేదు. ఇప్పుడు మాణిక్యము హాస్తమును మిమ్ముడుగవచ్చితిని. గాన మీకు జెప్పవలెను.

'నీప్రవర్తన వింతగానున్నది, లలిత నీతల్లియా! నీచిత్ర చరిత్రము విన నాకాత్రముగా నున్నది.'

'కూర్చుండి యుపక్రమింపుము.' అనివామనరావనెను'

'కాదు. ఇట్లే చెప్పెదను' అని జస్వంతరావు నెమ్మదిగ ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

'అట్లే కానిమ్ము' అని గృహాయజమాని హెచ్చరించెను.

'అయిన వినుడు'

జస్వంతరావు నిజవృత్తాంతము క్లుప్తముగా వారికిట్లు చెప్పెను. చెప్పుచున్నంత సేపును లలిత శిరసువంచుకొని యుండెను. జస్వంతరావు గోడవైపు చూచుచు దనకన్నుల యెదుట జరుగుచున్న దానిని వర్ణించుచున్నట్లిట్లు చెప్ప దొడగెను.

పదునాఱవ ప్రకరణము

~~~

పిశాచద్వయము

'నేనిప్పుడు తెలుపబోవు సంగతి చాలకాలము క్రిందట జరిగినది. ఈవృత్తాంతము నడచి రమారమి ముప్పది సంవత్సరములైనది—అన్నను, సుమారు ముప్పదేండ్లక్రిందట జరిగిన యొక సమాచారము మీరిప్పుడు వినబోవుచున్నారు—...'

'నెల్లూరు పేరుమీరువినియేయున్నారు. వామనరావుగారు, భార్య మాణిక్యము నచట జాలకాలము నివసించినారు. ముప్పదియేండ్లక్రిందట నెల్లూరులో నొక బీదయాతడుండెడివాడు. అతడు హరిహరబావాజీ యను చిత్రనామమున బిలువబడుచుండెడివాడు. నేను చెప్పుచున్న సమయమున హరిహరబావాజీ తన ఏకపుత్రికతో నొక పూరింట వసించుచుండెడివాడు. ఆయన కుమార్తెకు బదునాలుగు సంవత్సరములుండెను. ఆమె తనతల్లి నెంతమాత్రము నెఱుగదు. గ్రాహ్యశక్తి వచ్చిన నాటనుండియు హరిహరబావాజీ ముఖమే యీమెకు జ్ఞాపకము. బావాజీ భార్యను నెల్లూరులో నెవ్వరును జూడలేదు. అతడాపురమున నొంటరిగావచ్చెను—అనగా భార్యలేకుండనని నాయుద్దేశము. కూతును మాత్రము తల్లిని మఱపింపజాలిన శ్రద్ధతో బెంచెను. చెప్పమఱచితిని—ఆబాలిక పేరు పద్మ.
~~~

'పద్మకు బదునాలుగేండ్ల వయసువచ్చెనని చెప్పితిని. ఆమె వ్యక్తురాలాయెను. హరిహర బావాజీ యామె వివాహము విషయమై యాలోచించుచుండెను. పద్మయొకరిని ప్రేమించి యుండలేదు. ఆమె తండ్రి భయభక్తులలో బెరిగిన పిల్ల. ఒకరిని కన్నెత్తి దురూహలతో జూచి యామె యెఱుగదు. తలవనితలంపుగా నొక వరుడు బావాజీకి దొరకెను. అతనిని గూర్చి యిప్పట్టున గొంతదిగ జెప్పవలసి యున్నది.

'హరిహర బావాజీ యింకను కుమార్తె పెండ్లి తలపెట్టకపూర్వమే వారియింటి కిరువదియేండ్లు దాటిన యౌవనుడొకడు వచ్చుచుండెడివాడు. ఈ యౌవనుని పేరు ప్రస్తుతము చెప్పను. ఇతఁడు సుందరుడు—బలిష్ఠుడు—చామనచాయగానుండెడివాడు. ఈతరుణుడు పద్మ సౌందర్యమును జూచి యామెను ప్రేమించెను. బావాజీగారియింటికి తఱుచుగ వచ్చుట మొదలుపెట్టెను. తండ్రికి, ఆయౌవనుని కెట్లెఱుకయ్యెనో పద్మకు లేశమును దెలియదు. కాని యాతని రాకలకుమాత్రము బావాజీ యెట్టి యభ్యంతరమును జెప్పలేదు. ఒకనాడు సూచనగా బావాజీ యామెతో నాయౌవనుడు తన కల్లుడైన బాగుగనుండునని ప్రసంగించెను. పద్మ మాటాడలేదు. కాని యామె మౌనము వరునియందిష్టముగా నుండుటచేత గాదు. నిత్యము నాతరుణుని జూచుచున్న యామె మనసు క్రమక్రమముగా నాతని సౌందర్యమును జూఱఁగొనెను

ఆప్రసంగమునుబట్టి పుత్రిక యుద్దేశమును నిర్ధారింప జాలక బావాజీ యాయువకుని, ఆమెను నొంటిగవిడిచి, వారి సంభాషణ తాను చాటున వినుచుండెను. ఈ సంగతి వరునికి దెలియును. కాని వధువున కెఱుక లేదు.

'యువకుడు మందహాసముతో స్వేచ్ఛగా బ్రసంగ మారంభించెను. ఆతడు పరిచితుడగుటచేత బద్మయు మును పటియంతగా లజ్జింపక యాంతనితో సంభాషించెను. ఉభయులు నిట్లు ముచ్చటించిరి.

'పద్మా! నీతో గొంత సంభాషింపవలసి యున్నది—మీతండ్రి యనుమతి మీాద నేసుమా!

'అయిన జెప్పవచ్చును.'

'విషయము మృదువిషయము—'

'యువకు డాగెను పద్మ గ్రహించెను.'

'నీవు సిగ్గుపడక చెప్పవలెను.'

'అడుగుడు.'

'పద్మా! నేను దురుద్దేశముతో నడుగుట లేదు. నీ మనసున నెవ్వరినైన వరించియుంటివా?'

'లేదు, అని యామె యవనతశిరస్కయై చెప్పెను.'

'అయిన—మీాతండ్రి సమ్మతించిన—నన్ను వివాహమాడుటకు నీకెట్టి యభ్యంతరమైన గలదా?'

'పద్మ ప్రత్యుత్తర మీయలేదు, ఆమె యోజింప నారంభించెను. కొలదికాల మామెకు గడువిచ్చి యువకుడు మరల నిట్టులనెను.'

'ఏమాలోచించుచున్నావు?'

'మీ స్థితిగతులు, వృత్తాంతము నాకు బొత్తిగా దెలియదు.'

'అన్నియు మీ తండ్రిగారికి దెలియును—యుక్తసమయమున నీకును దెలిపెదము—ప్రస్తుతము కాదు.'

'పద్మ మరల యోజించ నారంభించెను.'

'బావాజీ సజ్జనుడు, నిన్నాతండు మోసపుచ్చునా?'

'మాతండ్రియందు నాకు నమ్మకము గలదు. ఆతడంగీకరించిన నే నొప్పుకొనినట్లే' అని యామె మెల్లగ జెప్పెను.

'మిక్కిలి సంతోషము—మామగారూ!'

బావాజీ నవ్వుమొగముతో ప్రవేశించెను. తమసంభాషణ నాతడు వినుచుండెనని పద్మ తెలిసికొనెను. వారు మఱి కొంతసేపు ప్రసంగించిరి. ఒకనెల కడచులోపల పద్మ యాయువకుని బెండ్లాడెను. వివాహమున కిరువైపుల బంధుగులు లేరు. పెండ్లి యొక్కదినములో గుప్తముగా జరిగెను.

నాటినుండియు నాయువకు డచ్చటనేయుండెను. ఒక యర్థసంవత్సర కాల మాతడు పద్మను కంటికిఱెప్పవలె గాచుచుండెను. తరువాత బావాజీగారి దార్ఢ్యమును, యువకుని ప్రేమయు గ్రమక్రమముగా క్షీణింపదొడగెను. కొమార్తె

వివాహమై సంవత్సరము మీాఱిన తరువాత బావాజీగారు హఠాత్తుగ మృతినొందిరి. గత మాతృకయగు పదునైదేండ్ల పద్మ గత పితృకకూడ నాయెను. యువకు డామెను గొంత యోదార్చెను. అప్పటికి పద్మ కేడు నెలల గర్భము. మనుమల జూచు భాగ్యము లేక గతించెనని పద్మ బావాజీని గూర్చి మఱియు మఱియు వాపోయెను. తనకు రానున్న గొడ్డలిదెబ్బ నామె తెలిసికొనజాల దాయెను.

హరిహరబావాజీ మరణించిన కొలది దినములకు పద్మను నిలువున జంపజాలిన విషయ మొకటి యామెకు సంభవించెను. ఒకనాఁటిరాత్రి ఆమెభర్త యెంతసేపటికి నింటికి రాలేదు. విచారముతోడను భయముతోడను నామె యాతని రాక కెదురు చూచుచుండెను. అర్ధరాత్రము కావచ్చుచున్నప్పు డొకపురుషు డామెయున్న పూరింటికి వచ్చెను. ఆత డామెకు క్రొత్తవాడు.

'ఏమిపనిమీాద—' అని పద్మ యాతని ప్రశ్నింప బోయెను.

'నాకు వేళలేదు—' ఆపురుషు డడ్డమువచ్చి చెప్పెను. నీభర్త నీపెండ్లికి ముందు నాకూతును, పెండ్లియాడినవాడు. నిన్ను దొంగతనముగా జేపట్టినట్లు నాకు దెలిసినది. రెండే సంగతులు ఈకాగితముమీాద దస్కతుచేసిన నిన్నాత డప్పు

డప్పుడు వచ్చి చూడనైన జూచును. లేనిచో జన్మలో మీ రిరువురు నొకరి నొకరి చూడరు.

'పాలిపోయినట్లున్న ముఖముతో, గజగజ వడకి, పద్మ యేమియు మాటాడలేదు. ఇంతలో నామెభర్త యాంక స్మికముగా నచటికివచ్చెను. దీనముగా నామె యాతని జూచెను. కాని యాతనియెద్ద జాలి కనుపట్టలేదు.

'పద్మా! నామాటవిని దస్కతు పెట్టుము. లేనిచో జన్మలో నిదియే కడసారి చూపు' అని యాతడు కఠినముగా ననెను.

'ఆతని కంఠస్వరమందలి కాఠిన్యము పద్మ నొక పెద్ద సుఖ స్వప్నమునుండి మేల్కొలిపెను. ఒక్కమారుగ నామె కెచ్చటలేని మనోధైర్యము వచ్చెను.

'ఆ కాగితమేమి?' అని యామె తీవ్రముగా భర్త నడిగెను.

'మన యిద్దరికి పెండ్లికానట్లును—కేవలము నీవు నా యుంపుడుకత్తెవు మాత్రమని నీవిందు మనస్ఫూర్తిగా నిర్ధారణ చేయునట్లు వ్రాయబడినది. సాక్షులిదివఱకే సంతకము జేసినారు.

ఛీ! నీచుడా!, అనుచు పద్మ లేచెను, నాకంఠమున ప్రాణములుండ నేను దానిపై దస్కతుచేయను ముమ్మాటికిని జేయను.

'అయిన నన్ను జన్మలో జూడబోవు!' అనుచు నామె భర్త వెలికి దారితీసెను. ఆ క్రొత్త మనుష్యు డాతని ననుసరించెను.

'స్త్రీపగ మాత్రముమఱవకుము!' అనిపద్మ తెలిసియు దెలియని కేకవైచి స్పృహతప్పి క్రిందబడెను.

* * * *

జస్వంతరా వాగెను. మరల బది నిముసముల వఱకు గన్నులు మూసికొని యాతడు పెదవి విచ్చలేదు. ఎచ్చటివా రచ్చట నాత్రముగా గూర్చుండి యీచిత్ర చరిత్ర పర్యవసానము పరీక్షించుచుండిరి. ఎట్టకేలకు మరల కలనుండి లేచినట్లు జస్వంతరావు మరల జెప్ప నారంభించెను.

'అకాలముగ పద్మకొక కొడుకుపుట్టెను. ఏడవ నెలన పుట్టిన యాబిడ్డ బ్రదుకుట చాల సంశయములకు గారణమాయెను. చావుబ్రతుకులతో నా బిడ్డ కొంతకాలమునకు బ్రాణము బిగబట్టి క్రమక్రమముగా పాలు గుడుచుచు వృద్ధి పొందదొడగెను. మొదట మొదట నా పసిపాపపై దల్లికంత ప్రేమలేదు. కాని బిడ్డ పెరిగినకొలదిని తల్లి పుత్రు నొక యెత్తుగను, ప్రాణ మొకయెత్తుగను జూచెను. రెండు సంవత్సరములు జరిగినను మగని సమాచార మామెకు దెలియలేదు. విచారమును దిగమ్రింగుకొని యామె శిశుపోషణ మొనర్చుచుండెను. మఱి యైదు సంవత్సరములు జరుగునప్పటి కామె కొకదినమున నారువేల రూకల పెట్టెయు నొక చిన్న యుత్తరమును ఒక పురుషుడు

క్షణములోనిచ్చి హాయిగా నదృశ్యుడయ్యెను. ఆమె యుత్తరమునిచ్చిచూడ తన భర్తహస్తముతో బిల్లవాని కొఱకు సాధన మంగీకరింపవలెనని ప్రార్థించుచున్నట్లుండెను మగని దస్కత్తుండెను. మతెట్టిగుఱ్తును లేదు.

'పద్మ లెక్కపెట్టిచూడ నారువేల రూకలుండెను? వానిని గ్రహించుట కామె రెండుదినములు సంశయించి యెట్టకేలకు పుత్రునికొఱకై సొమ్ము స్వీకరించెను. నాటి నుండియు వారి కిబ్బందితీరెను. ఒక పరిశుభ్రమైన యింటిలో మాతాపుత్రు లుబుసుపుచ్చిరి. తరువాత నేడుసంవత్సరము లిట్లే జరిగిపోయెను; భర్తయెచ్చట నుండెనో బద్మకు రవ్వంతయు దెలియదు. అవివేకురాలైన నామె ప్రయత్నింపలేదు; ప్రయత్నింపదలచు కొనలేదు. కాని పాపము దాగదు. తల వనితలంపుగ నామెభర్త క్రూరకృత్యములును, తనను విడిచినపిమ్మటి దుష్ప్రవర్తనయు నొక్కదినములో లోకమునకు దెలియుట సంభవించెను. అంతవఱకును పుత్రునిమూలముగా నామె మగనిపై బగదీర్చికొనదలంచెను. కాని దాని నితరులే—భగవంతుడే తీర్చెను,

జస్వంతరావు మరల నాగెను. ఈనూరాతానికి యోజన కవకాశమీయక మధుసూదనరావు 'ఆగకుము— చెప్పుము. ఒక్కనాటిలో దనభర్తయుదంతము పద్మకును లోకమునకు నెట్లు తెలిసెను? అని యుద్రేకముతో నడిగెను.

గృహయజమాని నేకదృష్టితో జూచుచు జస్వంతరా విట్లనెను. 'ఇక సంగతులు దాచను. పద్మవృత్తాంతము కొంతవఱకు ప్రస్తుతము కప్పిపుచ్చి యామెయిప్పు డెచట నున్నది చెప్పెదను.'

'పద్మయా ? ఇప్పు డెక్కడ నున్నది ?' అని మాణిక్య మాశ్చర్యముతో నడిగెను.

'ఏమి లలితయా?' అని గృహయజమాని యొక్క, నాలుగ నఱచి యామెవంక చూచెను.

'తల్లియా!' అని వామనరావు వెలవెలబోయెను.

'నాఅత్త!' అనుచు మాణిక్యము లలితను కౌఁగిలించుకొనెను.

'అవును, నేటినుండి—యీక్షణమునుండి—యీనా తల్లిని—నా దేవతను—పద్మయని పిలువుఁడు, అని జస్వంత రావు ప్రేమాతిశయమునఁ దల్లిని డాసెను.

'ఆగుము—, అనుచు మధుసూదనరా వాతని నాపి లేచెను. 'ఒకనాఁటిలో నీతండ్రి సమాచారము లోకమున కెట్లు తెలిసెను? '

'పదునాఱు సంవత్సరముల క్రిందట వెంకటరావు గారు ధారాపురములో బ్రచురించిన 'కన్నపుదొంగ' యను గ్రంథమూలమున.'

'అయిన నీతండ్రి పేరేమి ?' అని మధుసూదనరావు మిక్కిలి యాత్రముగా నడిగి నోరుదెఱచి సమాధానము కొఱకు నిరీక్షించుచుండెను.

నాతండ్రిపేరు జనార్దనరావు—అతడె కన్నపుదొంగ అని జస్వంతరావు శాంతముగా బ్రత్యుత్తరమిచ్చి గృహాయజమానిముఖము సూక్ష్మముగా బరిశీలించుచుండెను.

మధుసూదనరావు తెల్లపోయి, శరీరము కంపింప బ్రక్కపై వెనుకకువ్రాలెను.

పదునేడవ ప్రకరణము

'వారి రువురి నే'

జస్వంతరావు తల్లివైపు చూచెను. పద్మ పుత్రునివైపు చూచెను. వారిద్వారి పెదవులు చలించలేదు. నేత్రములు సం...షించుకొనెను. అశ్రులు గ్రహించుకొనెను. తప్పక మధుసూదనరావు తామనుకొను పురుషుడేయని వారిద్వారు నిశ్చయించుకొనిరి. కొలదికాలము గడచినతరువాత మధుసూదనరావు సెజ్జపై లేచికూర్చుండెను. అతడే ప్రసంగింపుకొనిన ట్లగపడుటచే జస్వంతరావు ప్రత్యుత్తరముల నీయసంసిద్ధుడై యాతనివైపు తిరిగెను. వామనరావును. పద్మయు, మాణిక్యమును వారిద్వారినిజూచుచు నిశ్శబ్దముగా నుండిరి.

నీచరిత్ర మాకు చెప్పుటలో నీయుద్దేశమేమి ?' అని గృహాయజమాని జస్వంతరావు నడిగెను.

'నాయుద్దేశములు తెలిపెద వినుము, జస్వంతరావు సమాధానము చెప్పెను. మొట్టమొదటిది, నావంశము మాణిక్యమునకును, నామెతండ్రులగు మీకు దెల్పి యామె హస్తము మిమ్ముదుగదలచితిని. నాతండ్రి యెవడో తల్లి యెవతెయో వీరి పూర్వవృత్తాంతమేమో బొత్తిగా దెలియకుండ నా బాలికను వివాహమాడుట మిమ్ము మోసగించి నట్లగును.'

తరువాత ?

'రెండవది. నాప్రియురాలిని మీకప్పగించి నేను మా తల్లి పగదీర్పబోయి వచ్చెదను.

'ఎట్లు? మీతల్లిని మోసగించిన యాతడు—ఆ జనార్దనరావు ఆత్మహత్య చేసికొనిన ట్లాపుస్తకములోజనువదూ?'

'అవును. అయినను మాపగ యింకనుదీఱవలసియున్నది

'చిత్రమే ! ఎవ్వరిపై?'

కన్నపుదొంగలో జరిగిన పెద్దమోసములోక విదితము. ఆ మోసములో జనార్దనరావునకు సాయమొనరించిన వారిద్దరున్నారు. వారిద్దరిపై మాపగ దీర్పవలసి ఉన్నది.

'వారి పేరులేమి?'

'మీకు దెలియదా ! ఒకడు సతారాము, రెండవ వాడు గోవిందంపంతులు—'

మాణిక్యము పెద్దకేక వేసెను. హామనరావును, గృహయజమానియు నాశ్చర్యముతో నామెవైపు దిరిగిరి.

జస్వంతరావ్ ! నేను చెప్పవచ్చునా ? అని మాణిక్య ముద్రేకముతో దనప్రియు నడిగెను.

'చెప్పుము అని యాతడు శాంతముగాననుజ్ఞయిచ్చెను.

'ఏమమ్మా అది? అని వామనరావు వింతతో నడిగెను.

'నిన్న మీకు జెప్పలేదు' మాణిక్యము సమాధానము చెప్పెను. 'నన్ను రెండు సారులు నిర్బంధించిన పురుషోత్తమ రావే గోవిందంపంతులు !'

'ఆ !, అనుచు మధుసూదనరావు మరల వెలవెల బోయెను.

మాణిక్యము తానావిషయ మెట్లు గ్రహించెనో తెలియ జేసెను. వామనరావును, గృహయజమానియు చెందిన యాశ్చర్యమునకు మేర లేదు. మరల గొలది కాల ముండి మధుసూదనరా విట్లనెను.

'జస్వంతరావ్ ! సరే, ఒక పగవాడు చిక్కినాడు— చిక్కినట్లే యెంచవచ్చును. రెండవవాడు ?

'సతారామా ? జస్వంతరావు నిర్లక్ష్యముగా నడిగెను. ఆతడును జిక్కినట్లే యెంచవచ్చును.'

'ఏమి? అతనిజన్మమెల్లద్వీపాంతరవాసశిక్ష వేయలేదా?'

'వేసినారు. కాని నాలుగు సంవత్సరముల క్రిందట నాతడు తప్పించుకొనినట్లు తెలియలేదా ? ఆతనిని దిరిగి పట్టి యిచ్చినవారికి దొరతనమువారు బహుమానమిత్తురు.'

'బహుమాన మెంత?'

'అయిదునూర్ల రూకలు.'

మధుసూదనరా వాలోచించుచు 'అయిన సతారా యిచ్చట నున్నట్లు? నీవాతనిజాడ గనిపెట్టితివా?' అని యడిగెను.

'నిస్సందేహముగ.'

'అయిన నాదొకమాటగలదు. నీశత్రువుల వెదకుచు నీవు కాలమిట్లే కడపిన నింక బిల్ల పెండ్లి యెప్పుడు?'

'మూడునెలలలోపుగ సాధించి పట్టెదను—వారిరు వురినే!'

'ఎట్లు?'

'ఈ గడువులోపల నా శత్రువులు నాకు జిక్కుదురను ధైర్యము నాకున్నది.'

'చిక్కనిచో?'

'చిక్కకపోయినను పెండ్లి యాగదు.'

'మంచిది.

'ఇంకను మాణిక్యము తల్లిదండ్రుల విషయము కొంత పరామర్శ చేయవలసి యున్నది. అదియు బెండిలి కడ్డము రాదు. దానివిషయమై యిదివఱకే ప్రయత్నించుచుంటిని—ఇప్పుడు ప్రయత్నించుచున్నాను—ఇంక బ్రయత్నించగలను. మీద దైవేచ్ఛ.'

ఆవిషయమున గార్యసాఫల్య మొందుట యసంభవ మని తలచెదను.

'అయిన మనపూనిక మానుట తగునా ?'

'సరి నీయిష్టము. మూడు నెలలకు దిరిగిరమ్ము. కాని ఒకసంగతి జనార్దనరావు నీకు విరోధిగాని, యాతని స్నేహితు లెట్లు విరోధులు ? వారిపై బగతీర్చవలెనని నీకింత పట్టుదల యేల ?'

'ఆ దుర్మార్గుని కృత్రిమములకు తోడ్పడి, యాతనికి దన సోదరిని భార్యనిచ్చిన సతారాము నిందితుడు కాడా ? వీరిద్దరికిని సాయమొనర్చిన గోవిందం పంతులు నిందితుడు కాడా ? ఇరువురును—'

జస్వంతరావు వాగెను. మధుసూదనరావు వెలవెల బోవుచుండెను.

'సెలవు మరల మూడు నెలల లోపుగ గలిసికొనెదను.' అని జస్వంతరావు లేచెను.

'ఏమి ! అప్పుడే పోకయా ?'

'అవును'

'మేలగుగాక పోయిరమ్ము'

జస్వంతరావు వామనరావునొద్ద యనుజ్ఞ గైకొనెను. అచిరకాలములో దిరిగివత్తునని ధైర్యము చెప్పి మాణిక్యము నొప్పించి యాతడును పద్మయు మేడక్రిందికి జనిరి. జస్వంతరావు కొలదిగ సరుదుకొని ప్రయాణమునకు సిద్ధమాయెను. పద్మ యాతని నాశ్లేషించి వీడ్కొనుటకు ముందిట్లనెను.

'నాయనా ! మన యనుమానము నిజమైనది.'

'ఆహా! మధుసూదనరావు ముమ్మాటికిని సతారామే! సరే, ఒకడు చిక్కినాడు.'

'రెండవవాడు ?'

జస్వంతరా వొక యుత్తరముదీసి తల్లికి జూపెను. అందిట్లుండెను.

'సింహాచలం'

'ఇచ్చట నన్నియు సరిగా నున్నవి. చంద్రము, శ్రీధరము నిచ్చటనే యున్నారు—రాధాయమ్మ వచ్చినది పురుషోత్తమరావుకూడ గర్తపురము చేరినాడు. నీవు రావలసిన సమయము.

—రామరాజు.'

కాబట్టి—నీవు గర్తపురమునకు వెడలుము.'

'అక్కడకే.'

జస్వంతరావు తల్లిని గాగిలించెను. పద్మ గృహము లోనకి జనెను. జస్వంతరావు తారామందిరము విడిచెను.

పదునెనిమిదవ ప్రకరణము

శ్రీ ముఖి

చదువరులను మేము మరల గర్తపురములో రాధా యమ్మ మేడలోనికి బ్రవేశపెట్టుచున్నారము: మేడక్రింది

భాగమున రాధాయమ్మగదిలో నామెయు, శ్రీముఖియు, ఓంకారమును, జ్వాలయు గూర్చుండి ప్రసంగించుచుండిరి. తల్లియు, కుమార్తెయు సంభాషణలో విస్తారముగ భాగస్థులగుచుండిరి. ఉభయులు నేదో దృఢనిశ్చయులై యున్నట్లు కన్పట్టుచుండిరి. మేమిప్పుడు వర్ణింపబోవు విషయములపై ప్రకరణమందలి సంగతులు జరిగిన మూడుదినములకుజరిగెను. మఱియు రాత్రి యెనిమిది గంటలవేళ జరుగుచుండెను. గృహాయజమానురాలు కూతుతో నిట్లనుచుండెను.

'ప్రప్రథమమందు మీయిర్వురికి నెట్లు పరిచయమాయెను?'

'మూడు నెలలక్రిందట నొకనా డాతనిని మనమేడపై నుండి చూచియుంటిని. అప్పు డాతడు వీధిలో నెవ్వరితోడనో సంభాషించుచుండెను.'

'తరువాత?'

'పలుమాట లెందులకు? ఆక్షణమునుండియు నాతడు మనఃకాంతుడయ్యెను.'

'అట్లా? తరువాత మీ రొకరినొక రెట్లు చూచుచుంటిరి.'

'దినదినము నదేవేళ కాతడువీధిలోనుండుచువచ్చును, నేను మేడపైనుండి యీతనిని జూచుచుండెడిదానను.'

'నీనడత నాకు నచ్చలేదు.'

'శ్రీముఖి సగర్వముగా నీనిందకుఁ బ్రత్యుత్తరమీయ లేదు. రాధాయమ్మ మరల నిట్లడిగెను.'

'రామరాజు అవివాహితుడని నీకెట్లు తెలియ వచ్చెను'

'ఆతని వయసునుబట్టి—నడతనుబట్టి.'

'మొదటిదొక కారణము కాజాలదు. ఆతనినడత యెట్టిది ?'

'ఆతడు నన్ను మోహదృష్టుల వీక్షించుచుండినను— ఆతనిచూడ్కులందెట్టి దౌర్జన్యమును, నైచ్యమునుదోచ లేదు.

'పైన? '

'పైన—త్వరలోనే యాతడొక చిన్న యుత్తరము వ్రాసెను. దానిలో నాత డవివాహితుడైనట్లును—నన్ను ప్రథమమున గనినక్షణమునుండియు నాకొఱకు బ్రాణముల ద్యజింపసిద్ధముగ నున్నట్లును దెలియబఱచెను.

'ఆ—హా ! అంతయు నాటకలక్షణముగా నున్నది!'

'మీరీనడుమ జేసినచర్యలకంటెనా ?'

రాధాయమ్మ మనసు చివుక్కుమనెను. కాని కుమార్తెకు దన క్రోధము గన్పట్టనీయక నిర్లక్ష్యముగా నామె ప్రసంగము సాగించెను.

'తరువాత జెప్పవైతివి ?'

'పిమ్మట నేను రామరాజునకు బ్రత్యుత్తరమువ్రాసి తోటగోడలోని తలుపుతాళపుచెవి నిచ్చితి.'

'ఏమి ? మీరు తోటలో గలిసికొంటిరా ?'

'అవును—పెక్కుమారులు—కాని లేశమైన దురూహతోడ గాదని యొక్కసారియే చెప్పుచున్నాను.'

'చాల బాగుగా నున్నది!'

'మాయిర్వురి మనస్సునకు నచ్చియున్నది. జన్మలో నొకరి ప్రాణ మొకరుగ మేము మెలగ దాటరానిశపథముల జేసికొంటిమి.'

'జౌనా!'

'ముమ్మాటికిని'

రాధాయమ్మ కనుబొమలు ముడిచెను. కర్కశ స్వరముతో నామె యిట్లనెను. ఈసంబంధమునకు నే నెప్పటికి నంగీకరించనని తెలిసికొనుము.'

'ఏల ?'

'రామరాజు స్థితిగతు లెట్టివి ?'

'మనవానికంటె మంచివే !'

'ఏవిధముగ ?'

'అన్ని విషయములలో.'

'అనగా ?'

'రామరాజు ధనికుడు.'

'తల్లిదండ్రు లున్నారా ?'

'లేరు.'

'బంధువులు ?'

'నెల్లూరు ప్రాంతముల నున్నారట.'
'తానిక్కడ నెందున కున్నాడో?'
'వ్యవహారములచేత'
'వానినైజ మెట్టిది?'
'అవి రహస్యములు'
'అనగా నీకవి యాతడు చెప్పలేదని యర్థము.'
'అయిన?'
'శ్రీముఖీ! ఇంకను తెలిసికొనజాలవా?'
'ఏమని?'
'రామరాజు నాటక సూత్రధారియని.'
'విశదముగా జెప్పుము.'
'అనగా నిన్నాతడు వంచన చేయుచున్నాడని.'
'నాయభిప్రాయము వేఱు.'
'కావచ్చును. కాని త్వరలో దెలిసికొందువు.'
'ఏమిటో?'
'ప్రియుని మోసము.'

'అమ్మా! నీకీయనుమాన మక్కఱలేదు. వలసిన రామరాజు నిచ్చటికి రప్పింతును. పిమ్మట నీవే యాతనితో సంభాషింపవచ్చును.'

'ఈపద్ధతియుత్తమముగానున్నది' అని ఓంకారమనెను.

'రామరాజుతో మాటాడి తరువాతవిషయము చూచుకొనవచ్చును' అని జ్వాల సలహాచెప్పెను.

'అయిన నట్లే కానిమ్ము.', రాధాయమ్మ శ్రీముఖితో ననియెను 'నీ ప్రియుని మాతో సంభాషింపనిమ్ము.'

'అభ్యంతరము లేదు.'

వాకిటితలుపెవ్వరో స్ఫుటముగా దట్టిరి.

'ఎవ్వరో!—పగటిచుక్క కాదుగద ! అనుచు రాధాయమ్మ తెల్లబోవసాగెను.

'మేడపైకి బొమ్ము.' ఓంకార ముపాయము చెప్పెను. 'అపాయము లేనిచో నిన్ను బిలిచెదను. నిశ్శబ్దముగా నుండుము.'

'పగటిచుక్కయైన ?'

'నేను లేనా ?'

'పొమ్ము పొమ్ము' అని ఓంకారము తొందర చేసెను.

రాధాయమ్మ నిశ్శబ్దముగా జకచక మేడపైకి నిష్క్రమించెను. ఓంకార మేగి తలుపుతీసెను.

'ఎవ్వరచ్చట ?' అని యాత డడిగెను.

'నేను' అని యొక యెఱిగిన కంఠస్వరము ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. మఱుక్షణములో పురుషోత్తమరావు లోని కేగుదెంచెను.

పందొమ్మిదవ ప్రకరణము

కర్మము

పురుషోత్తమరావు ముఖమున గాంభీర్యమును, వెలవెల పాటును వచ్చొత్తినట్లుండెను. ఓంకారము వానిని గమనించి యేవో విశేషములు జరిగినవని గ్రహించెను.

'మాణిక్యము మీయొద్ద నున్నదా' అని యాతడడిగెను.

'నాదగ్గఱలేదు' అని పురుషోత్తమరావు విసుగుతో ప్రత్యుత్తర మిచ్చి యొక యాసనము జేరెను.

'మఱి ?'

'ఏమి ?'

'జవ్వని యిప్పుడెచ్చట నున్నది ?'

భగవంతుని కెఱుక !'

ఓంకారము వింత చెందెను.

'ఆమె మిమ్ము బ్రతారించి కనుదాటెనా ?'

'చాల గడబిడ జరిగెను—రాధాయమ్మ యేది ?

జ్వాల చకచక మేడపై కేగి యజమానురాలిని బిలుచుకొనివచ్చెను. మందహాసముతో బ్రవేశించిన రాధాయమ్మ యాగంతుకుని వదనము చూచి, తన ముఖమున గూడ గంభీరత నెలకొల్పెను.

'పురుషోత్తమరావుగారా ?' అని యాతని సంబోధించుచు నామెయు గూర్చుండెను.'

'ఔను.'

'మాణిక్యమెట్లున్నది?'

పగవారికైనను వ్యభిచారబుద్ధి వలదు—వలదు.

రాధాయమ్మ మహాశ్చర్యము సూచించెను.

'ఈబరితాప మెట్లువచ్చె ?' అని సగమెగతాళిగా నామె యాతని నడిగెను.

'పెద్దగోల జరిగినది—మాణిక్యము రెండుమారులు తప్పించుకొనినది నాకు జావు తప్పి కన్ను లొట్టవోయెను.'

'మొదటిసారి జరిగినది తెలియును. మీరు గుండేరులో దుమికి—బాలికను రైలులో పంపితిరి.'

'అవును—నేను పెద్దమూఢుడను.'

'కాదా మఱి! చేజిక్కిన నిధిని బోగొట్టుకొను మందుడుండునా?'

'ఏమైననేమి? జరిగినది జరిగినది...'

'అవునండి. జరుగబోవునది జరుగగలదు. ప్రస్తుతమేమి?'

'పురుషోత్తమరావు గడ్డము తడివికొనుచు యోజింపజొచ్చెను. అందఱు నిశ్శబ్దముగ నుండిరి. శ్రీముఖి జరుగుచున్న విషయ మంతయు మిక్కిలి జాగ్రత్తగా గమనించుచుండెను. అందఱు పురుషోత్తమరావు వదనమువంక జూచుచు నాతని

మాటలు వినవేచియుండిరి. ఎట్టకేలకు బురుషోత్తమరా విట్లనెను.

'మొదటిసారి నన్ను తప్పించుకొనిన మాణిక్యము తిరిగి నాకెట్లు లభించెనో తెలియునా?'

'తెలియును.' అని రాధాయమ్మ సమాధానము చెప్పెను.

'ఎట్లు?'

'నీ సేవకుడగు ఆర్ముఖమును. ఈ ఓంకారమును నీకా మెనుదెచ్చి ఇచ్చిరి-కాదా!'

'ఓంకారమా ! ఎట్లు ?

ఓంకారము జరిగినసంగతి క్లుప్తముగా దెలియజెప్పెను పురుషోత్తమరావు మిక్కిలి వింతచెంది యిట్లనెను.

'ఆర్ముఖ మెంత టక్కరి !'

'ఆసంగతి యిప్పుడు తెలిసికొంటిరా ?' అని ఓంకార మనెను.

'నీవు తనకు సాయముచేసినట్లు చెప్పనేలేదు సుమా!'

'ఎట్లు చెప్పును ? అది యట్లుండనిండు. ఆపిల్ల మీయొద్దనుండి మరల నెట్లు తప్పించుకొనెను?'

నా తెలివి తక్కువవల్ల.

'అది విశదమే. రాధాయమ్మ యనెను. కాని జరిగిన విధాన మెట్టిది?'

'ఆర్యముఖము నాకు గర్భశత్రు డాయెను.'

'మీరు వాని కీయవలసిన పైక మీయనైతిరి. కాబోలు' అని ఓంకారము వెంటనే అడిగెను.

'అవును—ఈ లేదు.'

'వేయి రూపాయలు కాదా ?'

'ఔను.'

'మీదే తప్పు.'

'ఎవరిదైననేమి ?—కాని నీ కార్యముఖము సంగతి తెలియదు. ఆవేయి రూకలు ఇచ్చితి ననుకొనుము. ఒక్క పది దినములాగి నన్ను బెదరించుచు మరల పైకము కోరి కాతడు వచ్చును.'

'అయినను ఆర్యముఖమును నిందించవలసినది లేదు.'

'అవునా ? పురుషోత్తమరావు వికటముగా నడిగెను. ఎట్లయ్యా ?'

'మరల మీదే తప్పు.'

'అదే, ఎట్లు ?'

ప్రక్కలో బల్లెమువలె మీ గుట్టెటింగినవానిని జేర దీయరాదు.'

'నానీడవలె వాడు నన్ను విడువడే !'

'అట్లయిన మీక్షేమముకొఱకై కొంత సాహసము చూపిన బాగుగ నుండెడిది.

'చూప లేదా ! వానిని రివాల్వరుతో కాల్చితిని !'

'అందఱు నాశ్చర్యము తెలిపిరి.'

'అదెట్లు జరిగెను ?' అని ఓంకార మడిగెను.

పురుషోత్తమరావు దాసరిపల్లిలో మిద్దెలో తాను ఆర్మ్ఖమును గాల్చి పలాయనము చేయుట—తుకాజీ వెంట నంటుటవఱకు జెప్పి యిట్లనెను.

'తుకాజీ గంజాయి మత్తుడు. వానినుండి నేను చీకటిలో దప్పించుకొని ఒకపల్లె చేరి నాడట గడపితిని. తరువాత నింతవఱ కచ్చట నిచ్చట దిరిగి—పిచ్చియెత్తినట్లుండి—యుదకు గర్తపురమునకు వచ్చితిని. అయినను ఆర్మ్ఖము నన్ను వదలడు !'

'అదేమి ? రాధాయమ్మ తొందరగా నడిగెను. ఆర్మ్ఖము చనిపోయియు నిన్ను సాధించునా ?'

'వాడు చావలేదు! నాతుపాకిదెబ్బ సరిగా తగులలేదు'

'ఏమి ?'

'ఏమా ? నాకర్మము !'

'నిజముగా నంతే. కాని వాడు చావనట్లెట్లు తెలియును?

'నేటిరాత్రి ఇంతకు బూర్వమే వానిని జూచితిని.'

'ఆ ! ఎక్కడ ?'

'నేను దీపపుస్తంభము క్రీనీడలో దాగితిని. మృత్యుదేవతవలె ఆర్మ్ఖము చుట్టుప్రక్కల గలయజూచుచు ముందునకు బోవుచుండెను.'

'ఎవరికో అకు?

'ఇంకెవరికో అకు? గోవిం—పురుషోత్తమరావుకో అకే!

మరల వాకిటి తలుపెవరో స్ఫుటముగా దట్టినట్లు చప్పుడయ్యెను. రాధామ్మయు బురుషోత్తమరావును వెల వెల బోయిరి.

'పగటిచుక్కయేమో?' అని గృహాయజమానురాలనెను.

'అమ్ముఖము కాదుగడ!' అనిపురుషోత్తమరావు లేచెను.

'ఓంకారం! పోయి తలుపు తెఱవుము—అయ్యో! రమ్ము! రమ్ము! అనుచు నాత్రముగా రాధామ్మ మేడ మెక్కి యదృశ్యయయ్యెను. పురుషోత్తమరావు నామె ననుసరించి యంతర్ధాన మొందెను.

ఓంకారము పోయి తలుపు తెఱచెను చిత్రాకారముతో పగటిచుక్కలోని కేగుదెంచెను.

ఇరువదియవ ప్రకరణము

అంత్యకాలము

ఓంకారము తెల్లబోయెను. ఆతనిగుండె దడదడ లాడుచు స్వాధీనముతప్పిపోయినట్లుండెను. తడబడుచునాతడు పెదవులు విచ్చి యేమో యడుగబోయెను. కాని యాప్రశ్న

వెలుపలికి రాలేదు. తలుపుబంధించి పగటిచుక్క ముందున కడుగిడెను. అప్రయత్నముగ ఓంకారము ప్రక్కకుజరిగెను. ఆయాగంతుకుడు పెద్ద పెద్ద యడుగులతో జ్వాలయు, శ్రీముఖియు కూర్చుండిన ప్రదేశముచేరెను. అప్రయత్నముగ నే— వణకుచున్న కాళ్ళతో—ఓంకార మచటికివచ్చెను. జ్వాల పగటిచుక్కనుజూచి కెవ్వున కేక వేసెను. కాని గుండెదిటవుగల శ్రీముఖి గంభీరవదనముతో నాతని వింతయాకృతిని గమనించెను.

వెనుక నొకమారు రాధాయమ్మకు దర్శన మిచ్చినప్పటివలెగాక యీమారు సుప్రసిద్ధుడగు నాచోరుడు వారికింకొకవిధముగా గన్పట్టెను. ఆతడు ధరించిన వింతరంగుల దుస్తులపై నెడమవక్షముపై నెఱ్ఱని యెముకొమ్ముల నక్షత్రము విస్పష్టముగా నగపడుచుండెను. ఆతని 'ముఖమల్ కోటు' పైన సొగసైన నక్షీపని దీపప్రకాశములో దళతళలాడుచుండెను. భుజములనంటి వీపుమీదుగా క్రిందికొక నీల పుటులిపిరి పట్టుగుడ్డ రాజలక్షణముగా వ్రేలాడుచుండెను. ఉంగరము లుంగరముగా జుట్టుకొనిన యాతని సుందర కుంతలములపై నెట్టి శిరోవేష్టము నమర్చబడియుండలేదు. వక్షముపై జేతులుమడిచి గంభీరవదనముతో, నిశ్చలదృక్సహిత నేత్రములతో పగటిచుక్క జ్వాలనిట్లు సంబోధించెను.

'రాధాయమ్మ యెక్కడ?

జ్వాల యాచోరనాయకునిచూపు సహింపజాలక తల వంచుకొనియే యిట్లు వణకుచు బ్రత్యుత్తర మొసగెను.

'నాకు దెలియదు.'

'తెలియదా ? పగటిచుక్క గద్దించుచు మాటాడెను. తెలియదా ? నిజముగా దెలియదేమి ? ముమ్మాటికిని ?— ఇటు చూడుము. నాపేరు పగటిచుక్క !'

జ్వాలదేహము, నఖశిఖపర్యంతమును గాలిలో జిక్కిన యెండుటాకు తేలిపోవుచున్నట్లు తేలిపోవుచుండెను. ఏదో చెప్పబోయి, నురుగులు గ్రక్కుచు నామె స్పృహతప్పి క్రిందబడెను. పగటిచుక్క వాడిచూపు ఆమె స్థైర్యమును భస్మీభూతము చేసెను.

మన స్థయిర్యము చిక్కబట్టిన శ్రీముఖ తటాలున లేచి యాగంతుకుని నిశ్చల గంభీర దృష్టులతో వీక్షించుచు నిట్లనెను.

'మాఅమ్మతో నీకేమిపని ?

పగటిచుక్క యామెను తీవ్రముగా దిలకించుచు నిట్లు సమాధానము చెప్పెను. అవును—పనియేయున్నది. ఆమె యెక్కడ ?

'చెప్పవద్దు—వద్దు' అనినట్లుగా ఓంకారము పగటి చుక్క వెనుక వణకుచు నిలిచి శ్రీముఖకు సనుసంజ్ఞ చేసి చేతులు త్రిప్పెను. కాని యా జవ్వని యాతని ప్రయత్నముల గమనింపలేదు. ఆమె పై ప్రశ్నకిట్లు జవాబుచెప్పెను.

'పనియుండవచ్చును—దానినైజమేట్టిది ?'

'సీకసనసరము.'

'మా యింటికి నీవు వచ్చుటయు మిక్కిలి యనవసరమే మా అమ్మకు హానిచేయజూచుట యంతకంటె—'

'ఎవరితో జర్చించుచుంటివి ? అనుచు పగటిచుక్క యొక వెట్టని బుడ్డితీసి తలవనితలంపుగా శ్రీముఖి నాసికా పుటముల చెంత నుంచెను. ఆమె యప్రయత్నముగ దానిని పీల్చెను. ఆమె కన్నులు క్రమముగా మూసికొనజొచ్చెను. నిలువజాలక కూలబడి యామె యచిరకాలములో దెలివి తప్పెను.

వెంటనే పగటిచుక్క ఓంకారమువైపు తిరిగెను. గజ గజ వణకుచు నాతండా చోరనాథుని పాదములపై వ్రాలి 'నన్ను నేను—' అనుచు దడదడబడుచు గన్నీరు గార్చజొచ్చెను.

'స్త్రీ చోరుడా! లెమ్ము, లెమ్ము' అని పగటిచుక్క కఠినముగా హెచ్చరించెను. వెలవెలబోవుచున్న ముఖముతో—నిస్తేజములైన నేత్రములతో ఓంకారము లేచెను. పగటిచుక్క మరల కఠినముగా నిట్లనెను.

'ఓరీ! పిరికిపందా! నా ప్రశ్నకు నిజమైన సమాధానము లేనిచో—భగవంతునితోడ—నీతల దొరుగును!

'చె—చె—ప్పెదను' అనుచు బలవంతముగ ఓంకారముచ్చరించెను. చెమటచే నాతని దుస్తులు తడిసిపోయెను.

'రాధాయమ్మ యెక్కడ ?'

ఓంకారము మేడమెట్లవైపు చూచెను.

'ఎక్కడ నున్నది ?'

'ఆ—మె—ట్లు—'

'మేడపై నున్నదా ?'

'ఉ'

'ఒక్క_త్తెయు'

ఓంకారము తలగోకికొనుచు నేమో చెప్పబోయి మూలుగ నొడగెను.

'చెప్పుము, మేడపై నింకెవ్వరున్నారు?'

'పు——రు——' పై మాటరాలేదు,

'ఎవ్వరు?——పురుషోత్తమరావా?'

'ఔ——ను'

'అయిన నీ విక్కడనే యుండుము. కడలిన జాగ్రత్త,' అనుచు బగటిచుక్క వడివడిగను——నిశ్శబ్దముగను మేడ మెట్లెక్కి యంతర్ధానము చెందెను

ఒక్క నిట్టూర్పు పుచ్చి, నెత్తిగోకికొనుచు——తలవంచి ఓంకారము చతికిలపడెను. అతనికెట్లులుండెనో కాని ఏమో మెల్లగా గొణగుకొనుచు మా——నా——అం త్య కాలము——అంత్యకాలము!' అనుచు జపము చేయుచుండెను.

ఇరువదియొకటవ ప్రకరణము

పిడుగుపాటు

ఓంకారము పగటిచుక్కకు దలుపుతీయకమునుపే రాధాయమ్మయు, నామె మడమలవెంటనే పురుషోత్తమరా

వును మేడమెట్లెక్కి యదృశ్యమైనట్లు వెనుక చెప్పియుంటిమి. మేడక్రింద బగటిచుక్క సంభాషించుచు జెవరించుచున్న కాలమున బైభాగమున నేమి జరుగుచుండెనో విశదీకరింప వలసి యున్నది.

పరుగు పరుగునబోయి రాధాయమ్మ విశాలమగు నొకగది ప్రవేశించెను. పురుషోత్తమరావునామె వెనువెంటనే గదిలోనికిజనితలుపుమూసెను. వెలవెలబోవుచున్న ముఖముతో రాధాయమ్మ 'తలుపు—గడియ' అనెను. పురుషోత్తమరావు వెంటనే కవాటము లోన బంధించెను. యోచించుచు రాధాయమ్మ యొక కుర్చీలో నాసీనయాయెను. పురుషోత్తమరావు మాత్రమింకను నిలువబడియే యుండెను.

స్వల్పకాలమునుండి యజమానురాలు సహచరునితో నిట్లు ప్రసంగించెను.

'అయ్యా! కూర్చుండుడు—ఆకుర్చీపై'

పురుషోత్తమరా వాసీనుడాయెను. ఆతని కుర్చీ నిలువుటద్దమున కెదురుగ గొలదిదూరమున నుండెను.

'పురుషోత్తమరావ్! పోయి వచ్చినదెవరో చూచి వచ్చెదవా?'

'ఎట్లు వీలగును?'

'వెలుపలికి వెళ్ళి మెట్లపైన నిలిచి క్రిందిసంభాషణ వినుము.'

'వినిన?'

'వచ్చిన దెవ్వరో విశదమగును.'

'నే నెవరి నెఱుగుదును?'

'భయములేదు-సంభాషణనుబట్టి గ్రహించుకొనుము.'

'నీ వెందుకు వెళ్ళగూడదు?'

'వచ్చినవాడు పగటిచుక్కయైన నాకు జావుతప్పదు'

'అర్ధ్మఖమైన—నాకు దప్పదు.'

'నావలెనే నీకును భయమా?' అని యజమానురాలు ఎగతాళిగా నడిగెను.

'నీవలెనే అనగా?

'అనగా నేను స్త్రీని—నీవు పురుషుడవు.'

'నిజమే' పురుషోత్తమరావు శాంతముగా బ్రత్యుత్తర మిచ్చెను. కాని నిష్కారణముగా పగటిచుక్క నిన్ను వేధించుచున్న, నెపముగల ఆర్ధ్మఖము నన్ను వధింపజూడడా?'

'అయిన?'

'క్రింద వచ్చియున్నది పగటిచుక్కయైన నీకంత భయములేదు. కాని ఆర్ధ్మఖమైన?'

రాధాయమ్మ విసుగుతో లేచెను. పురుషోత్తమరావు మాత్రము నిశ్చలుడై గంభీరముగా నట్లేకూర్చుండియుండెను.

'అయిన నేను పోయి చూచి వచ్చెదను.' అనుచు రాధాయమ్మ తలుపును సమీపించి గడియతీసెను.

'నా అభ్యంతరములేదు.' అని పురుషోత్తమరావు చెప్పెను.

'నీ యాజ్ఞకొఱకు నేను వేచియుండ లేను.' అని యజమానురాలు కర్కశముగా జవాబిచ్చెను.

'మఱింత మేలు'

తలుపు తెఱవబోవుచు రాధాయమ్మ మరల సంకోచములో నాగెను.

'నీవు దానిని జన్మలో దెఱవలేవు. రమ్ము. రమ్ము పిచ్చిపోకడలు పోకుము.' అని పురుషోత్తమరావు హాస్యగంభీర భావముతో ననెను.

రాధాయమ్మ విసుగుకొనుచు లోపలికివచ్చి పురుషోత్తమరావునకును—నిలువుటద్దమునకు మధ్యనున్న యొక కుర్చీపై నాసీనురాలాయెను. ఆమె వదన మాతనివైపును, వీపు దర్పణము దెసను నుండెను. పురుషోత్తమరావునకు అద్దములో దనముఖమును, రాధాయమ్మ వీపును శిరము వెనుక భాగమును విస్పష్టముగా నగపడుచుండెను. రాబోవు విషయములు చక్కగా గ్రహించుకొనుటకై చదువరులీ పైయంశముల బాగుగా గమనింపవలెను.

'ఉభయులును గొంత సేపు మౌనమువహించిరి, అంతట రాధాయమ్మ మరల నిట్లు ప్రసంగమెత్తెను.

'క్రింద యేమి జరుగుచున్నదో?'

'ఎట్లు తెలియవచ్చును?'

'ఎవరో వచ్చిరి—మన విరోధులే.'

'అవును. లేనిచో వచ్చి మనతోఁ గొడుక జెప్పియుండరా?'

'కాని పురుషోత్తమరావ్! అర్ధ్మఖము ధైర్యముగా మా యింటికి—నీకొఱకు వచ్చుననుట పొసగదు.'

'మఱి?'

'మఱి?' యేమున్నది? వచ్చినవాఁడు పగటిచుక్క!

'కావచ్చును.'

అయిన నీకేమి భయము? నీవు పోయి చూచిరమ్ము

రాధాయమ్మా! నీవు పొరబడుచున్నావు. మాణిక్యము నెత్తుకొని వచ్చినందులకే పగటిచుక్క నీపైన నింత పగఁబూనిన—ఆమెను జెఱుపయత్నించినందులకు నన్ను ఆతఁడేమి చేయఁడు?

కాబట్టి నీవు క్రిందికి బోవాలె?

క్రిందికే గాదు—వెలుపలికిఁ గూడ బోవను.

గృహయజమానురాలు మాఱుమాటాడలేదు. పురుషోత్తమరావు నిలువుటద్దములో జూచుచు, కదలక మెదలక యట్లే కూర్చుండెను. అచ్చటమిక్కిలి నిశ్శబ్దముగానుండెను.

అకస్మాత్తుగ పురుషోత్తమరావు 'ఇదేమి చిత్రము!' అనుచు కుర్చీలోనుండి సగము లేచెను.

విస్మయముతో రాధాయమ్మ 'ఏమి' అని యడిగెను.

ప్రత్యుత్తర మీయకయే పురుషోత్తమరావు నిలువు టద్దమువంక నదేకతీరున జూచుచుండెను.

'ఏమిటి?' అని భాగ్యయజమానురాలు మరల వింతతో నడిగెను.

పురుషోత్తమరావు సరిగా గూర్చుండి రాధాయమ్మ వైపు తిరిగి, నీవెప్పుడైన మల్లాపురములో నుంటివా?—ఉండలేదా? అని యాత్రముగానడిగి ప్రత్యుత్తరముకొఱకై యాత్రముగానే నిరీక్షించుచుండెను.

కాని రాధాయమ్మ సమాధానము చెప్పలేదు. కత్తి నాటువేసిన నెత్తుటిచుక్కలేనట్టులా మెముఖము క్షణములో బాలిపోయెను.

ఏమి? నీవు మల్లాపురములో నుండలేదా? సుమారు పదునాలేండ్లక్రిందట?—ఉండలేదా?

ఉండియుందును—దానిలో జిత్రమేమి? అనుచు రాధాయమ్మ బలవంతముగాఁ బెదవులు విచ్చెను.

చిత్ర మేమందువా? చాల చిత్రమున్నది! నీయప్పటి పేరు అలికుంతల కాదా?

రాధాయమ్మ మఱింత పాలిపోయినట్లయ్యెను.

'ఈ—ఈ—ప్ర—శ్న—లెం—దు—కు?' అని యామె వినబడి వినబడనట్లుగా నడిగెను.

నేను నిన్ను గుర్తించితిని! అనుచు పురుషోత్తమరావు లేచి యామెను సమీపించెను.

నీయభిప్రాయ మేమి? అనుచు గళలేని నేత్రములతో రాధాయమ్మ కూడ లేచెను.

నా యభిప్రాయమా? పురుషోత్తమరావు గంభీరముగా ననెను. పదునాలేండ్ల క్రిందట మల్లాపురములో నీవు అలికుంతలవు—నేను నీ ప్రియుడను! పదునైదు తియ్యని రాత్రులు—అయిదునూర్ల రూకలు—జ్ఞప్తియందున్నవా? ఇప్పటికైనను దెలిసినదే?

రాధాయమ్మ నిర్ఘాంతపోయి వెనుకకు గుర్చీలో బడెను. పురుషోత్తమరావామెను బట్టుకొనబోయెను. కాని యామె యాతని వారించుచు నిట్లనెను.

నీ—వు—న న్నెట్లు—గుర్తించితివి?

అద్దములో నీ వీపు—మెడ కనప్పుటచేత.

అనగా?

'నీ మెడపైన చిన్ననాట గాయమై' మానిపోడుగగు సన్నని మచ్చ యేర్పడినట్లు వెనుక నాతో జెప్పితివి. అది ఆ మచ్చప్రక్కన రెండు పెద్ద పుట్టుమచ్చ లుండెను. ఆ విషయము నాకు బాగుగా జ్ఞాపకమున్నది. నేడు తలవని తలంపుగనే నీ చిహ్నముల నిప్పు డద్దములో నీ మెడపై జూచితిని.

స్తంభితురాలై వినుచున్న రాధాయమ్మ చలించలేదు. ఆమె దృష్టియు జలింపలేదు. ప్రతిమయైన నంత నిశ్చలముగా నుండజాలదు.

నా కాన్పు నేమిచేసితివి? అని యాకస్మికముగా పురుషోత్తమరావా మెను ప్రశ్నించెను.

నేను గర్భము ధరించితినని నీకెట్లెఱుక? పదునైదు దినములేగదా నీవు నాతో నుండినది? పిమ్మట వింతగా నంతర్ధానమైతివి. నాటికి నేటికి నీవా పురుషుడవని తేలుచున్నది.

నేను పిమ్మట విచారించితిని. నీవు గర్భిణివై యున్నట్లు వింటిని. చపలచిత్తుడ నగుట మరల నీకు దర్శన మీయలేదు. కాని—ఆశిశు వేమాయెను?

ఇక దాచ నేటికి! రాధాయమ్మ చెప్పెను. ఆ శిశువు నొక బీదవాని యింటయుంచి నేను పలాయనము చేసితిని.

బీదవాని యింటనా? పేరు?

వామనరావు.

భార్య యుండెనా?

ఉండెను.

పేరు?

కుసుమమ్మ.

వామనరావు!—కుసుమమ్మ!—వారిప్పు డెక్కడ నున్నారు?

తరువాత సంవత్సరమునకే వారు మల్లాపురము విడిచిరట—మీది వృత్తాంతము నాకు దెలియదు.

ఈ పదునైదు సంవత్సరములనుండి వారిజాడ లేదా? లేశమును.

తలుపకస్మాత్తుగ దెఱచికొనెను. రాధాయమ్మ తలుపుగడెయు దీసినప్పుడు మరల వేయుటకు మఱచెను.

పగటిచుక్క లోన బ్రవేశించెను.

రక్షింపుము—రక్షింపుము! అనుచు కెవ్వన నార్చి రాధాయమ్మ పురుషోత్తమరావును గాగిలించెను.

దురదృష్టవంతురాలా! పగటిచుక్క దీనముగా జెప్పెను నిన్నా పరమేశ్వరుడే సంరక్షింపవలెను—ఓరీ పాపకర్ముడా! గోవిందంపంతులు; నీవు తలపెట్టిన ద్రోహము చెప్పరానిది—కననిది—విననిది!

పగటిచుక్క యూగెను. వారుభయులును దెల్లపోయి చూచుచుండిరి. యాగంతకుడు మరల నిట్లనెను.

దైవఘటన యిట్లున్నది మీరు కనిన పసిపిల్ల యెవ్వ రనుకొనుచున్నారు? ఓ అలికుంతలా! నీవు వామనరావుగారి కప్పచెప్పినపిల్ల యెవరో తెలియునా! గోవిందంపంతులు! నీవు ఉంపుడుకత్తెగా కొనిన సుందరి యెవ్వతెయో తెలియునా?—ఆమెయే మీకూతురు ఆమెయే మాణిక్యము!

భగవంతుడా! అనుచు గోవిందంపంతులు రాధాయమ్మను విడిచి చతికిల బడెను. రాధాయమ్మ స్మృహతప్పి నేలమీద వ్రాలెను.

పగటిచుక్క నిశ్చలముగా నిలిచియుండెను.

ఇరువదిరెండవ ప్రకరణము

చిత్రదాంపత్యఫలము

స్వల్పకాలములోనే రాధాయమ్మ కన్నులు విచ్చెను. ఆమె మేధక్షేత్రముపై నిట్టి దారుణమైన పిడుగు పడినతరు వాతనది కొంతసేపటివఱకు గోలుకొనలేదు. తెలిసిదెలియని చూపుతో నామెగదిలో జుట్టును జూచెను. పగటిచుక్క గంభీరముగా గూర్చుండి యుండెను. పురుషోత్తమరావు చేతులలో దలపెట్టుకొని పాలినముఖముతో నాతని సగసనే యాసీనుడై యుండెను—తానిప్పుడెచ్చటనున్నది! తానొక సోఫాపై బరుండెను. అచటికెట్లు తాను వచ్చెనో యామె కగోచరముగా నుండెను.

అలికుంతల లేచినది పగటిచుక్క యనుచుండెను. ఆమెను గూర్చుండజేయు—మాటలాడవలెను.

'చిత్తము' అని పురుషోత్తమరావు దీనముగా సమా ధానము చెప్పి యామెవైపు తిరిగెను.

రాధాయమ్మ తనంతటతానే లేచికూర్చుండెను.

'లేచినది' అని పురుషోత్తమరా వనెను.

పగటిచుక్క యామెను తీవ్రముగా దిలకించుచు నిట్లనీ గెను, ఓ దురదృష్టవంతురాలా! నీవు నీకన్నకడుపు నెడల

దలపెట్టిన ద్రోహంబలిమి యిప్పటికైనను సంపూర్ణముగా గ్రహించితివా ?

నాకు — నాకు-ఎఱుకలేదు. ఇందునకు పరమేశ్వరుడే సాక్షి! అని యామె పశ్చాత్తాపముతో బ్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

అవునవునౌనుము. అయినను నీదుర్వృత్తికి భగవంతుడు నిన్ను తగినరీతిగా శిక్షించెను! నీవు సుందరుల నెత్తికొనివచ్చి బానిసలుగా నమ్ముచుంటివి—ధర్మస్వరూపు డగు ఈశ్వరుడు తుదకు నీకన్నకూతునే నీచే విక్రయింప జేసెను. మీదు మిక్కిలి—ఎవరికి ? పిల్లకన్న తండ్రికి !—దేనికి ? తన ఉంపుడు కత్తెగా నుంటకొఱకు ! ఎంత దుశ్చరితము ! ఎంత అన్యాయము ! ఎంత అమానుషము !

ఈశ్వరా! నన్నీక్షణమున నిలువున దహించివేయుము! అనుచు పురుషోత్తమరావు వలవల నేడువదొడగెను.

బొందితో నన్నీపట్టున నరకకూపమున భగవంతుడు దిగద్రొక్కిన నాతనికి వందనము లర్పించెదను. అని రాధాయమ్మ వికృత కంఠస్వరముతో జెప్పెను.

పగటిచుక్క మరల గంభీరముగా నిట్లనెను. 'మీకున్న ఒక్క—క్షమాపణము నేమన మీరీఘోరకృత్యముల నజ్ఞానులై చేసితిరి. లేశము తెలిసినను నాప్రకార మొనర్చి యుండరు.'

'జన్మలో' అని పురుషోత్తమరావు దృఢముగా వచించెను.

'కంఠమున ప్రాణము లుండగ—' అనుచు రాధా యమ్మ స్ఫుటముగా నుచ్చరించెను. ఆమెకు గొలదిగ ధైర్యము తిరిగి వచ్చెను.

మరియొక సంగతి పగటిచుక్క శాంతముగా జెప్పెను: 'మాణిక్యము నా దత్తురాలయిన భార్యయని తెలిసికొనుడు.

పురుషోత్తమరావు వింత చెందెను. తాను పగటి చుక్క మనోహారిమెడల జేయదలంచిన ద్రోహమును—దాని పర్యవసానఫలమును నూహించుకొని యాతడాపాదమస్తక మును వణకెను.

కాని రాధాయమ్మ యిదివఱకే మాణిక్యము పగటి చుక్క ప్రియురాలై యుండవలెనని యూహించి యుండెను. ఆజవ్వనిని విక్రయించినందులకు పగటిచుక్క తనను బెట్టిన కష్టములే దీనికి గారణము. 'నేనింతమాత్ర మూహించితిని- ఆ బాలికను విక్రయించిన పిమ్మట నీచేత జిక్కినప్పుడు' అని యామె మెల్లగా ననెను.

'అవును' పగటిచుక్క సమాధానము చెప్పెను. 'నాచేత జిక్కినప్పుడు నీవు మహాపదలో నుంటివి. అది యట్లుండ లక్ష్మీపురములోని బసవరాజే వామనరావని యెఱుగుము. ఆతడు నామమును మార్చి తిరుగుచున్నాడు.'

అందువలననే యింతయనర్థము సంభవించెను! అని రాధాయమ్మ విసుగుతో బలికెను. 'అదియుగాక పిల్లపేరు నాచే బెట్టబడినది కాదు.'

నీవు వామనరావుగారియింట కాగితముంచి పోతివి. దానిపై 'అ' అని సంతకముండెను. 'అ' అన అలికుంతల యని నీయభిప్రాయము కాదా!

నిస్సందేహముగ. అని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. కాని యామె కంఠస్వరము వణకుట స్పష్టమాయెను.

మంచిది—నేటికి చిత్రములు విచ్చిపోయినవి—మీ చిత్ర దాంపత్యఫలము వెలువడినది—రంగతులు విశదీకరింపబడినవి.

కుసుమమ్మగారు లక్ష్మీపురములో నున్నదా? అని రాధాయమ్మ కొలది గాలముండి యడిగెను.

లేదు.

ఏమి? ఆమె యిప్పుడెచట నున్నది?

చచ్చి స్వర్గమున

పాపము! ఆపుణ్యాత్మురాలు గతించినదా!

అవును.

రాధాయమ్మ విచారించెను. కుసుమమ్మ గుణముల బొగడజొచ్చెను. పగటిచుక్క యామెకడ్డమువచ్చియిట్లనెను.

ఆ సంగతి పిమ్మట మాటాడవచ్చును. ప్రస్తుతము మీతో కొన్నివిషయములు సంభాషింపవలెను. నే చెప్పు దానిని శ్రద్ధగావినుడు—బసవరాజని పేరుపెట్టుకొని వామనరావు మల్లాపురము—తరువాత నెల్లూరు విడుచుట మొదలైనవి మీకు దెలుపవలసియున్నది.

మేము సిద్ధముగా నున్నారము. అని యిరువురు నైక కంఠ్యముగా వాక్రుచ్చిరి.

పగటిచుక్క గంభీరముగా తాను జెప్పదలచుకొనిన విషయ మారంభించెను.

ఇరువదిమూడవ ప్రకరణము

గోవిందంపంతులు

చెప్పినవిషయములే మరల మరల జెప్పుచు జదువరులకు విసుగు గలిగించుట నాయుద్దేశము కాదు. జస్వంత రావను పేర దన్నికముందుబిలుచుచుండవలెనని పగటిచుక్క వారితో జెప్పెను. అతడు వారికి దెలిపినవిషయములలో ముఖ్యమైన వేవియన బసవరాజను పేరుతో వామనరావు మల్లాపురము విడిచి నెల్లూరు చేరుట—అక్కడ బదేండ్లున్నతరువాత కుసుమమ్మగారు మృతినొందుట—ఆసమయమున పగటిచుక్క మాణిక్యమునుజూచి ప్రేమించుట—వారితో పరిచయము—తరువాత వారిని గొలది కాలమునకు లక్ష్మీపురము జేర్చుట—ఈసంగతి జెప్పుచు బగటిచుక్క యిట్లనెను.

నాకు వామనరావుతో బరిచయమైన సమయముననే సరిగా మధుసూదనరావుగారి కొక దాసి కావలసివచ్చెను. ఇది

సుమారు మూడేండ్లక్రిందటిసంగతి, కొన్నికొన్ని కారణము లచే నేనును, నాసహచరులును మధుసూదనరావుగారిని సంశయించుచు నాయనపై గాపుంటిమి. అందుచే నాప్రయత్నములకు వీలుగ నాతల్లినే వారిదగ్గర దాసిగా నుండునట్లు సనుపాయ మొనర్చితిని. తరువాత గొలదికాలమునకే మధుసూదనరావుగారి కెవ్వరినైన బెంచుకొనవలెనని బుద్ధి జనించెను. దానిపై నేను నాతల్లితో యోజించి సుగుణములకుప్పయైన మాణిక్యము నాతనికి జూపితిమి. చూచిన క్షణమునుండియు, ఆయన కాజవ్వానిని బెంచుకొన బెద్దకోర్కె పుట్టెను.

తరువాత నేను వామనరావును దెచ్చి, యాయనస్థితిగతులు మధుసూదనరావుగారితో జెప్పి, మాణిక్యము జనన రహస్యము తెలిపి, నేనాసుందరిని వివాహమాడ నెంచినట్లు యెఱిగించితిని. నేనొక ధనికుడననియు, చూది దక్షిణాదియనియు నదివఱకే ఆయనతో వచింపితిని. అన్నిటికిని మధుసూదనరావుగారు సంతోషముతో సమ్మతించెను. ఆయన మిక్కిలి ధనికుడు. ఈ మూడుసంవత్సరముల నుండియు దల్లియు దండ్రియు, దానై యాతడల్లారుముద్దుగా మాణిక్యమును బెంచుచున్నాడు. నేనును నావ్యవహారములు చక్కబెట్టుచు నడుమ నడుమ లక్ష్మీపురమునకు వెడలి వారినెల్లర జూచి పోవుచుంటిని. సుమారు రెనిమిది నెలలక్రిందటివఱకు స్థితిగతు లిట్లుండెను. అప్పుడు మాణిక్యమును ఓంకార మెత్తుకొనివచ్చెను.

తరువాత గొంతకాలము రాధాయమ్మనుజీవాల్లుపెట్టి యామెను నిజమున్వృత్తి విడుచునట్లొప్పించి పగటిచుక్క యిట్లనెను.

ఇక్కడ నాకు గొద్దిపనులున్నవి. అవియైనవెంటనే నిన్ను లక్ష్మీపురము తీసికొనివెళ్ళి నీనూతును జూపెదను.

నేను సిద్ధము—ప్రతిక్షణమును అని రాధాయమ్మ వాక్రుచ్చెను.

నీవు, ఓంకారమును—అతనితల్లిని విడిచివేయవలెను.

వారెక్కడకు వెళ్ళుదురు ?

కొంతసొమ్మిచ్చిఉ వ్యాసన చెప్పుము. వారినిక జన్మలో జూడకుండ జేయుము. సరే శ్రీముఖియో ?

అమెను నీవెంటదెమ్ము. ఇప్పుడామె నామయిదనలైనది— రామరా జెవ్వరో తెలియునా ?

నీవు రామరాజు నెఱుగుదువా ?

కేవల మెఱుగుటమాత్రమేనా ? అతండెవ్వరనుకొను చున్నావు ?

నాకేల్లు తెలియును ? ఎవ్వరు ?

నాప్రాణములో సగము—నాకెడిచేయి.

రాధాయమ్మ యాశ్చర్యము జెందుచు, అయినచిత్రమే అప్రయత్నముగ మీరిరువురు అక్కచెల్లెండ్ర బెండ్లి యాడుట సంభవించినది ! అనెను.

అవును—చిత్రమే కరి, సిరిక గ్రిందికి వెళ్ళి, యుక్తమని తోచినంతవఱకు నీవారితో సంగతులు తెలుపుము.

రాధాయమ్మ మేడపైకి బరువై తటోటలాడుచున్న హృదయముతో వచ్చెను. కాని యిప్పుడామె చింతదీరిన మనసుతో, కలకదేఱిన ముఖముతో గ్రిందికేగెను. ఆమె వెడలినతరువాత పకటిచుక్క గోవిందం పంతులుతో నిట్లనెను.

గోవిందం పంతులు! నీవు నాకొక విధముగ నపకారము చేయలేదు. అనేక సందర్భముల నీవు నాగర్భశత్రుడవు! నిన్ను క్షమింపలేను.

అజ్ఞానుడను—నన్ను రక్షింపుము. అనుచు బాష్పములతో గోవిందం పంతులు పకటిచుక్క పాదములపై వ్రాలెను.

ఓ భీరుడా! లెమ్ము లెమ్ము. నీవు కన్నపుదొంగయగు జనార్దనరావు కొనర్చిన సాయమంతయు నాకంత విషము పోసినట్లే. అయినను జనార్దనరావు నీదగ్గర చుట్టమగుట నీకొక క్షమాపణ.

నేను పెద్ద లుబ్ధుకను—నన్ను నఱికినను పాపము లేదు!

తరువాత—నీవు మాణిక్యమువిషయమై తలపెట్టిన ద్రోహము!

నన్ను వేఱే చంపనక్కఱలేదు!

నీ వేదుర్గతికి బోవుదువో భగవంతుని కెఱుక!

ఎంత శిక్షయైనను నాకు దగును. కాని—కాని—

ఏమి?

నీకు గోపమువచ్చునేమో!

భయములేదు—చెప్పుము.

నన్ను లక్ష్మీపురము తీసికొనివెళ్ళవా?

నిన్నా?

అవును.

దేనికి?

నా కన్నకూతు పాదముల వ్రాలుటకు-ఇది మొదటిది.

రెండవది?

నన్ను ఆర్ముఖము కత్తినుండి తప్పించుటకు.

ఆర్ముఖము నేటిరాత్రి నిన్ను వెంబడించెనా?

నిశ్చయముగా.

పగటిచుక్క యోజించెను.

నా క్షమాపణ చెప్పుకొనుటకు—నా కూతురు సన్నిధానమున నుండుటకు నన్ను నీవు లక్ష్మీపురము తీసికొని వెడలకుండిన—

పిచ్చివాడా! ఇట్టి గర్భశత్రుని నిన్నెట్లు రక్షించెదను?

పోనిమ్ము—నీమామనైతిని, చేతినిండుగ వధింపుము.

పగటిచుక్క ఆలోచించుచు నిట్లనెను. నిన్ను-రక్షించెదను. నా హృదయ పూర్వకముగ గాదు. నా కొఱకు గాదు. కేవలము సద్గుణరాశియగు మాణిక్యముకొఱకు!

ఆదుఃఖము నన్ను నీడవలె వెన్నాడుచునే యుండును. నాగుట్టంతయు వానికి బూర్ణముగా దెలియును. వాడు జీవించి యుండిన నాకు క్షేమము గలుగదు.

చూచెదను. వానికిక భూమిపై విస్తారము దినము లుండవు—హంతలు హంతలను వధింతురుగాక!

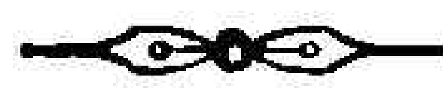
తథాస్తు

నేను మరల జెప్పువఱకు నీవు రాధాయమ్మయింటనే ఉండుము. ప్రస్తుతము నేను వెడలుచున్నాను.

పోయి రమ్ము.

పగటిచుక్క త్రుటిలో మేడక్రిందకేగి యటనుండి నిష్క్రమించెను.

ఇరువదినాలుగవ ప్రకరణము

వినాశకాలము

మాయాచిత్రచరిత్ర యించుమించుగా సమాప్తము నకు వచ్చుచున్నది. పగటిచుక్కయు, మాణిక్యము నీరెండవ భాగమునందలి కథ యింతదనుక తమలో భాగించుకొని నారు. ఆ కారణమున మేము బొత్తిగా కొందఱుపాత్రల విషయ మెత్తుటయే సంభవింపలేదు. కాని యింతట నుపేక్ష మాని శ్రీధరరావును, చంద్రము నెట్లెట్లున్నారో చెప్పవలసి యున్నది.

ఖాజీపేటలోని యొక మారుమూల సందులో నొక చిన్న పెంకుటిల్లంతయు శ్రీధరరావద్దకు దీసికొనినట్లు వెనుక జెప్పియుంటిమి. ఇంతవఱకు నాతడచ్చటనే యుండెను. పై ప్రకరణమందలి సంగతులు జరిగిన మఱునాటి యర్ధరాత్ర మున శ్రీధరరావు పెంకుటింటిచావడిలో జాపపై గూర్చుండి చంద్రముతో గంభీరముగా బ్రసంగించుచుండెను. చంద్ర మాతని సమీపమున నాసీనయై యుండెను. వారిద్దరియందు నీకొలది దినములలో నెట్టిమార్పును జరుగలేదు. చంద్రము మఱింత మనోహరముగ నుండెను. శ్రీధరుడు మఱింత గంభీర ముగ నుండెను.

శ్రీధరుడు పెడమొగము పెట్టి యాసుందరితో నిట్లను చుండెను.

అయిన నేమందువు ?

ఏమనుట కేమున్నది ? నీవు నన్నాదరించుట లేదు.

అగునా ?

ముమ్మాటికిని.

మంచిది. చంద్ర ! మనకు వాదన అవసరములేదు. పోనిమ్ము.

అయినను— నేను నిన్నెట్లాదరించుట లేదు.

చెప్పెదనునా ?

చెప్పవలెననియే నామనవి.

శ్రీధరా! నీనునవియా? మనవి? ఆజ్ఞ యనరాదా?

అట్లే యనుకొనుము. చెప్పుము.

చంద్రము ఆతని శాంతముగా వీక్షించెను. కాని యాతడు మొగమామెవైపు త్రిప్పలేదు విసుగుతో నా తరుణి యిట్లనెను.

అనాదరణ వేఱు కావలయునా? ఇది కాదా?

ఏది?

నాతో పెడమొగము పెట్టి మాటాడుట.

ఒకటి—రెండవది?

నన్ను ప్రేమతో దగ్గర తీయకుండుట.

రెండు—మూడవది?

నే ననుకొనినట్లు ప్రవర్తించకుండుట.

అది యెట్లు?

నీవు నా భర్తగ మెలగుచుంటివా?

నేను నీ భర్తనైన గదా?

చంద్రము మాఱుపలుక లేదు. కొంతసేపుండి శ్రీధరా డిట్లనెను.

చంద్రం! పిచ్చిచంద్రం! మోహమునకు ముందు సంవత్సరములకొలది ఆయుస్సున్నది. పగలో—పగలు కొద్ది గంటలు మాత్రము—కొన్ని నిమిషములు మాత్రమే జీవమున్నది. తెలిసినదా?

తెలిసినది.

నీవు భార్యవు—నేను భర్తను. కాకపోయినను అయిన నట్లే యెంచుకొనుము. అయినయే యుంటిమి. గ్రహించు కొంటివా?

లేదు.

తరువాత విశదీకరించెదను. ప్రస్తుతపుసంగతి వినుము.

ఏమి ?

సింహాచలమును సంహరింపవలెనని నాప్రతిన—చెల్లు కాలము వచ్చినదిసుమా.

నీయభిప్రాయము?

ఈపురాత్రి నేనో—పగటిచుక్కయో—ఒకరివినాశ కాలము వచ్చినది.

తప్పక ?

తప్పదు.

నీయాకస్మిక యుపాయము నాకు గూడ జెప్పెదవా?

స్త్రీదగ్గఱ రహస్యము దాగదు. అయినను వినుము. నేను నాకు పురుషోత్తమరా వనువానితో స్నేహమయ్యెను.

ఆతడెవ్వడు ?

మనయింపురికిని గొత్తవాడు ఆతనికిని, పగటిచుక్క కును గర్భశత్రుత్వము. అదియు—మాణిక్య మనునొక స్త్రీ మూలమున.

మాణిక్యమా !

అవును. నీవా మెఱుఁగతి వినియే యుంటివిగదా! సింహాచలమా మెను తన యుంపుడుకత్తె జేసి నీసవతిని జేయజూచు చున్నాడు. సరే 'యాచకో యాచకః శత్రుః'

అయిన యీపురుషోత్తమరావునకు పగటిచుక్క దర్శనమిచ్చి, తేపురాత్రి ఎనిమిది మొదలుకొని, పండ్రెండు గంటలలోపుగ నాతని సజీవునిగా బట్టుపట్టినట్లు ప్రతిన చేసెనట.

అయిన ?

ఇంకను గ్రహించుకొనలేవా ?

ఏమి ? నాకగోచరముగా నున్నది.

నేను తేపా పురుషోత్తమరావు వేషముధరించి, యీ కత్తితో సింహాచలము అంతయు కనుగొనెదను.

పురుషోత్తమరావుబస ?

మన మెఱుఁగుడుము—రాధాయమ్మ నీడప్ప.

ఎందువల్ల ?

పిల్లనమ్మిన రాధాయమ్మ యీకష్టసమయమున పురుషోత్తమరావున కాశ్రయ మిచ్చెను.

పగటిచుక్కను ధిక్కరించి ?

అది నాకు దెలియదు.

అన్నియు సరిగానే యున్నవి. పురుషోత్తమరావు నిన్నెఱుఁగును ?

అతడును సింహాచలమును నావలెనే కొన్నిమారు లనుసరించెనట. ఒకమారుసింహాచలము, రామరాజు సంభాషించుకొనుటలో నాసంగతి, పేరు—ఉనికి పురుషోత్తమ రావునకు దెలియవచ్చెనట.

సరి—రేపు నీనడతయేమి ?

రేపురాత్రి యెనిమిదిగంటలనుండి— బం(డెండు గంటలలోపుగ రాధాయమ్మ మేడపై పురుషోత్తమరావు వేషము నందును:

సరి నీయిష్టము.

పురుషోత్తమరావును నీవు కృతజ్ఞురాలవై యుండవలెను.

దేనికి ?

మనకు సాయము చేసి—నీకు సవతిని లేకుండ చేసినందులకు !

ఈమహాప్రయత్నములో నెవ్వరు గెల్తురో ?

జయాపజయములు దైవాధీనంబు లందురు.

అందులో మనకుప్రతికూలమైన శ్రీధరా! నాగతియేమి?

చంద్రం! పైన భగవంతుడున్నాడు. అది యటుండ-రేపు నేనుపోవుటకు ముందు నీసంగతి తేల్చిపోయెదను.

అనగా ?

ఒపు—రేపు—పరుంకపము.

శ్రీధరరావిక మాటాడలేదు. మరల దీర్ఘముగా యోజించుచు నాతడు చాపక్రిందనుండి తీసిన చుఱుకత్తి పదనును శాంతముగాఁ బరిశీలించుచుండెను.

ఇరువదియొకటవ ప్రకరణము

రాజు, మంత్రి

'వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః' అనునది యెంతయు నిజమై యున్నది. శ్రీధరరావుకు బోగాల మాసన్నమయ్యెను. అందువలన నాతనికి విపరీతాలోచన ముద్భవించెను. కాని యంతయు సేవల మాతని యధీనములో లేదు. ఆతడు పురుషోత్తమరావు వలలోఁబడిపోయెను. పురుషోత్తమరావు పగటిచుక్క గర్భశత్రువని నమ్మెను. దానికి గారణము మాణిక్యమును గూర్చిన వివాదమే. ఆతడు గాధాయమ్మ మేడలో బస చేయుటకూడ సహజముగనే గన్పట్టెను. ఏలయన దనకు జవ్వని నమ్మిన దాపెకదా? పగటిచుక్క యాతని జంపనెంచుటయు మిక్కిలి స్వాభావికముగనే తోఁచెను.

పగటిచుక్క రాజు, రామరాజు మంత్రి ఈ యుపాయము వారిద్దరును గలిసి పన్నిరి. ఈ పన్నుగడ సగము మాత్రమే, మిగిలిన సగమింకను జదువరులకు దెల్పవలసి

యున్నది. పగటిచుక్క గోవిందంపంతులుతో, హంతలు హంతలను వధింతురుగాక! అనెను. ఆమాట నాతడూరక యనలేదు. ప్రస్తుతము తమ పక్షమువారిలో నిర్వురను అనగా దనను, గోవిందంపంతులును జంపుటకై యిర్వురు హంతకులు వేచియుండిరని యాతనికి బాగుగా దెలియును గదా? ఇర్వురు హంతకులును గర్తపురములోనే యుండిరి. పగటిచుక్క తమ మంత్రితో దీర్ఘముగా యోజించెను. దాని పర్యవసానమేమన—'హంతలు హంతలను వధింతురు గాక!'—శ్రీధరరావు, ఆర్ముఖము నొకరి నొకరు చంప వలెను. ఆ చిత్రపు పన్నుగడలోని విశేషములు మేమీక్రింద విశదీకరించుచున్నారము.

పగటిచుక్క రాధాయమ్మ మేడపై గోవిందంపంతులుతో సంభాషించిన మఱునాడే—ఉదయము పదిగంటల కాలమందు రామరాజుతో గలిసి రహస్యముగ రాధాయమ్మ మేడ ప్రవేశించెను. అచ్చట రాజును, మంత్రియు, గోవిందం పంతులును మేడపై జేరి ముచ్చటించుకొనిరి. అమాత్యుడును నృపుడును బన్నిన యుపాయ మామూలాగ్రము గోవిందం పంతులున కెఱింగింపబడెను. మొట్టమొదట నాతడు దానిని నమ్మలేదు. అది జరుగునని యాతనికి ధైర్యములేదు. ఆ పన్నుగడ చెప్పరాని విపరీతముగ నుండెను. కానిపగటిచుక్క' అచిరకాలముననే యాతని యనుమానములన్నియు దీర్చి, యాతడు మెలగవలసినపద్ధతి సంపూర్ణముగ గఱపెను.

గోవిందంపంతులు మేల్కానెను. ఆపన్నుగడ ప్రచండమైనదని గ్రహించెను. దానిప్రకారము జరుగుననికూడ తెలిసికొని యాతడు నఖశిఖపర్యంతము వడకెను.

అ ప్రచండోపాయ మిది.

నాటిసాయం సమయము లోపుగ గోవిందంపంతులు శ్రీధరరావు పెంకుటింటికి వెళ్ళవలెను—లేక వేరుపథముగా నైన నాతని దర్శింపవలెను. తనపేరు పురుషోత్తమరావని చెప్పవలెను. తాను శ్రీధరుని, ఆతని యుద్యమము నెఱిగినట్లు నటించవలెను. ఎట్లెఱుగుదునని శ్రీధరుడడిగిన, పగటిచుక్క ననేకమారు లనుసరించుటవలననని సమాధానము చెప్పవలెను. తనకు, పగటిచుక్కకు బద్ధవైరమని శ్రీధరరావునకు దెలుపవలెను. ఆతడు కారణమడుగును. మాణిక్య మనుజవ్వని యని చెప్పి, అవసరమైనంతవఱకు దనకును మాణిక్యమునకు గలసంబంధము—అనగా తాను రెండుమూరు లామెనువంచింప యత్నించుట—ఆమె తప్పించుకొనిపోవుట — పగటిచుక్క ఆమె ప్రియుడగుట నాతని కోపము మొదలైనవి నమ్మకము పుట్టునట్లుగా జెప్పవలెను. శ్రీధరరావు నమ్మును—నమ్మితీరవలెను.

అంతట పురుషోత్తమరా వాతనికొక చీటి చూపవలెను. అది పగటిచుక్క వ్రాసినది. దానిలో నిట్లుండెను.

అరే, పురుషోత్తమరావ్ !

తేపు రాత్రి 8—12 గంటల లోపుగ సీతల గాదిగోనుము—నా చేతి కడ్డములేదు. నిన్ను స్వయముగా చంపక పోయిన ఈ క్రింది చిహ్నములు నేను జన్మలో ధరింపను.

'పగటిచుక్క ★'

ఈ చీటి పగటిచుక్క తనను బెదరించుచు వ్రాసినటుల పురుషోత్తమరావు శ్రీధరునితో జెప్పి జూపవలెను. శ్రీధరునికి నమ్మకము ద్విగుణించును. అంతట పురుషోత్తమరావాతని సాయము వేడవలెను. తన బసచెప్పి, తాను దానిని భయముచే విడుచుట లేదనియు—దీనికొఱకై శ్రీధరుని దగ్గరకు రావలసి వచ్చెననియు మఱి మఱియు జెప్పవలెను. శ్రీధరు డెట్టిసాయము కావలయునని యడుగును. పగటిచుక్కను వధించుసాయమని చెప్పి యాతనికి బ్రోత్సాహము కలిగి పగ రేగునట్లు పురుషోత్తమరావు మాటలనవలెను. బహుశః—శతవిధముల శ్రీధరుం డొప్పుకొని తానే పురుషోత్తమరావు వేషముతో రాధాయమ్మ మేడపై నుండుటకు పన్నుగడ పన్నును—అట్లు పన్నినచో పురుషోత్తమరావాతనికి దాను పన్నినట్లుగ నీయుపాయము జెప్పును. ఆతడు సమ్మతించును. పురుషోత్తమరావు మిక్కిలి సంతసించినట్లగపడి, తనకృతజ్ఞత తెలిపి తిరిగివచ్చి రహస్యముగ పగటిచుక్కకును, రామరాజునకును, తన పోకడ పర్యవసానము తెలుపవలెను.

ఈ పెద్ద పన్నుగడలో నిది మొదటిభాగము. ఇక రెండవభాగము సవిస్తరముగా దెల్పుచున్నారము.

పై భాగపు పర్యవసానము తమకనుకూలమైన వెంటనే రామరాజు అర్మ్మఖను బసకు వెళ్ళవలెను. అతనితో నత్యవసర కార్యమొకటి యున్నట్లు చెప్పి, యేకాంతముగా మాటాడ గోరవలెను. అప్పుడాతడు రామరాజునువచ్చినపని యడుగును. రామరాజు తాను పగటిచుక్క ముఖ్యసేవకుడై నట్లును...అతడు పంప వచ్చినట్లును తెలుపవలెను. ఎందుకు బంపెనని హాతకు డడుగును. రామరాజు వినయపూర్వకముగా నొక చీటిదీసి యీయవలెను. అర్మ్మఖను దానిని పుచ్చుకొనును—అదియు పగటిచుక్కయే స్వహస్తముతో నిట్లు వ్రాసెను.

అర్మ్మఖం.

'తలపని తలంపుగ నీవు మాముఖ్య స్నేహితులలో నొకడవైతివి. ఎట్లనగా మాణిక్య మను సుందరి నాప్రియురాలు—ఆమెను పురుషోత్తమరా వను దుర్మార్గుడు రెండుమారులు చెఱుపయత్నించెను. ఆపురుషోత్తమరావు నాగర్భశత్రువయ్యెను ఇదేకారణము. వానినెట్లో నేను వధింపజూచుచుంటిని. ఇంతలో నీవువచ్చితివి. నీకును వాడు బద్ధవిరోధియే. నాబదులు నీవే వానిని హత్యచేయుము. నాపగ తీరును, నీపగ తీరును. కాన నీవు నాసేవకులలో నొకడవైనగాని నీవు నా యాజ్ఞప్రకారము చంపినట్లు కాదు. నాపగయు సరిగా తీరి

నట్లుకాదు. కాబట్టి యీక్షణమునుండియు పగటిచుక్కగుం పులో నిన్ను ఏబది (50) రూపాయల పనివానినిగా ఏర్పరచి నాను. హత్యకు బహుమానము ప్రత్యేకము. జీతములో కాదు. ఈ రామబ్రహ్మ సేవకుడు నీయనుమానములన్నియు దీర్చును. ఆతడు చెప్పినట్లు నడచుకొనుము.

'పగటిచుక్క'

ఆర్ముఖము విస్మయము చెందును—తప్పక మిక్కిలి సంతోషించును. రామరాజు చెప్పుమాటలివి. రామరాజా తని బలరాంపేటలోని పగటిచుక్క బసకు దీసికొని వెళ్ళును. అచ్చట ఆర్ముఖము పగటిచుక్క సేవకుడుగా నియమింప బడును. తన ప్రభువునుజూచి సంభాషించును—మెలగవల సినపద్ధతి గమనించును. ఆతనిని పగటిచుక్క తన వేషము వేసి పంపును. దాని చే పురుషోత్తమరావు గజగజ వడకించ వచ్చు. పురుషోత్తమరావును సులభముగాను, నమ్మకము గాను, జంపవచ్చును. ఇదంతయు రాధాయమ్మ మేడపైననే. పురుషోత్తమరావు క్రిందటిరాత్రి రాధాయమ్మగృహము ప్రవేశించుట తానసుసరించి కనులార జూచినాడు. కాబట్టి ఆర్ముఖము సంగతులన్నియు నిజమని నమ్మును.

పన్నగడ యిది శ్రీధరరావు మేడకు వచ్చుటకును— ఆర్ముఖము మేడప్రవేశించుటకును రాధాయమ్మ మొదలగువారి మెప్పుక లేకుండ ఏర్పాటులు జరుగును. ఇదియంతయు మఱు

నాటిరాత్రి జరుగవలసియుండెను. ఈ చిత్రనాటకము జరిగి తీరుననుటకు సందియము తోచుటలేదు.

పురుషోత్తమరావు, చీటి తీసికొని శ్రీధరరావును దర్శించెను. అంతయు వారు యోజించిన ప్రకారమే జరిగెను. శ్రీధరరావు చీటిని జూచెను. గోవిందంపంతులు మాట వినెను. సంగతులన్నియు నిజమని నమ్మెను. పురుషోత్తమరావు వేషముధరించి రాధాయమ్మమేడపై గదిలో నాతనికి బదులుగ దానుండు పన్నుగడ తానేపన్నెను. మహాసంతోషముతో పురుషోత్తమరావామోదించినట్లు కన్పడెను. తన కృతజ్ఞతా పూర్వకవందనములు దెలిపి పురుషోత్తమరావు తిరిగివచ్చి సంగతులన్నియు రాజునకును, మంత్రికిని పరమ రహస్యముగ దెలియజేసెను.

ఇక పన్నుగడలో రెండవభాగ ముండెను రామరాజు తనచీటిని తీసికొని అర్ధుఖమునకు బయలుదేరెను.

ఇరువదియారవ ప్రకరణము

త్రాగుబోతు

గర్తపురములోని యొక కల్లుదుకాణములో అర్ధుఖము మద్యము సేవించుచుండెను. ఈ విషయమును శ్రీధరరావు చద్రముకతో సంభాషించిన నాటిసాయంసమయమునస

జరుగుచుండెను అర్మ్మఖము ప్రస్తుతపు బస యాకల్లు దుకాణమే. ఒక్కొక్కలొట్టెడు కల్లుద్రావి, తలయూచుచు నాతడొక్క గంటసేపు మోజించుచుండెను. ఈ లోపున వచ్చి పోవువారు పోవుచుండిరి. తాళామృతమును సేవించువారు సేవించుచుండిరి. తప్పద్రాగుటచే గొందరికచ్చటనే శివమెత్తుచుండెను. అట్టివారిని దుకాణదారుడు మర్యాదగా సాగనంపుచుండెను.

రామరాజు దుకాణము ప్రవేశించెను. అతని నేత్రములోకమూరు చుట్టును గలయజూచి యార్మ్మఖము వదనముపై విశ్రమించెను. రామరాజు త్రాగుబోతును బరిశీలించెను. మెల్లగా సమీపించి భుజముపై దట్టెను. ఎఱ్ఱని కన్నులతో అర్మ్మఖము మెల్లగా రామరాజు గమనించెను. అతని ముఖమున నాశ్చర్యభావము తోచెను.

అర్మ్మఖం! అని రామరాజు మెల్లగా సంబోధించెను.

ఇచ్చట నన్నట్లు పిలువకుము, అనుచు అర్మ్మఖమాతని నోటిపై జేయిపెట్టెను.

రామరాజాతనిచేతిని దీసివేసి, 'నీతో అత్యవసర విషయములు మాటాడవలసి యున్నది, ఆ మూలకురమ్ము' అనెను.

నా పేరు నీకెట్లు తెలియును?

నాకన్నియు దెలియును—రమ్ము.

అన్నియు ననగా?

నీ పేరు—వృత్తి—నీవు గర్తపురము వచ్చినపని.

కల్లులోటా క్రిందబెట్టి అర్ధముఖము లేచెను. ఆతడును, రామరాజును నా దుకాణములో నొకమూల జేరి కూర్చుండిరి. రామరాజు ప్రసంగ మారంభించెను.

పగటిచుక్క పే రెఱుగుదువుగదా ?

బాగుగా.

ఆతని ముఖ్యసేవకుడను.

అర్ధముఖము తెల్లవోయి చూడజొచ్చెను.

నీవు భయపడకుము రామరా జనెను, "మేము నిన్నుద్ధరింప వచ్చితిమి.

నన్నా ? ఎట్లు ?

పగటిచుక్కకు దెలియని విషయముండదు, నీసంగతి యాతనికి బూర్ణముగా దెలియును.

నీకు ?

నాకును దెలిసినది.

ఈ ఊరిలో నాపని యేమి ?

హత్య.

ఎవరిని ?

గోవిందపంతులును.

అర్ధముఖము పెద్దయొట్టు పెట్టుకొని గొణుగుకొనెను. గోవిందపంతులు అసలు పేరేమి ?

పురుషోత్తమరావు పెట్టుకొనిన పేరు — అసలుపేరే గోవిందపంతులు.

త్రాగుబోతువింతతో రామరాజు భుజముపై దట్టుచు "ఈసంగతు లన్నియు మీకెట్లు తెలిసియును?" అని యడిగెను.

పగటిచుక్కకు దివ్యదృష్టి ఉన్నది.

అబ్బా! చిత్రమే మఱి నీవు వచ్చిన పనేమి?

నీవు ఒళ్ళు తెలిసి ఉన్నావా?

పూర్ణముగా

చదువగలవా?

తెలుగైన చక్కగా చదువగలను.

ఇదిగో పగటిచుక్క ఉత్తరము? అనుచు రామరాజు చీటిదీసి ఆర్ముఖమున కొసగెను.

ఆర్ముఖము దానిని నాలుగైదుమారులు మిక్కిలి జాగ్రత్తగా బఠించెను. చదివినకొలదిని నాతని ముఖమున గళవొచ్చెను. రామరాజు దానిని కనిపెట్టెను.

ఏమందువు? అని రామరాజడిగెను.

ఈ చీటిలోని సంగతులు నిజమైన నాపని తీరును—నాకు లక్ష్మి మెత్తుకొనును.

ఇంకను సందేహమా?

ఆలోచించుకొననిమ్ము.

ఆర్ముఖము యోజించెను. వారు తనను మోసపుచ్చ జూచుచున్నారా? దేనికి! వారికి వచ్చులాభమేమి? వారెవరు? తానెవడు? తనను మోసగించుటకు వారింత శ్రమపడనేల? ఉత్తరములో సంగతులను సంశయించ నక్కఱలేదు. యుక్తి

మంతుడగు పగటిచుక్క యెట్లో—తన 'దివ్యదృష్టి' చే సంగతులు గ్రహించి పనిముట్టుగా దన నుపయోగించుకొనదలచెను అయిన నష్టమేమి! లేశమునులేదు. లాభము? నెలకేబదిరూకల జీతము—హత్యబహుమానము వేరు! మీదుమిక్కిలి తాను ఒంటరిగా యత్నించి గోవిందంపంతులును జంపజూచుటలోను, జగద్విఖ్యాతుడగు పగటిచుక్కసాయమున హత్యచేయుటలోను హస్తిమశకాంతరము గలదు. తన యుద్యమమునకు పగటిచుక్కతోడైన, చెప్పనక్కఱలేదు.

ఆలోచన అయినదా? అని రామరాజడిగెను.

అయినది.

పర్యవసానము!

పద్ధతులకు అంగీకరించితిని.

మనస్ఫూర్తిగా?

ఆహా!

మంచిది.

హత్య యెప్పుడు జరుగును?

రేపురాత్రి.

ఏసమయమున?

ఎనిమిది మొదలు—పండ్రెండు లోపుగ.

విశేషములు చెప్పెదవా?

నీవు మొట్టమొదట మామురాలో చేరవలెను.

ఎప్పుడు?

పీతైన ఇప్పుడే.

చేరిన ?

పగటిచుక్కను జూతువు--సంగతులాతడే తెలుపును.

సిద్ధము—

రమ్ము.

రామరాజు లేచెను. దుకాణదారునకు అర్ధముఖము త్రాగిన దానివెల యిచ్చెను. కృతజ్ఞుడై అర్ధముఖమాతని వెంబడించెను.

విశేషములు చెప్పనక్కరలేదు. అర్ధముఖము పగటిచుక్కను దర్శించెను. అతని గుంపులోజేరెను. తన యనుమానములన్నియు దీర్చుకొనెను. మెలగవలసిన పద్ధతి నేర్చికొనెను. పగటిచుక్క వేషమున రాధాయమ్మ మేడలో గోవిందుపంతులును మరునాటిరాత్రి హత్య చేయుట కంగీకరించెను. మిక్కిలివాడిగల చురకత్తి తీసికొని యాతడు తన బసకు దిరిగి వచ్చెను.

ఇరువది యేడవ ప్రకరణము

మఱునటిరాత్రి

మఱునాటిరాత్రి యెనిమిది గంటలప్పుడు శ్రీధరరావు తన పెంకుటింటిలో దీపమెదుట జాపపై గూర్చుండి

యోజించుచుండెను. అతని సరసనే యాసీనయైయున్న చంద్రముకు నేదో యాలోచనలో నుండెను. ఇరువురి గంభీరవదనములును నాచిన్ని దివ్వెవెలుగులో విస్పష్టముగా గానవచ్చుచుండెను. యోజించి, యోజించి యొక నిశ్చయమునకు వచ్చినవానివలె శ్రీధరుడు తలయూచెను. అంతట దనదృష్టి నకస్మాత్తుగా చంద్రంపై బఱపెను. ఆలోకమోహన సౌందర్యమును జూచి నప్పుడాతని కన్నులవెంట రెండు నీటిచుక్కలు చెక్కిళ్ళపై బడెను, కాని దయ త్రుటిలో నంతరించెను. మఱు క్షణములో నాతని నేత్రద్వయము నిప్పుకణమువలె బ్రకాశింప దొడగెను. ఆభావము నడచి పెట్టి యాత డామెతో శాంతముగా నిట్లు ప్రసంగ మారంభించెను:

చంద్రం! గంభీరవిషయములు మాటాడవలసియున్నది. నీదృష్టియెుచు మరల్చుము.

'ఏమిటది ?' అనుచు నామె తనముఖ మాతనివంక ద్రిప్పెను. ఏందువలననో యాతనికంఠముతీరు కర్కశముగా నున్నట్లామెకు దోచెను. ఆమె వడకెను.

చంద్రం ! నేడు నేనుమృత్యు-జీవములకు నడుమ గడపపై నిలుచున్నాను. అటుపడెదనో, యిటుపడెదనో బ్రహ్మదేవుని కెఱుక —అగునా ?

అగును.

మంచిది. నేనొకవేళ జచ్చుటయే సంభవించిన ?

చంద్రము ప్రత్యుత్తర మీయలేదు.

చంద్రం ! నీవీసమయమున మౌనము వహించవలదు. నా ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పుము అని వికృతముగా నాతడు హెచ్చరించెను.

నేనేమి చెప్పుదు ? అని జవ్వని దీనముగా నడిగెను.

నా మనస్సు నాకు నొక్కిచెప్పుచున్నది. ఏమంటివా? నేడు నాకు జావుతప్పదు—తప్పదు—తప్పదు. నేడు చచ్చియే తీరవలెను. అయిన నేబోవుట యెందుకందువా ? ఎవరికర్మ వారి నీడ్చుకొని పోవుచుండును. నేనును వెళ్ళుచున్నాను. పర్యవసానము నాకు దెలియును. చావు ! అక్షరాలచావే ! అయినను లెక్కలేదు. నాకీభువిలో బందుగులు లేరు. జీవితము నాకు జాలకాలమునుండి విసుగుగ దోచినది. వీరైన శత్రువును జంపెదను. లేనిచో విరోధిచేతిలో జచ్చెదను. నిన్నడుగున దేమన—జేపటినుండియు నీగతియేమి ?

భగవంతుని కెఱుక !

ఛీ, ఛీ ! మనము ఘోరపాపులము. పున మాపవిత్రి నామ ముచ్చరించుటకు దగము—ముమ్మాటికిని దగము, దాసిని దేకుము. నీగతియేమి ?

నాకెట్లు తెలియును ?

మఱియొక సంగతి. ఒకవేళ నేను విజయము నందుట సంభ వించినను—ఏ చుఱుకత్తి పగటిచుక్క హృదయము క్తము దపి

చూచునో—ఆ మఱుక్షణమే యది నా ప్రాణశోషము సహితము ద్రావును. తెలిసినదా ? .

తెలిసినది. అని భయపడుచు నామె మెల్లగా సమాధాన మిచ్చెను.

మంచిది—ఇక వేఱుసంగతు లేల ? గెలిచినను, ఓడినను నేడు తెల్లవాఱు నప్పటికి శ్రీధరు డీ లోకములో నుండడు—అనగా నాతని యాత్మ యని నా అభిప్రాయము. మీాద నీగతియేమి ?

ఇట్టి దారుణమైన ఆలోచన నీకేల గలిగినది ?

ఏది !

గెలిచినను ఆత్మహత్య చేసికొనవలెనను గట్టిపట్టుదల

మరల మరల నన్నడుగవద్దు. ఒకమారే చెప్పుచున్నాను. నాకీ జీవితముపై విసుగు జనించినది. బాగుగా గ్రహించుకొంటివా ?

గ్రహించుకొంటిని.

ఒక్కమారే — చివరసారి — అడుగుచున్నాను. మీాద నీగతియేమి ?

నీకెందుకు ? నీదారి నీది. నాదారి నాది.

అదెట్లు ?

అనగా ?

చంద్రం ! నీదారి నీది యనగా నాకర్థము కాలేదు. నీ యభిప్రాయ మేమి ?

నీకనవసరము గదా?

పిచ్చిదానా! ఎన్నటికినిగాదు. నాకు చాల అవసరము

ఔనా? ఎట్లో?

నేను నిశ్చింతగా నెట్లు చనిపోవలయు?

నేననిన నీకు దృణప్రాయమైనపుడు నా భవిష్యత్తుతో నీకేమిపని?

అటుగాదు. నీవు నన్ననుసరించుకొని పగటిచుక్కను విడిచివచ్చితివి. కాబట్టి నీపూచీ నాకు దప్పదు.

అట్టయిన నీవేల చావనిశ్చయించుకొంటివి?

నన్నాప్రశ్న అడుగవద్దంటిని.

అనగా నీమీద ఆధారపడి నేనున్నప్పుడని నా అభిప్రాయము?

మంచిది. చెప్పుదునా? నీకు ధైర్యముకలదా?

చంద్రం పగటిచుక్క ప్రియురా లనుట మఱపకుము!

మఱవలేదు. మఱవను. క్రియలో జూడవలసి యున్నది. చూడవచ్చును.

అయిన. చంద్రం! నీ కొఱకదారి యేర్పఱచియే యున్నాను సుమా?

తెలిపిన సంతోషింతును.

చెప్పెదనుకాని నిన్ను ముస్ముందుగ గొన్ని ప్రశ్నలడిగెదను.

అడుగవచ్చును.

పగటిచుక్కను విడిచితివి—మరల నాతని జేరవలె నని యుద్దేశము కలదా?

జన్మలో లేదు. ఉండదు.

సరి. నే చనిపోయినట్లే యెంచుకొనుము. ఏమి?

అట్లే.

మేముతప్ప నీయం దభిమానముగలవా రెవ్వరున్నారు?

ఎవ్వరును లేరు.

నీవిక జీవించి యేమిలాభము?

చంద్రము ప్రత్యుత్తరమీయలేదు. ఆమె శాంతముగా యోజింప జొచ్చెను. కొలదికాల మున్నతరువాత శ్రీధరరావు మరల నిట్లనెను.

బ్రతుకవలెనని యిచ్ఛగలదా?

లేదు, అని యామె దృఢముగా జెప్పెను.

శ్రీధరరావు సంతోషించిన ట్లగుపడెను. 'మంచిది. ఇక నేను నీ కేర్పరచిన దారి చెప్పుదునా?

చెప్పుము.

మనస్ఫూర్తిగా అవలంబింతువా?

మనస్ఫూర్తిగా.

పగటిచుక్కను మనము చంపవలెనని యెంచితిమి. దేనిమూలమున?

విషపుచుక్కలచే.

ఆవిషమింకను నాయొద్దనున్నది ఉపయోగింతువా ?

నీయిష్టమైన.

నాకిష్టము కనుకనే చెప్పుచున్నాను.

తప్పక యుపయోగింతును.

స్త్రీ సాహసమునందు ప్రచండవైరాగ్య మున్నది. చంద్రము పై వాక్యము మిక్కిలి శాంతముగా వచించెను. వాక్యము చిన్నదే. దానియం దఖండార్థముండెను. శ్రీధర రావు దానిని గ్రహించెను. అంత త్వరగా చంద్రమట్టి ఘోర నిశ్చయమునకు నెట్లు వచ్చెనోయని యాతనికి వింతజనించెను. ఆత డిట్లనెను.

బాగుగా ఆలోచించుకొనుము.

పరిపూర్ణముగా యోజించితిని.

అయినను మరల విశదీకరించెదను. పగటిచుక్క నీ గర్భశత్రుడు. శ్రీధరుడు మృతుడు. చంద్రముజన్మ నిరర్థకము కావున నామె మరణము నిశ్చయించుకొనినది. అందులో— మిక్కిలి త్వరగా జచ్చునుపాయ మున్నది. ఆమె దాని నవ లంబింప బోవుచున్నది సరేనా ?

తథాస్తు.

నేటిరాత్రియే—ఇప్పుడే ! దేనికనగా — శ్రీధరుడు నిర్మలహృదయముతో మరణించుటకొఱకు అవునా ?

నిజము.

చంద్రం! అయిన ఒకగ్లాసునిండ నీళ్ళు తీసికొనిరమ్ము.

మాఱుమాటాడక చంద్రము వెంటనే యొకగ్లాసు నిండ మంచినీరము దెచ్చి యాతనిముందు బెట్టెను.

విషము కలుపుదునా ?

సంశయింపక.

శ్రీధరుడు బుడ్డితీసి సగమునీటిలో బోసెను. ఆద్రావకము నీటిలోలీనమైపోయెను. మిగిలినదానిలో గొంత చుఱకత్తిచివరబూసి శ్రీధరుడు బుడ్డి దాచెను. అంతట నతడామెతో నిట్లనెను.

చంద్రం! మృత్యువు నిన్ను క్షణములో దన సన్నిధికి దీసికొనెను. నేను దానివిషయము అవసరమైన నా కుప యోగించును. పుచ్చుకొనెదవా ?

'ఆ' అనుచు చంద్రము నీటిపాత్ర పైకెత్తెను.

ఆగుము ఆగుము! అనుచు శ్రీధరుడామెచేతిని బట్టుకొనెను. ఆతని కన్నులవెంట బాష్పములు ధారలుగట్టెను. 'ఓపిచ్చిచంద్రం! నాప్రాణమా! నన్నెట్టి యవస్థకు దెచ్చితివి! నీవెట్టి యవస్థపాలైతివి! మన యిర్వురిజన్మలు నాశన మొనర్చితివి. నీచావు కనులార జూడలేను. జన్మలో జూడజాలను!

శ్రీధరా! నీవు నిశ్చింతంగా జావగోరితివి. నన్నుకూడ నిశ్చింతగా జావనీయవా !

నిరభ్యంతరముగ—

అయిన వెనుకటి దుశ్చరితము లుచ్చరింపకుము—అది పెద్ద యగాధము—అది యటుండనిమ్ము. నేను దేవుని ప్రార్థించుకొని యీనీరు త్రావెదను!

మంచిది. ముఖముపై చేతిరుమాలు గట్టెదను.

దీపము నా కాలుదగ్గఱ పెట్టెదను. నీవునాకొక గుర్తు చెప్పుము దీపము తన్ని నేను నాయుద్యమముమీాదజనెదను.

మంచిది. నేను మనసులో బ్రార్థించుకొని బిగ్గఱగా 'తథాస్తు!' అనెదను. వెంటనే నీరు పుచ్చుకొనెదను—అనగా కాలకూటవిషము. అదేగుర్తు.

శ్రీధరరావు చుఱకత్తి బట్టుకొని లేచి దీపము కాలుముందుబెట్టి చంద్రముని కెదురుగ నిలచెను. చంద్రం తనంతటనే పెద్ద చేతిరుమాలు ముఖముపైగట్టుకొనెను. అంతయు సిద్ధమాయెను.

ప్రార్థించుకొనుము.

మొదలుపెట్టుచున్నాను. నీవు సిద్ధముగా నుండుము. గుర్తు 'తథాస్తు'

జ్ఞాపకమున్నది.

చంద్రము ఏమో అయిదు నిముషములకాలము గొణుగుకొనెను. శ్రీధరుడు ప్రతిమవలె నట్లే నిలిచియుండెను.

ఎట్టకేలకు 'తథాస్తు!' అని చంద్రంనోటినుండి స్ఫుటముగ వినవచ్చెను.

మఱుక్షణములో నామె యానీటిని గుటగుట ద్రావివైచెను.

దేవుడా! మా నేరముల క్షమింపుము! క్షమింపుము! అనుచు శ్రీధరుడు దిమ్మెను ఫడేలున దన్నెను.

ఆదీప మారి గోడకు టక్కున గొట్టుకొనెను.

ఇల్లంతయు క్షణములో గాఢాంధకారము!

శ్రీధరుడు చక చక యింటివెలుపలికివచ్చి తలుపువైవ బోవుచుండెను ఆ సమయమున సరిగా నింటిలో నేలపై నేదియో తటాలున బడినట్లు పెద్దచప్పు డాయెను.

ఈశ్వరా! ఆ సుందరి ఆత్మను శాంతముగా గొనుము-శాంతముగా శాంతముగా — శాంతముగా! అనుచు శ్రీధరుడు కవాటము వేసెను.

మఱునిమిషములో నాతెసియాకారమావీధి చీకటిలో లయమైపోయెను.

ఇరువదియెనిమిదవ ప్రకరణము

మఱునటిరాత్రి 2

రాధాయమ్మ మేడకు వెనుకభాగమున నొక చిన్న సందుగలదని వెనుకజెప్పియుంటిమి. ఆసందు గడచియే రామరాజు మేడలోనికి శ్రీముఖిని జూచుటకు వచ్చుచుండెడివాడు.

దానిలోనే యొకనాటిరాత్రి శ్రీధరుడు రామరాజును హత్య చేయప్రయత్నించెను. రామరాజు తని నొక వేపచెట్టునకు బంధించినట్లు మనకు దెలియును. ఆచెట్టాసందు చివరనుండెను. అచ్చటనే చంద్రమువచ్చి శ్రీధరుని విడిచిపుచ్చెను. ఆ సందు లోనికి మరల జదువరులను నేటిరాత్రి ప్రవేశపెట్టు చున్నారము.

రాత్రి పదిగంటలాయెను. గోవిందంపంతులాసందులో నిలిచి యొక పురుషునితో గుసగుసలాడుచుండెను. ఆ పురుషుడు శ్రీధరరావు ఆసందు బ్రవేశించినవెంటనే యచట దాను యత్నించిన హత్యయు— బద్యానపానమును — చంద్రము తనను విడిచిపుచ్చుటయు నాతని కొక్కమారుగ జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఇప్పుడు చంద్రం—భువనైకసుందరి— యేమైనది ? బావురుమనుచున్న యీ సందులోని కటికచీకటి యామెను దన పొట్టను బెట్టుకొనినట్లు శ్రీధరరావునకు దోచెను. ఆమె యుదార స్వభావమున కాతనికి మెప్పు వచ్చెను—తా నొనర్చిన పనికి ఘనపశ్చాత్తాపము గలిగెను. తనను సర్వస్వముగ నమ్ముకొనిన యీసుందరి గొంతు తాను కర్కశముగా కత్తిరించెను. ఆమెను నిరాశపాలు చేసెను. తన మానముచే నామెను మిక్కిలి సంతాప పెట్టెను......

శ్రీధరు డొకగోడకు జేరగిలి కన్నీరు గార్చుచుండెను. అతని హృదయమిట్లు పలవించుచుండెను. ఓనిర్మల తేజమా !

నేటిరాత్రి నీ వీగాఢాంధకారములో లీనమైపోతివా? నాకన్నుల వెలుగు నీలో లయమై, నీతో నశించెనుగదా? ఇక నేనంధుడను. ఈ మహాలోకములో నిస్సహాయుడను. ఏకాకిని, ఓపుష్పరాజమా! నాహృదయపీఠము నలంకరింపక, నన్నలరింపక, యింకొకని కేల సుఖమిచ్చితివి! నీమాధుర్యమితరుల పాలొనర్చి నీకంటకముల నామనసున గ్రుచ్చిపోతివా! చంద్రం చంద్రం! ఎంత పనిచేసితివి! నవయౌవనచకోరకము నెట్లు ముగ్గలో గ్రుంచివైచితివి! భావిసౌఖ్యాంకురము నెట్లు నిర్మూలించితివి! ఎంత తెగువచేసితివి!—స్త్రీహృదయము అనంతవినీలమహాసముద్రముకంటెను. లోతనిపించితివే! ఒక్కపనితో మన ప్రాణనాళముల విషపూరితముల జేసితివే! జీవితము కటువనిపించితివే!

ఒక చల్లనిహస్తము శ్రీధరుని భుజముపై దాకెను. ఉలికిపడి యాతడు ప్రక్కకు తిరిగెను. అచట నొక యున్నతాకారము నిలిచియుండెను. తేజము ముందరి తిమిరమువలె శ్రీధరుని యాలోచనలన్నియు జెల్లాచెదరై పోయెను. ఆతని హృదయము నావరించియున్న యంధకారము నశించెను. ఒక్కటే వెలుగు అచట ముందు దొడగెను. అదియే పగ—పగ. ఎవరిపై? ఈజ్వాల యెవ్వరిని దహింపవలెను? ఎవ్వరిని భస్మీభూతము చేయవలెను? పగటిచుక్క—తరువాత స్పష్టించిన లనను!

పురుషోత్తమరావా! అని శ్రీధరు డావ్యక్తిని సంబోధించెను.

అవును. అని గోవిందంపంతులు చెప్పెను.

లోనికి వెళ్ళుటకు ?

నా అభ్యంతరము లేదు.

దారితీయుము.

పురుషోత్తమరావు ప్రహరీగోడలోని ద్వారము నిశ్శబ్దముగ దెఱచెను. 'రమ్ము త్వరగా' అని యాతడు తోట ప్రవేశించెను. శ్రీధరరావు లోనికేగి, కవాటములోన బంధించెను. ఇరువురు మేడకు సమీపించిరి.

విరోధికొఱకు మన మెచ్చట పొంచుదము? అని శ్రీధరు డడిగెను.

మనమనెదవేమి? నేనుకూడ నుండనా?

అవసరము లేదు. నేనెచ్చట పొంచను?

యుక్తప్రదేశము నీవే వెతుకుకొనుము.

నీవు సలహా చెప్పుము.

అయిన మేడలోపైన నాగదిలోనున్న మంచిదని నేనను కొనెదను.

పగటిచుక్క అచటికి వచ్చునని నమ్మెదవా.

తప్పక అని గోవిందంపంతులు చెప్పెను.

అయిన నచ్చటికే దారితీయుము.

పురుషోత్తమరావు దారితీసెను. మేడ క్రిందిభాగము గడచి వారుపైకెక్కిరి. క్రింది నిశ్శబ్దముగ నుండెను,

రాధాయమ్మ మొకలైనవారు అప్పుడే నిద్రించిరి. మేడపైన నొకగది ప్రవేశించిరి. అది విశాలముగనుండెను.

ఇది నీగదియా? అని శ్రీధరరావు అడిగెను.

ఔను.

ఇచ్చటికేకదా పగటిచుక్క వత్తునని బెదరించినది.

నిజము—నేనిక నిచటనుండను. ఇవిగో నాదుస్తులు. చురకత్తి నీయొద్దనే యున్నదికదా?

ఉన్నది.

ఈ దుస్తులు ధరించి సిద్ధమైయుండుము. నీకు జయమగుగాక! జయమగుగాక! జయమగుగాక!

భగవంతుని యిష్టానుసారము జరుగును.

పురుషోత్తమరావు నిష్క్రమించెను. ఆతడు క్రింద నొకగది చేరి, తలుపు దిట్టముగా బంధించి, యొకశయ్యపై గూర్చుండి చెవులు నిక్కించి, జరుగబోవు భయంకర విషయములకు వేచియుండెను.

శ్రీధరరావు పురుషోత్తమరావు దుస్తుల ధరించెను. దీపముతగ్గించి యాతడు శాంతముగా ఎక్కోలకు వేచియుండెను అకను వెలుతురులో నాతడు నిజముగా పురుషోత్తమరావువలె గన్పట్టుచుండెను. గదితలుపు దగ్గఱగ వేయబడియుండెను. పురుషోత్తమరావు వెళ్లుచున్నప్పుడు దానినట్లుచేసిపోయెను. శ్రీధరరావు దానిని బంధింపలేదు—బంధింపలచుకొనలేదు. చురకత్తి పిడికిట గట్టిగా బట్టుకొని

యాతడు దానిని తనప్రశ్నకే సిద్ధముగనుండెను. క్షణమున నెవరైన గదిప్రవేశించిన—వారెవరో చూడక పూర్వమే— ఆతడు వారిపైబడి ముక్కలు ముక్కలుగ నఱకుస్థితిలో నుండెను.

పగయనునది పాపిష్ఠిది. అది హృదయములోఁ జేర కూడదు. ఒకసారి దానికచట స్థావరమేర్పడిన తరువాత దానిని వెడలత్రోలుట దుర్ఘటము. ముఖ్యపట్టణము జే జిక్కిన విరోధి రాజువలె నది హృదయపీఠమునుండి రక్త నాళముల నన్నిటి నేలుచు శరీరమును గడ గడ వడకించు చుండును. ఆయావేగమునకు మనసు నిలువఁజాలదు. ఆయు ద్రేకమును దేహము భరింపఁజాలదు. అయదరిపాటునకు మే ధస్సు సహింపలేదు. అడ్డము వచ్చినవారిని మ్రింగివేయ వలయు నన్నంతయాతురత జనించును— నిత్యము నొకే జపము— పగ! పగ! పగ!

శ్రీధరుడు చెవులు ఱిక్కించి వినుచుండెను. సుమా రొకయరగంటదాటెను, శ్రీధరుని మనసు వశము తప్పిపోవు నట్లుండెను. ఎవరినో యొకరిని పొడుచుదనుక నాతనికి దోచునట్లు లేదు ఆతడు విసుగుతో లేచి మెల్లగా దలుపు సమీపించెను. చుఱకత్తి యాతని కుడిచేతియందు గట్టిగా నమరియుండెను. ఆతని ప్రాణ మంతయు నిప్పట్టున దానిలో నుండెను. శ్రీధరుడు మెల్లగా—నిశ్శబ్దముగా దలుపు దెఱ చెను. మెట్లపై చీకటిగా నుండెను. ఆతడు దృష్టిసారించి చూచెను, కటికచీకటి.

'గయాపహార్! అని పెద్దపెట్టున కేకవేసి యెవరో యాతని గుండెలలో కత్తితో బొడిచిరి. ఆకత్తి మెఱపువలే తళుక్కున మెఱసెను.

శ్రీధరరావు నివ్వెరపోయెను. ఆతనిగుండె జల్లుమనెను మఱుక్షణములో కత్తిపోటాతని మేల్కొలిపెను. 'అరే లుచ్ఛా! నేటితో ఫైసల్? అని భయంకర సింహనాదము చేసి యాతడు తనవిరోధిని వక్షములో చుఱకత్తి పిడికిటి వఱకు పొడిచెను.

'హంతకుడా! గోవిందం—పం—తు—లు—నన్ను చంపితివిరా—అరే' అనుచు శ్రీధరుడు పొడిచిన ఆదుర్ముఖము మేడమెట్లపై దభాలున గూలి విలవిలనాడ జొచ్చెను.

శ్రీధరుని నేత్రములలో తేజము నశించిపోయెను. ఆకంఠస్వర మెవ్వరిది? పగటిచుక్కది కాదు, మఱి శ్రీధరుడు గదిలోనికి దీపముకొఱకు రెండడుగులు వైచెను. ఆతనిపాదములు వడకెను. శరీరము తూలెను—కన్నులు తిరిగెను—మొదలునఱకిన వృక్షమువలె నాతడు గదిలో జాపపై బడెను.

కాని ఆతని తెలివి తప్పిపోలేదు. చచ్చుటనిశ్చయమని యాతడెంచుకొనెను. తానెవ్వరిని హత్యచేసెను? తన్నెవ్వరు చంపిరి? ఆభయంకరసమయమున నాతనికి చంద్రము జ్ఞప్తికి వచ్చెను. చంద్రవెట్లు చచ్చినది?—తనవిషము త్రాగి—చావునకు ముందు? భగవంతుని ప్రార్థించినది. తానో?

*

శ్రీధరుడు బలవంతముగ తన యంగరకాలోనుండి విషపుసీసాతీసెను. అది యాతనినోటికి జేరుటయెట్లు? తనచేయి స్వాధీనము తప్పిపోవుచుండెను. తప్పిపోయెను. అయినను తుదియత్నమొక్కటి యాతడు చేసెను. లాభములేదు. సీసా చేతిలోనుండి క్రిందబడెను. ఆసంగతి యాతనికి దెలిసినదో లేదో! ఆతని కన్నులు మూసికొనిపోయెను. నోట నురుగులు వచ్చెను. "సీ—సా—ప—క్క—దు—" ఏమో! ఏమో! ఆతడు పలవరించెను. మాట క్రమ క్రమముగా బడిపోయెను—ముఖము నల్లబాఱెను—రుధిరము కారుట యాగెను—శ్వాసనిలిచెను. ఆగదిలో నాతని శవము మిగిలెను.

మఱి పదినిమిషములకు దివ్వెపట్టుకొని రామరాజును—ఆతని కిరుప్రక్కలను పగటిచుక్కయు గోవిందపంతులును మేడపైకివచ్చిరి. వారు మెట్లన్నియు నెక్కుచువచ్చినప్పుడు తుదిదానిపై అర్జునుని శవము పడియుండెను. ఆతనిముఖము బొగ్గునలుపుగానుండి నెట్టిధీరునైన గుండె దడదడ లాడింపజాలియుండెను. అచ్చటి రెండుమెట్లపైనను—గదిగడప ముందునను నెత్తురు కన్నులు మిరుమిట్లు గొలుపుచుండెను. గదితలుపు తెఱచియుండెను. లోపల శ్రీధరుడు నిల్వున బడియుండెను. ఆతని హృదయములో నొకకత్తి—అర్జునుని గుండెలలో నొకకత్తి—రెండింటి పిడికిళ్ళు భయంకరముగా గన్పట్టుచుండెను. శ్రీధరునిచుట్టు నెత్తుటిమయము!

రెండు శవములు! పదినిమిషములలో! రెండు నొక దాని కొకటి నాలుగడుగులదూరములో నుండెను. ఆఘోర నాటకము పన్నుగడ ప్రకారము జరిగినది. పగటిచుక్క ప్రచండోపాయము నెఱవేరినది. ఆ భయంకర ప్రదర్శన మును జూచినప్పుడు గోవిందంపంతు లా పాదమస్తకమును వడకెను. పగటిచుక్క తలచుకొనిన—తను మూడవశవమై యుండును!

వారి యోజనల ప్రకారము! పాపము! శ్రీధరుడు పురుషోత్తమరావు దుస్తులను—ఆర్ముఖము పగటిచుక్క వేషమును ధరించియుండెను. కాని వారి కా మాయవేషము లగత్యము లేకపోయెను. ఒకరికి దెలియకుండ నొకరిని వా రొండొరులు జంపికొనిరి. ఆర్ముఖమనుకొనినట్లుగ పురు షోత్తమరావు నిద్రించుచుండలేదు. శ్రీధరుడూహించిన రీతి పగటిచుక్క డంబముగా గది బ్రవేశింపలేదు.

పాతకులు పాతకులు నిట్లొండొరుల నాశన మొనర్చు కొందురు గాక! అని పగటిచుక్క శాంతముగాను. గంభీ రముగాను నుచ్చరించెను.

"తథాస్తు!" అని రామరా జనెను.

క్రూరులు క్రౌర్యమున కెరయగుదురుగాక.

తథాస్తు.

సాధువులు శాంతిసురక్షణము నొందుదురు గాక.

తథాస్తు.

పగటిచుక్క తన సహచరులకు సంజ్ఞచేసి మేడ దిగి పోయెను. అచట వారుముగ్గురు నొకగదిలో జేరిరి.

కర్తవ్యమేమి? అని గోవిందంపంతులు భయపడుచు నడిగెను.

ఏమున్నది? పగటిచుక్క సమాధానము చెప్పెను. "ఆశవముల దొలగించి మేడ పరిశుభ్రపరుపవలెను?'

ఔను అని పంతులు తలయూచెను.

నాభటు లింకొక గంటసేపుగ వచ్చి తోటలో గోయి త్రవ్వి, దానిలో శవముల బాతిపెట్టి మేడకరిగెదరు. ఈ పను లన్నియు బూర్తియగువఱకు నీవు రాధాయమ్మ వారియొద్ద కేగి మాటలమధ్యపెట్టి, వారి నీ సంగతి యేమఱజేయుము. ఆ కేకలను వారు వినియుందురు. దానికేవో రెండు మాయ మాటలు సమాధానము చెప్పుము.

సరే.

మేముపోయి భటుల బంపెదము.

తప్పక నంపవలెను—లేకపోయిన—

నేను మాటతప్పని పగటిచుక్కను! అని సింహా చలము గంభీరముగా జవాబిచ్చెను.

గోవిందంపంతులు మాఱుపల్కలేదు పగటిచుక్కయు రామరాజు వెనకేగిరి.

భటులు వచ్చుచుందురు. సమయము మరల జిక్కునట్లు లేదు. అని రామరాజనెను.

ఔను, మనమిప్పుడు చంద్రముసంగతి పరామర్శ చేయవలెను.

ఆమె నీదురాత్మ్య మేమియు జేసియుండదుకదా?

భగవంతుని కెఱుక—రమ్ము.

పగటిచుక్కయు, రామరాజును శ్రీధరు డద్దెకు దీసికొనిన పెంకుటింటివైపు దారిపట్టి యాచీకటిలో జకచక నడచి పోవదొడగిరి.

ఇరువదితొమ్మిదవ ప్రకరణము

మఱునటి రాత్రి 3

అర్థరాత్రము సమీపించుచుండెను. గర్తపురవువీధు లన్నియు నిర్మానుష్యమై యుండెను. చీకటిని, నిశ్శబ్దమునకును బ్రబలస్నేహము. ఈరెండును గలిసి యెట్టి దృఢహృదయుమునైన గడగడ వడకింప జాలియుండును. శ్మశానముల యందు రాజ్యము చేయునవి యివియే! పాడుపడిగృహముల నేలునవియు నివియే? కొండగుహల బరిపాలించునవియు నివియే. ఈద్వయమునకు మనుజులపొడయునిన గిట్టదు. దీపములచే దనను ద్రోలివేయుదురని చీకటికి గోపము, సందడిచే దనను భంగము కావింతురని నిశ్శబ్దమునకు—పగ—

అందుచేత నే యవి రెండుజనసంచారములవీడినిర్జనప్రదేశముల వసించుచుండును. అయినను—ఇంత్రమాత్రంబున దాము మనుష్యులకు లోబడి నట్లొప్పుకొనక యవి రాత్రుల—వీలైనంతవఱకు నిర్భయముగా బురములలోనే వాసము లేర్పఱచు కొనును—

కథాభాగమునకు దిరిగివచ్చెదము. పగటిచుక్కయు, రామరాజును సందుగొందులు గడచి శ్రీధరుని పెంకుటింటిని సమీపించిరి. ఆ చీకటిలో నల్లని ముద్దవలెనుండి యది భయము గొల్పుచుండెను. అంత యంధకారములో సహితము పాడుపడిన కళ దానిముఖమున నచ్చొత్తినట్లుండెను.

పగటిచుక్క తలుపును సమీపించెను.

వెలుపల వేసియున్నదేమో చూడుము అని రామరాజనెను,

పగటిచుక్క తడివిచూచెను. తలుపువెలుపల గొళ్ళెము పెట్టబడియుండెను.

వెలుపలనే వేసియున్నదిసుమా! అని యాతడు స్నేహితునితో ననెను.

తాళమా?

కాదు—గొళ్ళెము.

తీయుము..

శకునము మంచిదికాదు. చంద్రము యింటిలో నున్నదా?

ఏమో.

పగటిచుక్క గొళ్ళెముతీసెను. అది ఖంగుమని విపరీతముగ మ్రోగెను.

సింహాచలం! లోనికి వెళ్ళవద్దు. ఆమెపేర బిలువుము అని రామరాజనెను.

సింహాచలము మెల్లగా చంద్రం! అని పిలిచెను.

ప్రత్యుత్తరము రాలేదు.

చంద్రం !—చంద్రం!—చం-ద్రం! అని యొకమారు కంటెనొకమారు హెచ్చుగా సింహాచలము పిలిచెను.

నిరుత్తరము.

మన మనుకొనిన ట్లింటిలో లేదేమో! అని రామరాజు సందేహించెను.

మఱియొకమారు పిలిచెను—తలుపుతట్టి.

పిలువుము.

చంద్రం! చం—ద్రం! అనుచు సింహాచలము దట్టబోయెను.

కవాటపురెక్కలు కిర్రుమని లోనికి దెఱచుకొనెను?
ఇల్లు చీకటిలో బావురుమనుచుండెను.

ఇంకొక్కమారు యత్నింపనిమ్ము. అనుచు పగటిచుక్క చంద్రం! చంద్రం! అని బిగ్గఱగా హెచ్చరించెను.

ఆ భయంకర నిశ్శబ్దమే భయంకర ప్రత్యుత్తరము.
ఆ కటికచీకటియే కటిక సమాధానము.

శ్రీధరు డామెను హత్యచేసెనేమో! దుర్మార్గుడు! అని రామరా జనెను.

ఏమో—దీపములేదుకదా ?

నే తెచ్చెద నుందుము,

దీపస్తంభములోనిదా ?

ఔను.

త్వరగా దీసికొనిరమ్ము.

రామరాజు నిష్క్రమించెను. పగటిచుక్క వాకిటి ముందు నిలిచెను. తలుపు లోరగా దెఱువబడియుండెను. ఇంటిలో నేమున్నది? చీకటి చెప్పరాదు. దానికి మనుష్యునితో బద్ధవైరము. పగటిచుక్క యెవ్వరి నడుగగలడు? దీపమువచ్చిన వెంటనే యెట్టిఘోరములు బయలువెడలునో—ఏభయంకర ప్రదర్శనము కన్నులకు గోచరమగునో? చంద్రమేమైనదో? సుందరియగు చంద్రము జీవించియున్నదా? లేక యామోహనాకృతి జగమువిడిచి యెగిరిపోయినదా? శ్రీధరరావామె నేమొనర్చెను—ఏమి జరిగినది?

రామరాజు దీపముతో బ్రవేశించెను. అకస్మాత్తుగ నాయింటిముందు భాగము విస్పష్టముగ గనబడజొచ్చెను. పగటిచుక్క వెలుగులో నిలచియుండెను. రామరాజు సమీపించెను. పగటిచుక్క వాకిటికడ్డము తొలగెను. వెలుగింటిలోనికి బ్రసరించెను—కన్నులు తిరిగెను. ఇరువురి ముఖములును

వెలవెలఁబోయెను. వారు నిశ్శబ్దముగ లోన బ్రవేశించిరి. ఇల్లంతయు వెలుతురుమయ మయ్యెను. ఆ భయంకర ప్రదర్శనము—అచటివస్తువులు స్పష్టముగ గనబడుచుండెను.

పగటిచుక్కయు, రామరాజును పాలిపోయి గంభీరమైన వదనములతో చంద్రము శవము నెదుట నిలిచిరి. ఆమె ముఖముపై చేతిరుమాలుంటచే నది కనఁబడుట లేదు. దేహము చెక్కుచెదరినట్లగపడ లేదు. ఎచ్చటను నెత్తురు చుక్కయైనను లేదు. చేతులు, కాళ్ళుమాత్ర మొకమాదిరిగ వల్లబారి యుండెను. దానిలో తడి లేదు. ఆమె యాకారము సగముచాపపైనను సగముక్రిందను బడియుండెను. ఇతర వస్తువు లేమియు గదలింపబడినట్లు లేదు. దీపపుబుడ్డి గోడప్రక్కన బడియుండెను. నూనె నేలపై గాఱి యినికిపోయిన మచ్చ కనఁబడుచుండెను.

పగటిచుక్క వంగి చంద్రము ముఖముపైని చేతిరుమాలు విప్పెను. ఆవదనము భయమనునది పగటిచుక్క మొదటిసారి తెలిసికొనెను. రామరాజు తటాలపడి చూడఁ జొచ్చెను. చంద్రము వదనము మిక్కిలి నల్లవాఱి యుండెను. దంతములు నీలికప్పు వేసిపోయి గట్టిగా కఱచుకొనెను. పెదవులు బొగ్గులవలె నాయెను. కణతలపై నెత్తురునాళములు నల్లత్రాళ్ళవలె నుబికెను. శిరోజములు చిందర వందరయాయెను. కన్నులు మండి బూడిదయై నట్లుండెను—పగటి

చుక్క తటాలున నామె ముఖముపై రుమాలువేసి వెలు పలికి రమ్మని రామరాజునకు సైగచేసెను. ఇరువురును వెలికి వచ్చిరి. పగటిచుక్క తలుపుమూసెను.

దీపమార్పివేయుము! అని యాతడు మెల్లగా ననెను.

రామరాజు దివ్వెనార్పెను. మరల గాఢాంధకారము.

రామరాజు! రమ్ము. చంద్రమునుగూడ గర్తపుర మున కప్పగించినారము రమ్ము అని దీనముగా ననెను.

ఇరువురును నడువజొచ్చిరి.

కొంతదూరము చనినతరువాత పగటిచుక్క యిట్ల నెను. "అయిపోయినది" చంద్ర మదృష్టవంతురాలు! ఆమె మనస్ఫూర్తిగా మరణించినది. ఆత్మహత్య—శ్రీధర రావు ప్రబోధించి యుండును. నీ వేమనుకొనెదవు!

నేను నీ యభిప్రాయము నంగీకరించు చున్నాను. ఆమె విషము పుచ్చుకొనన ట్లున్నది—ఆగ్లాను!

పగటిచుక్క మరల యోజింపజొచ్చెను. నిశ్శబ్దముగా వారు కొంతదూర ముపక్రమించిరి.

మూడవశవము! దీని నేమి చేయుదము? అని రామ రా జడిగెను.

ఆ శవమువలెనే దీనిని పూడ్చివేయింతము—బలరాం పేటలో మన మేడవెనుకనున్న తోటలో నీమెను విడిగా భూలీన మొనర్తము.

ఇప్పు డాయేర్పాటులు చేయుదము ?

వెంటనే.

పిమ్మట ?

జేపు లక్ష్మీపురమునకు వెళ్ళు ఏర్పాటు లొనర్ప వలెను.

మనగుంపు నెప్పుడు చీల్చివేయుదము ?

నేటిరాత్రియే. గొప్పగొప్ప బహుమానములిచ్చి మన సేవకులవీడ్కొల్పుదము.

సరే.

ఇరువురును జకచక బలరాం పేటవైపు దారిపట్టిరి.

ముప్పదియవ ప్రకరణము.

అన్న — చెల్లెలు

ఇట్టి విపులగ్రంథములయందు ప్రతివిషయము విశదముగా వర్ణింపజాలము. గ్రంథవిస్తరభీతి ప్రతివారికిని సామాన్యమే. కావున పగటిచుక్క గర్తపురము కడసారివిడుచుటకు ముందచట జరిగిన విషయములు క్లుప్తముగా దెలిపెదను.

మున్ముందు హత్యలవిషయము ప్రాకుచ్చెదము శ్రీధరుని శవమును, అప్సరఖము కళేబరమును మిక్కిలి రహస్యముగా రాధాయప్సర మేడవెనుక గోతులయందు. బాతిపెట్ట

బడియెను. మేడ పైభాగము పరిశుభ్రము చేయబడెను రాధాయమ్మకుగాని తదితరులకుగాని లేశమును సంశయము లేకుండ పగటిచుక్క పనులు జరిగించెను. తరువాత చంద్రము దేహము సహితము బలరాంపేటలో తన మేడవెనుక తోటలో నతిగూఢముగా నాతడు పాతిపెట్టించెను. అట్టి వేవియు నాతనికి దొరకలేదు.

పిమ్మట బలరాంపేటలోని మేడలో నొకసభ జరిగెను. దానిలో బగటిచుక్క గుంపులోని వారందరు నుండిరి. పగటిచుక్క పెద్దయుపన్యాసమిచ్చి తానధికారము చాలించుకొనుచున్నట్లును — కేవలము హృదయపూర్వకముగా మాత్రము కాదనియు నొక్కిచెప్పెను. అందరును తమతమభేదము బహువిధముల దెలియజేసిరి. వారు మిక్కిలి విచారించిరి. సహజమే పగటిచుక్కవంటి ధీమంతుడును— సజ్జనుడును—దానపరుడును వారికి సురల లభింప డని వారి దృఢవిశ్వాసము. తరువాత రామరాజును. పగటిచుక్క వలెనే, తన మంత్రిత్వము తానదే కారణముల వలన ద్యజించుచున్నట్లు తెలిపెను. మరల గొంత కలవరము జరిగెను మరియొకని బగటిచుక్క యధికారమున కేర్పాటు చేయు నటుల సింహాచలము చెప్పెను. అప్పుడు కొంతచర్చ జరిగెను. అందఱు నేకగ్రీవముగాను—పగటిచుక్క రామరాజుల పూర్ణసమ్మతముతోడను—తురేమోహన్ అను వానిని క్రొత్త నాయకునిగా నేర్పఱచిరి.

పగటిచుక్కయు, రామరాజును తమ నమ్మిన బంటులకు గొప్పగొప్ప బహుమానముల నొసగిరి. తురేమోహన్ శిరముపై బగటిచుక్క స్వహస్తములతో నధికారసూచకమగు కిరీటమునుంచెను. భటులు కరతాళధ్వను లొనర్చిరి. ఈక్షణమునుండియు తురేమోహన్ పగటిచుక్క—నుతి పగటిచుక్కయో ? అతని నిక ముందు జస్వంతరావని పిలిచెదము. తురేమోహనుడు పగటిచుక్కయను బిరుదముంచుకొనియే తీరవలెనను. కట్టుబాటులేదు. అతడు దానిని మార్చుకొనవచ్చును, కాని పగటిచుక్క తనయధికారముతో బాటు పేరుకూడ అనగా బిరుదుకూడ నసుసిన బాగుండుననివచించెను. ఒక్కరును దీనికి సమ్మతింపరైరి. కాని తురేమోహన్ చెప్పినట్లు—పగటిచుక్క యనుపేరు నిలిచియే యుండెను.

పగటిచుక్కయొద్దను, తన మిత్రులయొద్దను సెలవుగైకొని జస్వంతరావు రామ రాజసహితుడై రాధాయమ్మ యింటికేగెను. తమ పెండ్లియైనపిమ్మట నెంటనే యొక మారును—తరువాత నప్పుడప్పుడును దమను జూచిపోవునట్లు దృఢవాగ్దత్తముల వారిద్వారి యొద్దనుండియు తురేమోహనును, నాతని గుంపును గైకొనినపిమ్మటగాని వారిని వెడలనీయలేదు. వారి ప్రేమకును, విశ్వాసమునకును జస్వంతిరా వెంతయు సంతసించి కన్నీటితో వారిని విడిచెను. నిష్కపట హృదయుండగు రామరాజు వేశ్వేర నొక్కొక్క స్నేహితుని గౌగలించుకొని, యెంతయో ప్రయత్నముమీద

వారిని వీడ్కొనెను. వారిజన్మ మార్పుజెందక పోవుచున్నదని వారిద్వారికిని దేటతెల్లమే.

ఓంకారము, నాతనితల్లియు నాలుగువేల రూక లొసగబడిరి. ఆమేడలోనే వారినుండుమని జస్వంతరా వేర్పాటుచేసెను. మరల జన్మలో వారిని జూచుటకు దామెవ్వరును రాదలచుకొనలేదు. దారులు చీలెను. ఓంకారము, నాతని తల్లియు గర్తపురము విడుచుట కంగీకరించిరి. రాధాయమ్మయు శ్రీముఖియు, బుగము నాదినము విడుచుటకు దగిన ప్రయత్నములు చేసికొనిరి. మఱునాడీగుంపు—అనగా జస్వంతరావు, రామరాజు గోవిందంపంతులు, రాధాయమ్మ శ్రీముఖి—నీ యైదుగురు 'రైలు' లోనెక్కి లక్ష్మీపురము బయలుదేరిరి.

సాయంసమయమాయెను. లక్ష్మీపురములో ధారా మందిరము ముందున్న పూలమొక్కలనడుమ కొయ్యబల్లపై మాణిక్యమును, పద్మయు—(ఇక లలితయను మారుపే రుపయోగింపము) గూర్చుండి సంభాషించుచుండిరి మాణిక్యము జస్వంతునితల్లిని ధారాళముగ 'అత్తా!' అని సంబోధించుచుండెను. వారు పువ్వులలో జాతులను వానిలోని చిత్రములను సుందర వర్ణములను-సుకుమార రూపములను-సుగంధ విశేషములను గూర్చి ప్రసంగించుచుండిరి. ఆసమయమున మిక్కిలి తలవనితలంపుగ జస్వంతరావట కేతెంచెను. వారిద్దరు నాశ్చర్యముతో లేచిరి—నిశ్చాంతపడినట్లు కన్పట్టి

చున్నవారిని జూచి శాంతముగా నవ్వుచు జస్వంతరావు తలవని తలంపా ! అని అడిగెను.

మిక్కిలి! అని మాణిక్యము చెంగుచెంగున నాతని సన్నిధికి వచ్చెను,

నిజముగా నింతత్వరలో వత్తువని నే ననుకొనలేదు! అని పద్మ కుమారుని సమీపించెను.

జస్వంతరావు వారినుభయుల దగురికిని సమాదరము గావించి యిట్లనెను 'అవునమ్మా నేనువెళ్ళి సుమారు వారము దినములైనది. తలవనితలంపేసుమా! మీకు మిక్కిలి నేనెట్టి శుభవార్తలు తెచ్చియుంటినో మీకెఱుక లేదు.

చెప్పుము—పద్మ యాత్రముగా నడిగెను.

మనవిరోధు లిద్దరును మనబంధువులే; అని జస్వంత రావనెను.

ఎట్లు గోవిందంపంతులు కూడ ?

ఔను—అతడు—మాణిక్యం; నీకన్న తండ్రి గోవిం దం పంతులు.

ఆశ్చర్యాతిశయమున మాణిక్యమును, పద్మయు గూలబడిరి. మబ్బులేని పిడుగైన నంతయాశ్చర్యమును గలిగించి యుండదు.

ఎట్లు? ఎట్లు? జస్వంతా! త్వరగా చెప్పుము నన్నుం పుడు కత్తెగా గొని నాయూవన నుపహరింపజూచిన పురు

షోత్తమరావు—దొంగపేరు. పెట్టుకొనిన గోవిందంపంతులు—నా—నన్ను కన్నతండ్రియా ?

పిచ్చిమాణిక్యం! అవును. ముమ్మాటికిని అవును! మఱి మీతల్లిపేరు చెప్పిన నీవాశ్చర్యమున నేమగుదువో !

భగవంతుడా! ఆమె యెవ్వరు ?

నీవెఱిగిన స్త్రీయేసుమా !—రాధాయమ్మ.

నిజముగా మాణిక్యమునకు బిచ్చియెత్తినట్లుండెను. పద్మ విభ్రాంతితో, తనకుమారుని మనస్సు చెదరలేదుగదా యని శంకించుచు భగవంతునికి మ్రొక్కుకొనుచుండెను.

సరిగా నాసమయమున రామరాజు వచ్చెను. అది జస్వంతుని యేర్పాటు. జస్వంతరావు తల్లితో అమ్మా! మీరిద్దఱు రామరాజువెంట నరుగుడు. నేను మేడపైకేగి మధుసూదనరావుగారితో యీచరిత్ర యంతయు జెప్పి వారిని బంధువులసమాదరింప నాయత్తముచేసెదను.

వామనరావును పైననేయున్నాడు అనిపద్మ చెప్పెను.

మఱియు మంచిది.

కాని, మేము రామరాజుతో నేగుట యెక్కడికి ?

ప్రస్తుతము గోవిందంపంతులు మొదలైనవా రున్న బసకు.

రామరాజు బండి సిద్ధముగ దెచ్చియే యుండెను. పద్మయు, మాణిక్యము నాశకట మధిరోహించి రామరాజుతో వెడలిరి. జస్వంతరావు మేడపై కరిగెను.

మధుసూదనరావును, వామనరావును జస్వంతరావు రాకకు మాణిక్యము, పద్మలతవలెనే మిక్కిలి వింత చెందిరి. జస్వంతరా వాసీనుడై యిట్లనెను.

తలవనితలంపుగా రావలసివచ్చింది—ఇంకను దాచ నేల? మాణిక్యము అసలు తల్లిదండ్రులు దొరికినారు!

మరల నుఱుములు లేని పిడుగుపడినట్లయ్యెను. జస్వంత రావు వారికోరికమీద జరిగినసంగతి—అనగా మాణిక్యము తల్లిదండ్రులవిషయము తానెట్లు కనుగొన్నది వారికి బూస గ్రుచ్చినట్లు తెలిపెను—గాని తండ్రి గోవిందపంతులని చెప్పక "ఒక పురుషుడు — ఒక పురుషుడు" అని దాచి చెప్పెను. కారణము చదువరు లూహించుకొనియే యుం దురు. నిజముగ మధుసూదనరావు తామనుకొనినట్లు సతా రామేయైన—గోవిందపంతులు మాణిక్యముతండ్రి యను సంగతి తెలియుటతోడనే తనగుట్టు బయటపడుననియు— గోవిందపంతులు తనను గుర్తించుననియు ననుమానపడి తప్పించుకొనువఱ కాలోచింప వచ్చును. అట్లుగాక యాక స్మికముగా వా రొండొరులం జూచుచు తటస్థించినసంగతులు తమంతటనే వెలువడునుగదా ఈ మారాలోచనతో జస్వంత రావు గోవిందపంతులుపేరు దాచెను. మాణిక్యముతల్లి రాధాయమ్మ యనియు నామె నిజనామము అలివేలుమంగ యనియు తెలిపెను.

మధుసూదనరావును, వామనరావును మిక్కిలి వింత చెంది తమ నూతనబంధువుల నెప్పుడు చూడనగునా యని వేచియుండిరి. కొంతసేపు వారు ప్రసంగించుచుండ నింతలో వెలుపల బండివచ్చిన మ్రోత వినవచ్చెను. జస్వంతరా వా గదిలోని పెద్దజ్యోతి వెలిగించి క్రొత్తచుట్టముల నీగదికి దెత్తునా? అని మధుసూదనరావు నడిగెను.

తెమ్ము—అభ్యంతరమేమి ?

మాణిక్యముతండ్రి కూడ నున్నాడుగదా? అని వామనరా వడిగెను. తల్లిని నేను గుర్తింపగలను.

ఉన్నాడు—చూచెదరుగాక ! అని జస్వంతరావు మేడక్రింది కేగెను.

అచిరకాలములో నెల్లరు మధుసూదనరావుగది ప్రవేశించిరి. కాని యిచట పకటిచుక్క కలలోనైన దలవనివియు—ఎవ్వరు నెప్పుడు ననుకొననివియు నగు కొన్ని మహాద్భుతములు జరిగెను.

ముందు జస్వంతరావును, తరువాత గోవిందంపంతులును మేడపై గది ప్రవేశించిరి. గోవిందంపంతులు మధుసూదనరావు చూచుటతోడనే తెల్లవోయెను. ఆతనిజూచుట యాలస్యముగ గోవిందంపంతులు ముఖమును పాలిపోయెను.

స—తా రామా ! అని గోవిందంపంతు లనెను.

గో—విం—దం—అని మధుసూదనరావు మాట ముగింపకమునుపే రాధాయమ్మ యా గదిప్రవేశించెను. ఆమెను

జూచుటతోడనే మధుసూదనరావు నిర్ఘాంతపడి మాటాడలేక శయ్యపై వ్రాలెను.

రాధాయమ్మ యాతని స్పష్టముగా జూచి కెవ్వున కేకవేసెను.

అన్నా! సతారాం! అన్నా! అన్నయ్యా! అనుచు నామె శయ్యమీద బాణమువలె వ్రాలెను.

అలివేణీ! అనుచు సతారా ముచ్చరించి చెలియలును గౌగలించుకొనెను. అచటనున్న యెల్లవారు దిగ్భ్రమను జెందిరి.

ముప్పదియొకటవ ప్రకరణము

బీరకాయ పీచు

మన మెల్లరము సామాన్యముగా సంబంధముల విషయము వచ్చినప్పుడు—సంబంధములు మిక్కిలి దగ్గఱవైనపుడు 'బీరకాయపీచు' అనుమాటను వినియున్నారము బీరకాయపీచు చీకిరిబీకిరిగ నల్లుకొని మిక్కిలి చిక్కుగాను, ఒక్కొక్క ప్రత్యేకపు వారమునకు మిగిలినవానితోఁ బెక్కింటితో నాత్మబాంధవ్యము నుండును. ఆ ప్రకారమే మన మొక పెద్దకుటుంబమును దీసికొని బీరకాయతో బోల్చవచ్చును. ఆకుటుంబములో నొకరికొకరికి బాంధవ్యమొక

విధమును మించి, మెల్లరు నౌకరికొకరు కడుగూర్చు చుట్టము లైనపుడు మనమాకుటుంబ బాంధవ్యముల విశదీకరించుచో 'బీరకాయ పీచు'ను వాడుదుము.

ఇప్పుడు జస్వంతరావుకుటుంబము నట్లయాయెను. వారిలో నౌకరి కొకరికి నొకవిధముగకంటె జుట్టరిక మేర్పడెను. మధుసూదనరావును దీసికొనిన—నాతడు జస్వంత రావుభార్య పెంపుడుతండ్రి, అసలు మేనమామ, గోవిందం పంతులుగారియొక్క ప్రాతస్నేహితుడు నైయుండెను. ఇట్లే మిగిలినవారి నొక్కొక్కర దీసికొని చూచిన నేక సంబంధములు బయలు వెడలును.

అచటనున్నవారిలో 'కన్నపుదొంగ' చదువనివారు లేరు. పనునాతేండ్ల క్రిందట ప్రచురింపబడినను ఆ పుస్తకము లోని యంశములచటివా రెవ్వరును మఱవలేదు. అలివేణి సతారాము చెల్లెలనియు, సతారాము గోవిందంపంతులు కన్నపు దొంగయగు జనార్దనరావు హస్తద్వయమని వారెఱుగుదురు. గోవిందంపంతులు, అలివేణియు, విచారణసమయమున బలాత్కారముచేసి సంగతియు నెల్లరు నెఱుగుదురు. సతారాము అజన్మద్వీపాంతరవాసశిక్ష విధింపబడియెను. కాని సుమారైదు సంవత్సరములక్రిందట నాతడెట్లో తప్పించుకొని వచ్చెను. ఆతనిబట్టి యిచ్చినవారికి బహుమాన మిత్తుమని దొరతనము వారు ప్రచురించిరి. కాని సతారా మెదురులకు

దెలియకుండా లక్ష్మీపురములో మేకొని యచటమధుసూదన రావను పేర నివసించుచుండెను.

అలివేణియాశ్చర్యమునకు మేర లేదు. గోవిందంపంతులు రంగూన్ వాసియనియు, తనయన్న—కన్నపుదాం గకు సహాధ్యాయియనియు నామె యెఱుగును. కాని యామె యాతని నెప్పుడును జూచియుండలేదు. అందుచే నిట్టి చిత్రము జరిగెను. పారిపోయినవా రిద్దఱును క్రొత్తలోనే కలిసికొనిరి. ఒకరి నొకరెఱుగుదురు. మొన్న పగటిచుక్క— గర్తపురములో దమును గుర్తించి మాణిక్యముతల్లిదండ్రుల నుగా దెలిసినప్పుడాతడు గోవిందంపంతులును నాపేరునే సంబోధించెను. కాని యాంతత్తరపాటులో నామె యాపిషయము గమనింపలేదు. ఒకవేళ గమనించినను రంగూను గోవిందంపంతు లితడని యామెయెఱుగదు.

ఈశ్వరకృత్యములచిత్ర మేమనవచ్చును? లవలేశము సందేహము లేక రాధాయమ్మయు బురుషోత్తమరావు అను పేరుతో నొకరి నొకరు విసకిడిమూలమున నెఱిగినఅలివేణియు, గోవిందంపంతులు ప్రచండనాటక మాడుచుండిరి. ఏగోడు నెఱుగకయే మధుసూదనరావు పేర సతారాము లక్ష్మీపుర ములో దన చెల్లెలి కూతును బెంప జొచ్చెను. స్వల్పాను మానమును లేకయే జస్వంతిరావు తనవిరోధుల బంధువు రాలను మాణిక్యమును ప్రేమింపజొచ్చెను. మాణిక్యమును, శ్రీముఖియు నక్క— చెల్లెండ్రను సంశయము లేకయే జస్వంతి రావు కామరాజు వారిని ప్రేమించుచుండిరి.

వింతలో వింతగ జస్వంతరావు తానే లోకవిదితుం డగు పగటిచుక్క యని మధుసూదనరావునకు; వామన రావునకును దెలిపెను. కొంతకాలము వారీవిషయమును నమ్మజాలరైరి. నవ్వుచు జస్వంతరావు తానాచోరనాథుడే యని దృష్టాంతములచే నిర్ధారణపరచెను. ఆవింత కొంతి యడగినపిమ్మట జస్వంతరావిట్లనెను 'కర్తవ్యమును గూర్చి విచారింపవలసియున్నది. కాని యాసంగతి తేల్చుటకు ముందు క్లుప్తముగా సతారామునుగారును అలివేణియు, గోవిం దంపతులును తమతమ చరిత్రల జెప్పిన మాకు ద్రేకమును - అభిలాషయు గొంత దీరును' దీని కెల్లరు సమ్మతించిరి. సతా రాము గొంతు చెప్పెను. అతని వృత్తాంత పర్యవసానమును, మిగిలినవారి చరితముల సారాంశముల మాత్రమిందు మేము మాస్వంతివాక్యముల నిచ్చుచున్నారము — అదియు మిక్కిలి క్లుప్తముగ.

సతారాము అండమాను ద్వీపములలో బదేండ్లపాటు తనగడ్డి తాను తినెను. పిమ్మట నాతనికొక్కనితో ప్రాణ స్నేహమయ్యెను. ఆతనికొక ధననిధానమున్న ప్రదేశము రెండు సంవత్సరములనుండియు దెలిసియుండెను. దానిసాయ మున నెట్లయినవారిద్దరు తప్పించుకొన నదనుకువేచియుండిరి ఎట్టకేలకొక సంగపడవలో వారెక్కి ధనముతో గూడ బలా యన మొనర్చిరి. హిందూదేశములో దిగినపిమ్మట వారు ధనము పంచుకొని ఫిసిపోయిరి. సతారాము కొంతకాల

మచట నిచట దాగుచు గడపి—తను పలాయనముసంగతి కొంత కాలమణగిన తరువాత మిక్కిలి ధైర్యముగ లక్ష్మీపురములోని తారామందిరమునుగొని, యేరికిని ననుమానము లేకుండ నందు వసింపజొచ్చెను. తరువాత సంగతులందరికి దెలిసియేయున్నవి.

గోవిందపంతు లట్లు విచారణ కాలమున బలాయనమొనర్చి, కొంతధనంబుతో పుర బుల గ్రుమ్మరుచు మల్లాపురములో అలివేణితో బరిచయము చేసికొని యామెతో గొన్ని దినములు గడపెను. తరువాత నాతడు కనకపురము చేరి యచట నొక గృహమును, దానికి బశ్చిమమున దాసరిపల్లెలో నొక మిద్దెయు గొని యిచట నచట నివసించుచు, ఆత్మసుఖము నుబుసుపుచ్చుచుండెను. పిమ్మట దలవనితలంపుగ నాతనికి నోంకారముతో బరిచయమై మాణిక్యము నమ్మగు రని తెలిసెను. ఆ బాలిక నుంపుడుకత్తెగా గొనుటకై యాతడు గర్తపురములో రాధాయమ్మ యింటికేగెను. అచ్చటినుండియు జరిగినవృత్తాంతము లింకను విశదీకరింప బడియే యున్నవి.

రాధాయమ్మగా గర్తపురముననివసించిన అలివేణియు దన కాలము నించుమించుగా గోవిందపంతుల వలెనే పుచ్చెను. మల్లాపురములో నామెకు గోవిందపంతులుతో స్నేహమాయెను. పిమ్మట తన సంతానమును (మాణిక్యమును) శ్యామరావుగారి వాతనునైచి గర్తపురము లేచివచ్చెను.

అచ్చట ఓంకారముతో బరిచయమై యామె గ్రాంతనివలన శ్రీముఖిని గనెను. పిమ్మట నామెయు జ్వాలయు ఓంకారమును గలిసి జవ్వనుల బానిసలుగ నమ్ము పన్నుగడ పన్ని యిర్వుర దొంగిలించి తెచ్చి, యమ్మి, ధనము కూర్చి, మేడను గొని, యందు వసించుచు దమవృత్తిని సాగించుచుండిరి. తరువాత మాణిక్యము నెత్తుకొనివచ్చుట దగ్గఱనుండియు జరిగినసంగతులు చదువరులకు దెలియును.

ఇప్పుడు చదువరులకొక సందేహము తోచవచ్చును. ఇట్టి అలివేణి కూతును పెండ్లాడ జస్వంతరా వెట్లు నిశ్చయించుకొనెను! మేమిదివఱకే కొంత సమాధాన మొసగి యున్నారము. జస్వంతరావునకు గుణమే ప్రధానము— మీదుమిక్కిలి తనజన్మకు మాణిక్యము బాధ్యురాలా? విశేష లోకానుభవము గలవారి కిట్టి యనుమానములు తృటిలో నశించును.

పగటిచుక్కను దనవృత్తాంతము చెప్పుమని యచటి వారు బలవంత పెట్టిరి—అనగా దానుపగటిచుక్క యగుట— ఆదిగాగల విషయములు కాని జస్వంతరావది సమయము కాదనియు, దరువాత సావకాశముమీద జెప్పుమనియు దప్పించుకొనెను. విషయమేమన—నాతడు వారికి తమ చోరనాథుడుగా నున్నప్పటి ప్రవర్తన జెప్పదలచికొనలేదు. దానిలో చంద్రం, శ్రీధరుల విషయములు రావలసివచ్చునని యాతనికి బాగుగా దెలియును. అందుచే బిమ్మటగూడ నాత డెన్న

డును, వారికావిషయములు, తదీయరహస్యమును జెప్పనే లేదు. మాణిక్యము సహితము వాని నెఱుగదు.

పగటిచుక్క యుద్యోగముతో నాసంబంధ రహస్యములు సనసెను.

ముప్పదిరెండవ ప్రకరణము

భవిష్యత్తు

సతారామునకున్న భయము నశించెను. అచటివారందఱును దనయాప్తకోటియే. ఇక దనగుట్టు బయటపెట్టువారెవ్వరు? వామనరావును, మాణిక్య శ్రీముఖులును దక్కయచటివారందఱును దొరతనమువారి విరోధులే. సతారామును, పగటిచుక్కయు, రామరాజును, అలివేణియు, గోవిందదంపతులును—ఈ యైదుగురును నేదోవిధముగ దొరతనమువారి యెదుట నపకారముచేసి—అనగా ప్రజలకని తాత్పర్యము వారిచే బట్టువడిన శిక్షలపాలు కావలసినవారలే. పద్మ మాత్రము పగటిచుక్క తల్లియనుట కంటె నేవిధముగను నింద్యురాలు కాదు. కాబట్టి తమగుట్టు నితరులు బయటపెట్టుదురేమో యని యెవ్వరికిని భయములేదు. అందఱు ధైర్యముగా నుండిరి. అప్పుడు పగటిచుక్క యను పేరు తానిక విసర్జించినట్లు విశదీకరించి జన్మాంతరా విట్లనెను.

మన యీచరిత్ర పెద్దకాటకమువలె నున్నది. దీనిని గురించి వింత చెప్పుటకును నవ్వుకొనుటకును నికముందు జాలకాలమున్నది. ప్రస్తుతము భవిష్యత్తునుగూర్చి యోజింప వలసియున్నది.

అవును--ముఖ్యముగా, అని సతారా మనెను.

మనమిక లక్ష్మీపురములోగాని, యీ చుట్టుప్రక్కల గాని యుండుట పొసగదు. క్షేమకరముకాదు. కారణము మనలో బెక్కురు దొరతనమువారి కనుమానాస్పదుల మగుటయే.

ఈపురము——చుట్టుపట్ల పట్టణములు ఎంత త్వరలో విడిచిన నంతమంచిది. అని సతారాము దృఢముగాజెప్పెను.

నీవేమైన నాలోచించియుంటివా ? అని వామనరావు జస్వంతరావు నడిగెను.

యోజించియుంటిని. నావాక్యములెల్లరు నేకకంఠముగా నంగీకరింతురుగాక. ఈక్షణమునుండియు మనమెల్లర మొక్క కుటుంబములోనివారము. ఒక్కయింట నుండవలసినవారము. మరణముతప్ప మనల నేదియు జీల్చి వేయలేదు. నేటినుండియు మన మొండొరుల నెడబాసి యుండజనదు. కోయంబత్తూరు మన భావి నివాసస్థానము. అచట నొక గృహము విలువకు దీసికొందము. అందఱమును నిక వారము దినములనుండి కోయంబత్తూరు నివాసులమగుదము. నేను నెడలి గృహము

కుదిర్చి వచ్చెదను. రామరావు నన్ననుసరించును. మిగిలిన వారిచ్చటనే యుండుడు. మఱియొక విషయము గోవిందం పంతులు మొదలగువారు ఆజన్మాంతము మాయింట నుండుట కెట్టి సంశయమును బెట్టుకొనగూడదు. ఇక్కడనుండి పగలు విడిచితిమి కావున నెవ్వరికిని ననుమానమువలదు. సతా రాముగారు ధనికుడు భగవదనుగ్రహమువలన నాకును రామరాజునకును గూడ నైశ్వర్యమునందెట్టికొఱతయు లేదు. అందుచే నెవ్వరును పన్నుగడల కభ్యంతరము చెప్ప గూడదు.

ఎవ్వరును నభ్యంతరము చెప్పలేదు. చెప్పుటకు వీలు లేదనియు, జస్వంతుని యుపాయము సమంజసమైనదనియు నెల్లరు గ్రహించుకొనిరి.

ఎవరికైన సందేహముగ నుండినగాని జస్వంతరావు మరల జెప్పజొచ్చెను. ఎవరైన నింతకంటె మంచి యుపాయ మాలోచించినగాని నిశ్శంకగా దెలియజేయవలెను. సతా రాముగారు పెద్దవారు వామనరావుగారు యోగ్యులు. మీ కేమైన దోచిన దెల్పుడు.

వయస్సునకు పెద్దనుగాని నాయనా. బుద్ధికిగాను సుఖీ, సతారాము సమాధానము చెప్పెను. నీపన్నుగడకు నాకెట్టి యాటంకమును లేదు. నాయిరువురి మేనకోడళ్ళ దగ్గఱ నుండుటకంటె నాకు వేఱుసంతసము లేదు. నే యుపా యమీ సరి.

నా యభిప్రాయము నంతే అని వామన రావుగారు చెప్పెను.

జస్వంతరా విట్లనెను. "మంచిది అయిన తేపు ఎల్లుండి లోగా మేము కోయంబత్తూరు ప్రయాణము మీరు జాగ్రత్తగా నుండవలెను

భవిష్యత్తు తేలినదిగనుక యచటివారితరవిషయము లను జరిగిన చిత్రములనుగూర్చి ప్రసంగించుకొన నారంభించిరి. అవి చదువరులకు దెలిసినవిషయములే యగుట నిచట వ్రాయక విడిచివేయుచున్నాము.

ముప్పదిమూడవ ప్రకరణము

"సెలవు!"

మా యీ చిత్రచరిత్ర సమాప్తమైనది మా నాటకములో నైదవ యంకములో జవరరంగ మాడుచున్నారము. ఈ ప్రకరణముపేరు "సమాప్తము" అని పెట్టిన బాగుగ నుండెడిదని నామిత్రులు కొందఱభిప్రాయపడి నాకు దమ యుద్దేశమున దెలిపిరి. కాని "సెలవు" పుచ్చుకొను చున్నారము. ఓంకారమును, జ్వాలయు, గర్తపురములోనే యుండి తమ జన్మలో మరల నెప్పుడును తా మొకప్పు డెఱిగిన మన పాత్రల జూడలేరు వారు రాధాయమ్మ మొదలగు వారి యొద్ద బెద్ద "సెలవు" గైకొనిరి.

మా నవల లక్ష్మీపురములో ముగించుచున్నారము. కోయంబత్తూరు వెళ్ళుటకు ముందొక నాటిసాయంకాలము రామరాజును, శ్రీముఖియు నొకగదిలో విలాసముగ సంభాషించుకొనుచుండిరి.

ఇప్పుడు తెలిసినదిసుమా? అని శ్రీముఖి నగుమొగముతోడ ననుచుండెను. 'పగటిచుక్క యెట్లు చిత్రముగా మా గృహము ప్రవేశింపజాలెనో యిప్పుడు నాకు బోధపడినది.'

ఎట్లో? అని రామరాజు మందహాసముతో నడిగెను.

నీవే కారకుడవు

అబ్బా! యీనిందయేమి?

నేను నీకొక తాళపుచెవి నిచ్చితిని. దానిమూలమున నీవు ప్రహరీద్వారము కడచి, తోటదాటి మా మేడ వెనుకకు వచ్చుచుండెడివాడవు అచ్చటినుండి మఱియొక చిన్నతలుపు తాళపుచెవితో దెఱచి నీవు మేడ కొన్నిసమయములందు బ్రవేశించుచుండెడివాడవు ఇక నను దెలియదా?

తెలియుటలేదు. అని రామరాజు చిఱునవ్వునవ్వెను.

తెలియుటలేదు? అవునా! అనుచు శ్రీముఖి యాతని విలాసముగా జెక్కిలి పైగొట్టెను. 'నీవు టక్కరివి. పగటిచుక్క కుడిచేతివి. ఆతాళపుచెవి పగటిచుక్క కిచ్చుచుండి యుందువు. ఇం కేమున్నది? నీవు బదులుగ పగటిచుక్క మా మేడ తలచుకొనినప్పుడెల్ల బ్రవేశించు చుండెడివాడు. ఆతడు వచ్చిన దినమున నీవెన్నడును వచ్చెడివాడవు కావు. కాదా?

నిజ మూహించితివి! అని రామరాజు సమ్మతము సూచించెను.

అసత్య మెన్నిదినములు దాగును? అనుచు శ్రీముఖి సరసముగా ననెను. రామరా జానందించి యంజవ్వని చేయి గ్రహించి, లేతవ్రేళ్ళతో నాడుచు, అసత్యము దాగదు. ముఖ్యా

ముగా నాలక్ష్మియెదుట! అనుచు నాకరమును ముద్దాడెను. హర్షమున శ్రీముఖ యాతనికి దనకృతజ్ఞత తెలిపెను.

వేఱొకగదిలో పగటిచుక్క యును తన యధికారము సంధలి యుద్దేశమేమో తెలుపుచు జస్వంతరావు మాణిక్యము యొక్క అనుమానముల దీర్చుచుండెను.

అయిన దేశము బాగుచేయుతలపు మీ సంఘమువారికేల? అని మాణిక్య మాతని నడుగుచుండెను.

ఈశ్వరకృత్యముల వైచిత్రము మనము గ్రహింపఁ జాలము. మన మల్పులము; మన మనస్సు అల్పము మన చేష్ట లల్పములు. లోకములో నన్యాయము నడచి న్యాయము స్థాపింప పరమేశ్వరు డొక్కొక్కని నేర్పఱచు చుండును. కొంతపాపము నామూలమున శాంతింపజేసెను.

అయినను లోకములో నికువచ్చిన పేరెట్టిది? నీసద్గుణములనందఱు వేనోళ్ళ బొగడుచున్నారా? నిన్ను దొరతనమువారు పట్టుకొన యత్నించుటలేదా?

నిజమేసుమా. కాని లోకులు పలుగాకులనుమాట దీని కంటె నిజము. లోకము మాయ మాకుదుండు రా? అనుకొన సమ్మా. జిహ్వకొకరుచి—పుఱ్ఱెకొకబుద్ధి—నాలుకకొకమాట కాని మా చర్యలయందు దూష్యము లేవియులేవు. మేము కొందఱిని వధించినమాట వాస్తవమే కాని వారా హత్యలకు దగుదురు. అట్టి దుర్మార్గుల నాశనముకొఱకై భగవంతుడు మా సంఘమును సృష్టించెను.

కాని, జస్వంతరావ్! స్త్రీయుల మొనస్సుకొనువారు లక్ష్మపగిదా?

ఔను—ఔను జన్వంతరావు నవ్వుచు జెప్పెను. 'ధర్మాధికారిని మెచ్చుకొను చోరులుందురా? యముని శ్లాఘించు పాపులుందురా? కల్ల. కాని యముని కర్జములు నిందనీయములా? ఎన్నటికిని గాదు. తెలిసిన దా?

పోనిమ్ము ఆవిషయమై వాదించుకొన దలచుకొన లేను. మరేమి?

లోకములో పాపులనందరిని మనము శిక్షింపగలమూ? శిక్షింప లేము.

మఱి!

మాణిక్యం! లోకములో పాపులందరిని మనము శిక్షింప లేము. కాని మనసు శిక్షించినంతవఱుక జాలును లోకములోని విషకీటకముల—సరీసృపములన్నిటిని మనము చంపలేము. కాని వధించినంతవఱకు గొంత యుపకారమే యగును. జగములో పాపమంతయు నొక్కడే చేయగలడా? పుణ్యమంతయు నొక్కడే కట్టుకొనగలడా? ఎంత ధర్మకార్యములైన జేయుము; నీకు వచ్చు పుణ్యము కొంతమాత్రమే! మిక్కిలి స్వల్పభాగము పుణ్యమంతయు నీవార్జింపలేవు—ఎవ్వరును జన్మలో జేయజాలరు. కాన సంపాదించినంతవఱకు సంతసింతము. ఊరిలోని కల్ల సంపన్నుడు ఇతరులను తనతో బోల్చుకొని తన సిరికె ట్లుప్పొంగునో యదే ప్రకారము మనము తుష్టి చెందపలెను. ఏమందువు?

నిజము—నిజము వేదాంతము సంపుటాన నీను బరిచయము మందుట నాకు చిత్రముగ నున్నది.

సుందరీ! అది యొక వింతయా? మాయట్టిచోరుల కన్నిలక్షణములు నుండవలెనుకదా? అని జస్వంతరావు మందహాసముతో ననెను.

నీవు చోరమాత్రుడవా, జస్వంతా! అనుచు నను రాగమున మాణిక్యమాతని గాగలించెను.

పరిహాసమున కంటిని, జస్వంతరావు నవ్వుచు జెప్పెను ఇకముందు సంసారములో బడుటచే గొన్నింటిని విడుచుచున్నాడను.

ఏవేవి?

వినుము. నేను సెలవు చెప్పుచున్నవి వినుము, నా పగటిచుక్క యుద్యోగమునకును, సాహస కార్యములకును, కొన్ని దినములు లక్ష్మీపురమునకు సెలవు. ఇకనుండి పాపులను శిక్షించుయత్నములకు సెలవు కష్టలకును. దుష్టపు తలంపులకు, కృత్యములకును సెలవు. నావలన గష్టముల పాలై గతించిన కొన్ని కొన్ని సుందర మూర్తులకు సెలవు. నా తెగువపత్రికలం బ్రకటించినవారికిని, జదివియానందించిన వారికిని సెలవు—

అయిపోయినవా? ఆగితివే?

లేదు. అయిపోలేదు. ఇంకొక్కటి యున్నది. ప్రియురాలిచెంత లజ్జకు సెలవు. జన్మలో సెలవు!—అనుచు హాసముతో నాతడు మాణిక్యము పెదవిని ముద్దాడెను.

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల రాజమండ్రి.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA126B111
పుస్తకం పేరు	పగటిచుక్క 3
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	201
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
ఖాళీ పేజీలు	
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసేవది	narma
పేజీలు విడదీసేవది	narma
స్కాన్ చేసేవది	[illegible]
పరీక్ష చేసేవది	THASIN
పేజీలు సరిచూసేవది	
బైండింగు చేసేవది	
ప్యాకింగు చేసేవది	
పరిస్థితి	no good